

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

HÅLLBAR UTVECKLING – ETT KRYMPANDE BEGREPP

Frida Olaison

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	HT/2017
Handledare:	Patrik Zapata
Examinator:	Iwona Sobis

Sammanfattning

Program:	Masterprogrammet i offentlig förvaltning, 120 hp
Kurs (kurskod):	Masteruppsats i offentlig förvaltning, 30 hp (FH2508)
Titel (svensk):	Hållbar utveckling – ett krympande begrepp
Titel (engelsk):	Sustainable Development - A Shrinking Concept
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT/2018
Handledare:	Patrik Zapata
Examinator:	Iwona Sobis
Nyckelord:	Hållbar utveckling, översättningsteori, institutionella logiker, den fjärde generationens politikområde, hållbar tillväxt

Syfte: Syftet med studien är att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling och hur det förändras på nationell nivå och över tid i Sverige.

Teori: Översättningsteori kombinerat med institutionella logiker

Metod: Studien utgå från Corbin och Strauss (1990) som delar in forskningsprocessen i tre delar: insamling, kodning och resultat.

Resultat: Hållbar utveckling som ett krympande begrepp. Metaforen krymper syftar i studien på att begreppet hållbar utveckling minskar i betydelse till förmån för nya begrepp, som hållbar tillväxt. Krymper syftar även till ett minskat utrymme för varierande logiker som idag bara rymmer marknadsorienterade former.

ABSTRACT

Begreppet hållbar utveckling har stått i centrum för styrning av det offentliga sedan dess lansering i Världskommissionens rapport *Our Common Future* 1987. Trots detta lever människor mer och mer ohållbart sett till aktiviteter som ökad exploatering, utnyttjande av naturresurser och förbrukning av energi. Forskare vid Stockholm Resilience Centre påvisar att människan idag har brutit fyra av nio identifierade gränser för jordens egna bärkraft och därmed balanserar vi på gränsen för möjligheten till liv på planeten (Steffen et al, 2015; Rockström et al, 2017).

Syftet med studien är att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling och hur det förändras på nationell nivå och över tid i Sverige. Forskningsfrågan är: vad innebär begreppet hållbar utveckling?

För att svara på forskningsfrågan och uppfylla studiens syfte studerar jag genom Czarniawska & Joerges (1996) översättningsmetafor empiriskt hur begreppet hållbar utveckling paketeras på nationell nivå och över tid i Sverige. Närmre bestämt hur begreppet hållbar utveckling paketeras i Statens offentliga utredningar (SOU) från dess lansering i *Our Common Future* 1987 med nedslag vart tionde år. Jag jämför departementens paketeringar av begreppet hållbar utveckling med ursprungsdefinitionen 1987, för att kunna följa begreppsförändring över tid, inom begreppet samt inom och mellan departement. Jag kombinerar översättningsmetaforen med Thornton et al (2013) teoretiska antaganden om institutionella logiker som skapar ett rationellt beteende för aktörer, individer, organisationer och samhällen. Jag studerar således inte bara begreppsförändring över tid utan även den rationalitet som styr begreppet.

Studiens slutsatser är att begreppet hållbar utveckling över de undersökta 30 åren vattnats ur och idag är på väg bort. Detta till förmån för framförallt begreppet hållbar tillväxt som idag används i åtta av Sveriges totalt tio departement. Förändringen av begreppet hållbar utveckling över tid synliggör att det skett en förskjutning där klimatpolitik idag ersatt miljöpolitik samt att klimatpolitiken spridit sig inom och mellan departement. Sverige är således inne i en fjärde generations politikområde (singular) som tar sig form av en renodlad klimatpolitik. En klimatpolitik som styrs av en marknadsorienterad rationalitet och är därmed inte är apolitisk.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

KAPITEL ETT: VARFÖR EN STUDIE OM HÅLLBAR UTVECKLING?	3
Syfte	
Disposition	
KAPITEL TVÅ: VAD ÄR HÅLLBAR UTVECKLING?	6
Utgångspunkten 1987: två nyckelidéer - tre dimensioner	
Svensk kontext: förändringar av offentlig sektor	
Tre dominanta diskurser för hållbar utveckling	
KAPITEL TRE: TEORIER OM NYINSTITUTIONALISM, ÖVERSÄTTNING OCH INSTITUTIONELLA LOGIKER	15
Nyinstitutionell teori	
Översättning	
Institutionella logiker	
Hållbar utveckling - en global idé som färdas	
Analysverktyg	
Preciserad forskningsfråga	
KAPITEL FYRA: TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	21
Begreppsanvändning i SOU.er	
Insamling av data	
Analys av data	
KAPITEL FEM: PAKETERING AV HÅLLBAR UTVECKLING	26
Miljö- och energidepartementet	
Näringsdepartementet	
Utbildningsdepartementet	
Socialdepartementet	
Finansdepartementet	
Kulturdepartementet	
Arbetsmarknadsdepartementet	
Försvarsdepartementet och Utrikesdepartementet	
KAPITEL SEX: VAD PAKETERINGARNA HANDLAR OM	48
Paketering i sammanfattning	
Hur paketeras hållbar utveckling?	
Vilka institutionella logiker används i paketering av hållbar utveckling?	
Hållbar utveckling - en idé som färdas	
KAPITEL SJU: AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATSER	60
Vad innebär begreppet hållbar utveckling?	
REFERENSER	64
BILAGOR	69

KAPITEL ETT: VARFÖR EN STUDIE OM HÅLLBAR UTVECKLING?

"The Earth has crossed 4 out of 9 identified boundaries as a result of human activity, relating to climate change, biodiversity loss, deforestation and fertilizer use"(Steffen et al, 2015; Stockholm Resilience Centre, 2017)

Exploatering av naturresurser, ökad förbrukning av energi och klimatförändringar har de senaste decennierna väckt debatt. Varnande röster framhåller att vi balanserar på randen för jordens egen bärkraft och därmed möjligheten till liv på planeten (Steffen et al, 2015: Rockström et al, 2017).

Hållbar utveckling är ett begrepp som avser styrning mot en ideal vision om det globala samhället, där mänsklig utveckling och miljö kvalitet går hand i hand (Hugé et al, 2013). Hållbar utveckling framställs ofta som ett globalt idékomplex som inte innefattas av några hinder för varierande tolkningar. Ett tolkningsutrymme som möjliggör användning av begreppet i relation till olika syften, perspektiv, kontexter och tider (Hugé et al, 2013: Tahvilzadeh, 2015). Positiva röster framhåller att tolkningsutrymmet innebär ett inkluderande och icke fientligt tillvägagångssätt där potentiella motståndare kan stå under samma banderoller - för en hållbar utveckling (Hajer & Fischer 1999). Kritiker framhåller att tolkningsutrymmet snarare främjar trade-offs och cherry picking. Trade-offs innebär att hållbar utveckling gynnar avvägningar mellan dimensionerna som i regel sker på bekostnad av miljön (Pope et al, 2004 & Gibson et al, 2005 i Hugé et al, 2013). Cherry picking handlar om att användaren ges möjligheten att plocka element ur begreppet som anses passa användarens syfte bäst, vilket i sin tur trivialiserar begreppet som en väg till allt gott och önskvärt i ett samhälle (van Zeijl-Rozema et al, 2008). Hugé et al (2013) framhåller att tolkningsutrymmet i offentligt beslutsfattande innebär att begreppet hållbar utveckling, snarare än att vara styrande, diskuteras i olika forum för dialog om vad hållbar utveckling är, kan eller tros vara.

Begreppet hållbar utveckling lanserades genom Världskommissionens rapport Our Common Future 1987 - ofta kallad Bruntlandsrapporten. Kommissionen framhåller i rapporten att begreppet hållbar utveckling avser ekonomisk tillväxt både som ett mål och ett medel (WCED, 1987). Kritiker menar att hållbar utveckling är inramad av ett nyliberalt ekonomiskt tänkande med ekonomisk tillväxt som slutmål - men människor lever i samhällen med ekonomier, inte i ekonomier med samhällen. Ekonomisk tillväxt kan därmed inte vara ett slutmål (Jackson, 2009; Barry, 2012; Bonnedahl, 2012).

Begreppet hållbar utveckling har stått i fokus för styrning av det offentliga i tre decennier. Trots detta lever vi mer och mer ohållbart sett till mänskliga aktiviteter relaterat till klimatförändringar, exploatering av naturresurser och förbrukning av energi (Steffen et al, 2015: Rockström et al, 2017). Med anledning av denna problematik ställer jag uppsatsfrågan: vad innebär begreppet hållbar utveckling?

Ett problem med forskning är att den ofta ligger steget efter och hanterar de effekter som framträder av förändring som redan har hänt och är historia (Rombach, 1997). Ett argument för studiens nytta är således att den tar avstamp i översättningsprocessens paketeringsfas. Paketeringsfasen frambringar vad som komma skall, det vill säga vad som kommer skickas ner (och upp) i svenska offentlig förvaltning för att mottas och översättas till praktik i organisationer. Tidigare forskning kring begreppet hållbar utveckling ligger

framförallt inom översättningsprocessens mottagning-, hantering- och/eller institutionaliseringsfas.

Tidigare forskning utgår vidare från specifika dimensioner, perspektiv och/eller kontexter. I denna studie utgår jag istället från hållbar utveckling som *ett* begrepp, vilket det lanserades som i *Our Common Future* 1987. Jag undgår därmed en delning av begreppet som i hållbar eller utveckling, eller utifrån en specifik dimension så som ekologisk hållbar utveckling, social hållbar utveckling eller ekonomisk hållbar utveckling. Ett annat argument för studiens nytta är dess avstamp i översättningsteori kombinerat med institutionella logiker. Ett grepp som inte enbart återger vad som paketeras och vidare kommer skickas ner (och upp) i offentlig förvaltning och organisation utan frambringar även den rationalitet(er) som driver begreppet hållbar utveckling framåt. Kombinationen av teori gör det möjligt att förstå logiken som ger drivkraft åt begreppet hållbar utveckling.

Syfte

Syftet med studien är att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling, och hur begreppet förändras på nationell nivå över tid i Sverige. Den övergripande frågeställningen, forskningsfrågan, är:

–Vad innebär begreppet hållbar utveckling?

Forskningsfrågan är i sin tur uppdelad i delfrågor, de är:

–Hur paketeras hållbar utveckling?

–Vilka institutionella logiker används i paketering av hållbar utveckling?

Jag preciserar den övergripande frågeställningen och delfrågorna under rubriken preciserad frågeställning i kapitel tre.

Disposition

Efter detta introducerande kapitel presenterar jag nedan studiens kronologi och börjar med kapitel två: Vad är hållbar utveckling? Studien utgår från Världskommissionens rapport *Our Common Future* 1987 för att söka svar på vad begreppet hållbar utveckling är, vilket i korthet punktas upp i genomgången av rapporten. Därefter presenterar jag en litteraturgenomgång om förändringar av svensk offentlig sektor med fokus på statens förändrade roll och klimatpolitiken. Slutligen presenteras tre dominanta diskurser för begreppet hållbar utveckling som funnits sedan begreppets utgångspunkt 1987.

Kapitel tre: Teorier om nyinstitutionalism, översättning och institutionella logiker. I studiens tredje kapitel presenterar jag det teoretiska ramverk som används för att besvara forskningsfrågan. Jag redogör först för nyinstitutionell teori, som grund för de teoretiska avgränsningarna översättning och institutionella logiker. Därefter knyter jag ihop trådarna och presenterar hur det teoretiska ramverket används genom att se på hållbar utveckling som en global idé som färdas. Utifrån teori i kapitel två och kapitel tre utvecklar jag

sedan två olika analysmodeller. Slutligen preciserar jag den övergripande forskningsfrågan och delfrågorna.

Kapitel fyra: Tillvägagångssätt. I studiens fjärde kapitel redogör jag för vilken data som behövs för att besvara forskningsfrågan och delfrågorna. Jag går igenom tillvägagångssättet för insamling och hantering av data, samt hur data kan begripas och värderas.

Kapitel fem: Paketering av hållbar utveckling. I studiens femte kapitel presenterar jag resultatet för SOU.ernas paketering av hållbar utveckling.

Kapitel sex: Vad paketeringarna handlar om. I kapitel sex analyserar jag resultatet och svarar på studiens delfrågor.

Kapitel sju: Avslutande diskussion och slutsatser. I studiens sjunde kapitel för jag en bredare diskussion i relation till tidigare forskning och svarar på uppsatsens forskningsfråga: Vad innebär begreppet hållbar utveckling? Avslutningsvis redogör jag för studiens slutsatser och fortsatt forskning.

KAPITEL TVÅ: VAD ÄR HÅLLBAR UTVECKLING?

I kapitel två förklarar jag först utgångspunkten för begreppet hållbar utveckling utifrån Världskommissionens rapport Our Common Future 1987. Därefter diskuterar jag teorier som handlar om förändringar av svensk offentlig sektor genom följande teman: EU och statens förändrade roll, den tredje generationens politikområden, samt klimatpolitiken och statens "nya" styrinstrument. "Nya" avser i studien de styrinstrument som i litteraturen inte kategoriseras som traditionellt hierarkiska, det vill säga "command-and-control" (Jordan et al, 2005). Jag förklarar slutligen framväxten av tre dominanta diskurser för hållbar utveckling.

UTGÅNGSPUNKTEN 1987: TVÅ NYCKELIDÉER - TRE DIMENSIONER

I Världskommissionens rapport Our Common Future 1987 presenterar kommissionen hållbar utveckling som ett begrepp innefattande av två nyckelidéer och tre dimensioner: en social, en ekologisk och en ekonomisk dimension av hållbar utveckling.

Två nyckelidéer

De två nyckelidéerna i begreppet hållbar utveckling definieras som:

1. Idén om "behov": i form av de grundläggande behov som världens fattiga har i globala Syd, till vilka högsta prioritet bör ges.
2. Idén om "begränsningar": i form av de begränsningar som teknisk och social organisation påtvingar miljöns förmåga att möta framtida behov. (WCED, 1987;41)

Den första idén är en solidarisk idé som relaterar till termen hållbar. "Hållbar" handlar om att främja harmoni mellan människor, samt mellan människor och naturen. Social rättvisa måste skipas och utvidgas, både inom och mellan generationer. Hållbar pekar på behov, primärt de behov världens fattiga har i globala Syd. En utbredd fattigdom som kommissionen menar inte längre är nödvändig. Fattigdomen är ond i sig och hållbar betyder att grundläggande behov hos alla människor i världen ska tillgodoses. En hållbarhet som i sin tur kan utvidgas till möjligheten att fullgöra strävan mot ett bättre liv (WCED, 1987)

Den andra idén är en ekonomisk idé som relaterar till termen utveckling. "Utveckling" innefattar en progressivtransformation av ekonomi och samhälle. Utveckling antyder gränser, inga absoluta gränser utan begränsningar som påläggs miljön genom utvecklad teknologi och social organisation. Kommissionen framhåller att tidigare former av utveckling urholkat miljöresurser, vilket genererat miljöförstöring som i sin tur urholkat ekonomin. Utveckling tar i begreppet således en ny vändning, ges en ny form. En form som innebär att teknologi och social organisation båda måste hanteras och förbättras för att skapa en ny era av ekonomisk tillväxt (WCED, 1987).

Tre dimensioner

Den sociala dimensionen i begreppet hållbar utveckling handlar om utveckling av social organisation. En social organisation som i samhällen ska förbättras genom att: stärka kvinnors ställning, skydda utsatta grupper, främja utbildning och öka lokalt deltagande i beslutsfattandet.

Kommissionen framhåller att den sociala dimensionen är betydande för att nå målet om en ny era av ekonomisk tillväxt. En ekonomisk tillväxt som krävs för att möta fattigdomen, som framhålls var både en viktig orsak och effekt av de globala miljöproblemen (WCED, 1987).

Social hållbar utveckling i korthet: ett medel - utveckling av social organisation

- Minska fattigdomen.
- Förbättra kvinnors ställning.
- Skydda utsatta grupper.
- Främja lokalt deltagande i beslutsfattandet.
- Främja utbildning.

Den ekologiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling handlar om att ekologiska rötter ska bevaras, skyddas och vårdas. Ett så kallat "ekologiskt kapital" som ska bibehållas för att säkerställa ekonomisk tillväxt och minska sårbarheten i ekonomier (WCED, 1987:48). Miljöskydd är kärnan i dimensionen och inriktningen är förebyggande. Det vill säga, vad som är källorna till miljöförstöringen, inte symptomen. Den ekologiska dimensionen innebär således en vändning i jämförelse med tidigare metoder för miljöhantering. Tidigare metoder som handlat om att reparera skador efter miljöförstöring genom exempelvis återbeskogning eller återuppbyggnad av urbana miljöer. I de nya förebyggande metoderna är utveckling av teknologidat primära medlet för att uppnå en ekologisk hållbar utveckling. Den teknologiska utvecklingen ska leda till förbättring av förnybar energi och effektiv energianvändning med inriktning på hur energi ska bevaras och användas (WCED, 1987).

Ekologisk hållbar utveckling i korthet: ett medel - utveckling av teknologi

- Miljöskydd (förebyggande): bevara, skydda och vårda ekologiska rötter.
- Ekologiskt kapital: bibehålla beståndet.
- Effektiv energianvändning: bevara och använda.
- Förnybar energi.

Den ekonomiska dimensionen i begreppet hållbar utveckling framhålls vara den primära och avser mål om en ny era av ekonomisk tillväxt. Kommissionen framhåller att den ekonomiska tillväxten tidigare setts som ett bekymmer på grund av dess negativa effekter på miljön. Ett bekymmer som nu kräver en förändring av innehållet i den ekonomiska tillväxten. En förändring som fodrar, enligt återkommandefras "producing more with less" (WCED1987; 21,173,175). Kommissionen belyser att det finns stora ekonomiska vinster i att undvika ekologiska belastningar, eftersom skador kostar pengar. Således finns det ekonomiska vinster i utveckling av förnybar energi och utveckling av mindre resurskrävande former av jordbruk. Detta innebär en strävan mot att göra den ekonomiska tillväxten mindre material- och energikrävande och mer rättvis i dess effekter. Kommissionen menar att förändringen av den ekonomiska tillväxten innebär att den måste återupplivas för att kunna förhindra sociala katastrofer och miljökatastrofer. Detta genom strategier som ska accelerera den ekonomiska tillväxten i både industri- och utvecklingsländer. Strategier som primärt handlar om att skapa en markant ökning av kapitalflöden, ett ökat tillträde till produkter på marknaden och ökad överföring av teknik (primärt mellan globala Nord och Syd). I organisation framhåller kommissionen vikten av att skapa flexibilitet och effektivitet (WCED, 1987).

Ekonomisk hållbar utveckling i korthet: ett mål– öka ekonomisk tillväxt

- Ekonomiska vinster: undvika ekologiska belastningar.
- Öka flöden (primärt mellan globala Nord och Syd): kapital, produkter och teknik.
- Effektivitet och flexibilitet.

Sammanvävning

Kommissionen framhåller att dimensionerna i begreppet hållbar utveckling inte är separata utan ömsesidigt beroende. Tidigare har mänskliga aktiviteter och dess effekter varit uppdelade inom nationer, sektorer, och miljöområden. Globala kriser i form av miljö-, utveckling- och energikriser är dock inte separata utan är alla en kris, och berör alla. Dessa kriser har låst in den globala ekonomin och ekologin i nya gemensamma former. Kommissionen menar att det förr fanns ett bekymmer över de effekter som den ekonomiska tillväxten har på miljön. Bekymmer som ersatts av svårigheter med de effekter den ekologiska stressen har på den ekonomiska tillväxten. Detta har tvingat fram ett accelererande ömsesidigt ekonomiskt och ekologiskt beroende mellan nationer, sektorer och miljöområden som kräver ett ökat samarbete (WCED, 1987). Kommissionen framhåller således att ekonomi och ekologi blir alltmer sammanvävda, både lokalt, regionalt och globalt: "Into a seamless net of causes and effects" (WCED, 1987;14).

I begreppet hållbar utveckling bör dimensionerna, snarare än att ses som ömsesidigt beroende, ses som ömsesidigt förstärkande. Sammanvävningen mellan ekonomisk och social hållbar utveckling innebär exempelvis att kapital som spenderas på utbildning och hälsa kan öka produktivitet. Därmed kan ekonomisk utveckling accelerera social utveckling som gynnar ekonomisk tillväxt (WCED, 1987).

SVENSK KONTEXT: FÖRÄNDRINGAR AV OFFENTLIG SEKTOR

EU och statens förändrade roll

I litteraturen framhålls att den svenska statens styrning och organisering blivit mer och mer komplex parallellt med samhällsutvecklingens ökade komplexitet. Samhällsutveckling där processer som europeisering, internationalisering och globalisering innebär förändrade förutsättningarna för den svenska statsförvaltningen. Detta bland annat på grund av att fler aktörer, såväl offentliga som privata, är med och formar politiken. Governance eller multi-level-governance är begrepp som vanligen används i dessa sammanhang och handlar om statens förändrade roll och styrning på olika nivåer, och inom olika sfärer i samhället (Jacobsson & Sundström, 2006; Montin, 2007; Ugglå & Elander, 2009, Hedlund & Montin, 2009a; Andersson et al, 2017).

Den svenska statens förändrade roll över tid har ett explicit samband med Sveriges inträde i EU och därmed EU:s organisation och beslutsprocesser som förändringsfaktor. EU:s formella organisation bygger på en idé om hierarkier, men i realiteten sker arbetet i nätverksliknande former som bygger på reaktivitet och snabba beslut (Jacobsson & Sundström, 2006). I EU:s beslutsprocesser skapas många staters frågor, idéer, föreställningar och begrepp. Frågor och idéer som utvecklats i system som de själva inte varit med att utforma. För Sverige innebär detta att det ofta är EU som bestämmer hur olika områden i statsförvaltningen ska organiseras, regleras och administreras (Ibid).

Sveriges inträde i EU innebär att statens styrning och organisering förändrats. Detta har inte skett genom ett tydligt skifte utan snarare som en förskjutning. Innan EU medlemskapet karaktäriserades den svenska staten av att vara autonom, sammanhållen och regelskapande, vilket efter inträdet förskjutits mot invävd, fragmenterad och regelföljande. Detta innebär en förändring av statens styrning som gått "från government till governance" (Jacobsson & Sundström, 2006:149), se tabell 1.

Tabell 1. Statens grundläggande egenskaper - från government till governance

Government	Governance
Autonom	Invävd
Sammanhållen	Fragmenterad
Regelskapande	Regelföljande

Källa: Jacobsson & Sundström, 2006;149.

Frasen från government till governance markerar en förskjutning där statens styrning gått från hierarkiska till mer nätverksliknande former av beslutsfattande, samt att gränsen mellan offentligt och privat suddats ut (Jacobsson & Sundström, 2006; Montin, 2007; Hedlund & Montin, 2009a; Andersson et al, 2017).

Staten som autonom handlar om att staten traditionellt har betraktats som avgränsbar och självstyrande. Staten har dock kommit alltmer vävas in i en europeisk och internationell kontext vilket genererat gränsöverskridande kontakter och ett ökat nätverkande, både för tjänstemän och politiker. Nätverk i vilka idéer, föreställningar och begrepp skapas, om vad som är möjligt i nätverk. Staten har således i hög grad blivit invävd, snarare än autonom (Jacobsson & Sundström, 2006).

Staten som sammanhållen innebär att staten tidigare betraktats som en aktör som kan "tala med en röst" (Jacobsson & Sundström, 2006;145). Ett ökat nätverkande har dock genererat ett ökat antal aktörer och en transnationell administration som är svår att överblicka och styra. Statens har således i hög grad blivit fragmenterad, snarare än sammanhållen (Jacobsson & Sundström, 2006).

Staten som traditionellt regelskapande handlar om att staten haft ett nästa obegränsat handlingsutrymme där staten bestämmer över dess territorium och sina medborgare. Medborgare som genom den parlamentariska demokratin *är* staten (Jacobsson & Sundström, 2006). Idag skapas regelsystem oftast av andra aktörer än staten, exempelvis av olika EU organ. Regelsystem som vanligen bygger på frivillighet och tar sig form av rekommendationer, standarder och mål. Formellt sett innebär dessa regelsystem inget tvång och en ratificering ger staten rätten att vara medskapare och således möjligheten att påverka regelsystemets utformning. Jacobsson & Sundström (2006) argumenterar dock för att detta är en illusion och att staten i praktiken har små möjligheter att inte följa frivilliga regler, och påverka utformningen av dem. Detta innebär att statens roll minskar, relaterat till dess reducerade handlingsutrymme och möjligheter att vara regelskapande. Montin (2007) menar dock att statens roll inte minskar utan snarare förändras, från styrande till möjliggörande. Detta innebär att staten, snarare än vara regelskapande, sätter upp ramar för offentliga och privata organisationers handlanden. Detta genom att uppmuntra till samarbete mellan olika aktörer, och genom att själv verka som en aktör i dessa nätverk (Montin, 2007). Andersson et al (2017) framhåller att statens roll varken minskar eller förblivit opåverkad. Staten ses snarare som fortsatt aktiv men i en utpräglad marknadsliberal politik där en fjärdedel av de statliga

myndigheterna idag ensidigt arbetar med att påverka och organisera marknader. Relationer som delvis organiseras på nya sätt, framförallt utåt mot olika internationella organisationer och EU (Andersson et al, 2017).

För att återkoppla till frasen från government till governance innebär denna sammantaget att den svenska statsförvaltningen gått från ett slutet, hierarkiskt, demokratiskt och ansvarstagande system till ett mer öppet, icke-hierarkiskt system som är mer frikopplat från den demokratiska styrningskedjan och politiska ansvarsstrukturen. En viktig skillnad mellan dessa system är att politiker förr i allt högre grad kunde organisera fram frågor, krav och förväntningar ur det egna systemet. De öppna systemen innebär istället att frågor kan komma från varierande organisationer och med kontroversiellt innehåll (Jacobsson & Sundström, 2006). Till skillnad från förr innebär detta möjligheter för alternativa frågor och synsätt att påverka politiken, samtidigt som det öppnar upp för maktintressen och lobbyism, det vill säga att "statens politik ger utrymme för andra att utöva makt"(Andersson et al, 2017;205).

Den tredje generationens politikområden

Sverige har över en lång tid sett en utveckling av tre olika generationers politikområden som förändrat organiseringen av svensk offentlig sektor. Detta i form av den första generationens politikområden, den andra generationens politikområden, och den tredje generationens politikområden (Montin, 2007).

I korthet handlar den första generationens politikområden om den nationella demokratin genombrott som delvis inneburit en grundläggande reformering av statens styrelse och början på en välfärdsstat. Den andra generationens politikområden handlar om utveckling av välfärdsstatens uppbyggnad och konsolidering. Utmärkande för denna period är att offentlig sektor tar sig form som sammanhållen och präglas av en demokratisk styrningskedja och en politisk ansvarsstruktur. Exempel på politikområden under denna era är: socialpolitik, utbildningspolitik, kulturpolitik, arbetsmarknadspolitik, och miljöpolitik (Montin, 2007: Hedlund & Montin, 2009).

Den tredje generationens politikområden började utvecklas kring 2007 och karaktäriseras av ett ökat samarbete mellan olika samhällsaktörer, såväl offentliga som privata. Aktörer som i den tredje generationen, till skillnad från tidigare generationer, i allt högre grad påverkas av omvärlden genom internationalisering och globalisering (Montin, 2007). Exempel på nya sektorövergripande politikområden som etableras under denna era är: regional utvecklingspolitik, demokratipolitik, folkhälsopolitik, och klimatpolitik. Den tredje generationens politikområden är dock inte renodlade utan tidigare generationers politikområden inrättas sig både vid sida om, och sammanvävt med de sektorövergripande politikområdena (Montin, 2007: Hedlund & Montin, 2009).

Gemensamt för de sektorövergripande politikområdena är idén om samordning. En samordning som handlar om att effektivisera resursanvändning genom logiken att resurser samordnat genererar mer än resurserna var för sig, det vill säga att 3 plus 3 blir mer än 6. Till skillnad från den andra generationens politikområden är de nya politikområdena mer frikopplade från den demokratiska styrningskedjan och politiska ansvarsstrukturen. Sättet att organisera bygger istället på idén om samarbete genom dialoger och samförstånd. Ett samarbete som söker inkludera alla samhällsaktörer, och har ett fokus på det gemensamma bästa

(Montin, 2007). Ett fokus som Montin (2007) belyser samtidigt innebär att negligera samhälleliga motstående intressen.

Klimatpolitiken är ett område som tydligt tillhör den tredje generationens politikerområden och handlar framförallt om att begränsa klimatpåverkan. Det vill säga att bromsa och helst reducera den globala uppvärmningen, vilket ska ske genom att minska utsläpp av växthusgaser (Montin, 2007; Ugglå, 2009). Ugglå & Elander (2009) framhåller att klimatförändringar är ett gränsöverskridande fenomen som kräver sektorövergripande politik. En politisk fråga som är knuten till flera olika samhällssektorer och administrativa nivåer, och överskrider territoriella gränser. Begreppet hållbar utveckling är tätt sammankopplat med klimatpolitiken och frågan om att begränsa klimatpåverkan, framförallt genom olika ratificerade miljö kvalitetsmål utifrån varierande internationella organ (Ugglå, 2009; Ugglå & Elander, 2009).

Klimatpolitiken och statens "nya" styrinstrument

I Sverige är governance den vanligaste formen av styrinstrument inom klimatpolitiken och tar sig form av en komplex blandning av hierarkisk styrning, marknadsstyrning, och nätverksstyrning (Montin, 2007; Hedlund & Montin, 2009b)

Hierarkisk styrning innebär att staten med olika medel söker styra myndigheter i en riktning mot nationella och internationella klimatmål genom olika politiska dokument. Politiska dokument så som legala, ekonomiska och informativa genom vilka offentliga myndigheter ska agera såväl regelrationellt som målrationalellt. Den hierarkiska styrningen avser ta ett helhetsgrepp där myndigheter och domstolar tillåter, främjar eller förhindrar aktörers handlingar. Marknadsstyrning handlar om att aktörer, självständiga eller relativt självständiga, styrs av lönsamhetsintressen och att alla andra mål är underordnat detta intresse. Detta innebär att aktörer på en marknad konkurrerar, såväl som samarbetar, med varandra för att tillgodose vad som gynnar det egna intresset av lönsamhet bäst. I relation till klimatmål bygger marknadsstyrning på att hitta incitament till företagen så att dessa ska agera på en marknad som kan bidra till att uppfylla klimatmål. Nätverksstyrning, även kallat samverkan, handlar om att olika aktörer mer eller mindre frivilligt samarbetar av intresset att den enskilda organisationen anser att de vinner mer på ett samarbete än att handla var och en för sig. Dessa nätverk utvecklas horisontellt och på olika nivåer i samhället och kan styras av statliga myndigheter eller andra politiska organisationer genom så kallade vertikala nätverk. Tillit är det avgörande medlet för att dessa frivilliga samarbeten ska kunna uppstå och utvecklas (Montin, 2007; Hedlund & Montin, 2009b).

Klimatpolitiken handlar om att skapa ett effektivt klimatarbete, vilket enligt Montin (2007) innebär att nätverksstyrning och marknadsstyrning ska ligga i skuggan av hierarkier. Detta eftersom nätverkande bygger på deltagande som i sin tur kräver styrning för att fungera. Samtidigt finns det i internationella sammanhang ett växande intresse för så kallade "New Environmental Policy Instruments" (Montin, 2007:53). Styrinstrument som avser skapa en effektiv klimatpolitik genom en kombination av marknadsstyrning och nätverksstyrning. Det vill säga att marknadsstyrning och nätverksstyrning, snarare än att ligga i skuggan av hierarkier, verkar som styrande. Jacobsson & Sundström (2006) framhåller att den dominerande idén om governance som styrinstrument bygger på att hierarkisk styrning och marknadsstyrning ska stå tillbaka för nätverksorienterade former.

Diskursiv styrning är en form av styrinstrument som alltmer uppmärksammas inom styrningslitteraturen. Ett styrinstrument som handlar om att få samhällsaktörer att gå åt "rätt håll" genom att förändra deras tänkande i önskad riktning. Maktaspekten är central i den diskursiva styrningen där man genom språket övertalar och skapar föreställningar för hur samhällsaktörer och individer ska se på världen. Den diskursiva styrningen skapar därefter mål och handlingsstrategier. Hållbar utveckling kan ses som en sådan övergripande diskursiv styrningsform (Hedlund & Montin, 2009b).

Governmentality är en annan form av styrinstrument som alltmer uppmärksammas inom styrningslitteraturen (Hedlund & Montin, 2009b; Hysing, 2009). Governmentality är i grunden ett foucauldianskt begrepp som är mycket omstritt. Det bottnar i nyliberalismen och handlar om att statens uppgift är att se till att nya marknader skapas och bevaras. Detta genom att förse marknaden med de lagar och institutioner som marknaden kräver (Miller & Rose, 1990). Governmentality som styrinstrument handlar om att staten i linje med nyliberala ideal "styr på avstånd"(Miller & Rose, 1990;14). Detta genom så kallade optimerande teknologier som får samhällsaktörer och individer att agera utefter ekonomisk rationalitet i namnet av frihet och självintresse. Det vill säga en osynlig form av styrning som förmår individer att styra sig själva (Rose et al, 2006). Hedlund & Montin (2009b) framhåller att governmentality kan ses som en förening av nätverksstyrning, marknadsstyrning och diskursiv styrning som handlar om att skapa ett samhälle där: "Självreglerande aktörer och nätverk handlar i enlighet med en policy som de själva format och som står i samklang med statens intressen" (Hedlund & Montin, 2009b;206).

TRE DOMINANTA DISKURSER FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Hugé et al (2013) framhåller i rapporten A discourse-analytical perspective on sustainable assessment: interpreting sustainable development in practice att hållbar utveckling är en global metadiskurs inom vilken det ryms tre dominanta diskurser. Diskurser som funnits sedan begreppet utgångspunkt 1987 och tar sig uttryck som både samexisterande och konkurrerande. Diskurserna benämns som integrationsdiskursen, begränsningsdiskursen, och förändringsdiskursen.

Nedan presenterar jag en översatt sammanfattning av de tre hållbarhetsdiskurserna utifrån Hugé et al (2013). En sammanfattning som jag i studien vidareutvecklat utefter den kritik som riktats till integrationsdiskursen (Barry, 2012), kritik som riktats till begränsningsdiskursen (Reid & Evans, 2014) och positiva röster kopplat till begränsningsdiskursen (Rockström et al, 2009; Steffen et al, 2015; Rockström, 2017), samt nyare forskning kopplat till förändringsdiskursen (Escobar, 2015).

Tabell 2. Tre hållbarhetsdiskurser i sammanfattning

Diskurs	Grundläggande element	Antaganden om naturliga relationer	Aktörer & deras motiv	Metaforer & retoriska mönster
Integration	•Integration mellan utveckling & miljömål •Ekologisk modernisering kan lösa utmaningar för hållbar utveckling	•Trade-offs mellan dimensioner av hållbar utveckling •Utilitarism •Antropocentrism	•Kapitalism & marknad som problemlösare •Staten som faciliator •Ett icke fientligt tillvägagångssätt	•Rymdskeppet jorden •Förmuftig reform eller status quo •Hållbar utveckling som konsensus •Fattigdom - nexus

	•Tekniska åtgärder är möjliga •Utveckling i form av neoliberalt ekonomiskt tänk (Barry, 2012) •Ekonomisk tillväxt & neoliberal ekonomi som mål & medel (Barry, 2012)	•Ekonomiska incitament •Cherry picking		•Ekosystemtjänster •Ekosystembedömning
Gränser	•Kritiska ekosystem måste bevaras •Planetariska tjänster måste respekteras •Det finns gränser för tillväxt	•Ekocentrism •Minimera mänsklig påverkan	•Politisk kontroll •Vetenskapliga insatser för att identifiera gränser (Rockström et al, 2009: Steffen et al, 2015)	•Planeten jorden •Ekologiska fotavtryck •Kritiskt naturkapital •Resiliens (Rockström et al, 2009: Steffen et al, 2015: Reid & Evans, 2014: Rockström et al, 2017)
Förändring	•Förändringar i värderingar •Förändringar i sociala system •Behov av förändring är kärnan	•Deltagande av alla samhällsaktörer •Hållbar utveckling är en process, inte ett slutresultat	•Multi-aktörsnätverk	•Transformation •Omställning •Radikal reform •Nedväxt & postutveckling (Escobar, 2015)

Källor: Rockström et al, 2009: Barry, 2012: Hugé et al, 2013: Reid & Evans, 2014: Escobar, 2015: Steffen et al 2015: Rockström, 2017.

Integrationsdiskursen handlar om integration av utveckling och miljömål och bygger på tanken om att utveckling och miljöhänsyn är kompatibla (Hugé et al, 2013). Positiva röster framhåller att integrationsdiskursen genom sitt konsensusperspektiv är en inkluderande diskurs med ett icke fientligt tillvägagångssätt. Ett tillvägagångssätt som kan generera integration av potentiella motståndare (Hajer & Fischer, 1999). Kritiker framhåller dock att integrationsdiskursen, snarare än förena, stärker konkurrerande intressen. Detta genom att integrationsdiskursen främjar trade-offs och cherry picking. Som tidigare nämnts handlar trade-offs om att hållbar utveckling gynnar avvägningar mellan dimensionerna som i regel sker på bekostnad av miljön (Pope et al, 2004 & Gibson et al, 2005 i Hugé et al, 2013). Cherry picking handlar om att användaren ges möjligheten att plocka element ur begreppet som anses passa användarens syfte bäst, vilket i sin tur trivialiserar begreppet som en väg till allt gott och önskvärt i ett samhälle (van Zeijl-Rozema et al, 2008). Barry (2012) belyser att integrationsdiskursen är inramad i ett nyliberalt ekonomiskt tänkande där ekonomisk tillväxt tar sig form både som ett mål och ett medel. Nivån av ekonomisk tillväxt i ett samhälle är dock inte ett tillräckligt mått på ekonomins framgång eller misslyckande att generera välstånd i samhällen. Detta eftersom ekonomisk tillväxt i sig själv inte säger något om livskvalité. Enligt den nyliberala världssynen är ekonomisk tillväxt ett slutmål men det kan inte vara eftersom människor inte lever i ekonomier med samhällen utan i samhällen med ekonomier (Barry, 2012).

Begränsningsdiskursens nyckelidé handlar om relationen mellan människan och naturen genom gränser. En idé som har sina rötter i ekologi och betecknar de begränsningar jorden har för dess egna bärkraft. Begränsningar som innebär att ekonomisk tillväxt och befolkningstillväxt har gränser i relation till jordens tillgängliga resurser. Det finns ett så kallat kritiskt naturkapital som hänvisar till det ekologiska kapital som inte är utbytbar och således måste bevaras (Rockström et al, 2009: Steffen et al, 2015).

Resiliens är ett begrepp som används frekvent inom begränsningsdiskursen och avser ursprungligen idén om anpassningsförmåga och motståndskraft i ekologiska system och biosfärer (Rockström et al, 2009; Steffen et al, 2015; Rockström, 2017). Kritiker framhåller att resiliens på 2000-talet är nyliberalismens senaste anspråk för att förena hållbar utveckling med den nyliberala världsbilden. Skiftet i begreppet resiliens har på 2000-talet således gått från att handla om resiliens i ekologiska system till resiliens i ekonomiska system, riktat mot människor i globala Syd (Reid & Evans, 2014). Organisationer som driver resiliens enligt den nyliberala definitionen är exempelvis den amerikanska biståndsmyndigheten USAID, Rockefeller Foundation, och Sida. Begreppet är också centralt i flera av FN:s nya mål för hållbar utveckling (Sida, 2017). År 2016 gick Sida in i ett samarbete med USAID och Rockefeller Foundation och skapade Global Resilience Partnership. Ett partnerskap som handlar om att: "Allt fler människor tvingas på flykt på grund av naturkatastrofer och klimatförändringar. Global Resilience Partnership fokuserar på att bygga resiliens genom att hjälpa människor i särskilt utsatta områden förbereda sig för, anpassa sig till och återhämta sig från förändringar och katastrofer" (Sida, 2017).

Resiliens är enligt Reid & Evans (2014) nu en nyckelidé för hållbar utveckling som inte handlar om att göra riskbedömningar eller skapa säkra samhällen. Istället ska människor lära sig acceptera att leva i katastrofer och klimatförändringar. Således vara ansvarstagande och självständiga entreprenörer som är resilienta nog att klara sig själva och anpassa sig till marknaden: "Self-securing, rather than states securing citizens and environment" (Reid & Evans, 2014;78). Resiliens säger därmed nej till politik, hierarkier, strukturer och makt, och ja till "Life" (Reid & Evans, 2014;59). Hållbar utveckling beror således på förmågan att uppnå resiliens, där katastrofer och klimatförändringar är det nya normala i en resilient värld.

Förändringsdiskursen handlar om omställning av livsstil och socioekonomiska strukturer som nödvändiga för planetens överlevnad (Hugé et al, 2013). En omställning som innebär en form av nedväxt (degrowth) och postutveckling (post-development) där utgångspunkten är insikten om att ekologiska och sociala kriser är oskiljbara från modellen av det sociala livet: industrialism, nyliberalism, globalisering, rationalism och antropocentrism. Ett socialt liv som bygger på en ekonomisk konstruktion som inte är hållbar och således kräver förändringsdiskursen en omställning av ekonomi (Escobar, 2015). I förändringsdiskursen framhålls hållbar utveckling, snarare än som ett slutresultat, som en process vilken bygger på deltagande och inkluderande av samtliga samhällsaktörer (Hugé et al, 2013).

KAPITEL TRE: TEORIER OM NYINSTITUTIONALISM, ÖVERSÄTTNINGOCH INSTITUTIONELLA LOGIKER

I kapitel tre presenterar jag studiens teoretiska ramverk som används för att besvara forskningsfrågan. I kapitlet redogör jag först för nyinstitutionell teori som en grund för att öka förståelsen för de teoretiska avgreningarna översättning och institutionella logiker. Efter det knyter jag ihop trådarna för hur det teoretiska ramverket används genom att se på hållbar utveckling som en global idé som färdas. Jag utvecklar därefter två analysmodeller för att kunna analysera hur hållbar utveckling paketeras, sett till vilka dimensioner som prioriteras och vilka institutionella logiker som används. Genom att analysera empiri i analysmodellerna kan jag ge förklaringar till vad begreppet hållbar utveckling innebär. Avslutningsvis preciserar jag forskningsfrågan och dess delfrågor, vilka studien avser besvara.

NYINSTITUTIONELL TEORI

Nyinstitutionell teori grundar sig på två centrala verk: Meyer & Rowan *Institutionalized Organizations: Formal structure as Myth and Ceremony* (1977), och DiMaggio & Powell *The Iron cage Revisted: Institutional Isomorfism and collectiv Rationality in Organizational Fields* (1983).

Nyinstitutionell teori och dess syn på organisationer bygger på två grundläggande begrepp i form av institutionell isomorfism och frikoppling. Institutionell isomorfism handlar om att organisationer anpassar sig till rationaliserade myter, utefter vad som enligt samhället anses utgöra en lämplig organisation (Eriksson-Zetterquist, 2009). Organisationer behöver samhälleliga mandat eller legitimitet för att fungera, vilket uppnås genom anpassningar utefter samhällets förväntningar (Boxenbaum & Jonsson, 2008). Dessa rationaliserade, förenklade och automatiserade myter dyker upp som lösningar för organisationer för allmänt uppfattade problem. Myterna blir vidare rationaliserade när de blir trodda som populära verktyg för att lösa dessa problem. När fler organisationer överensstämmer med de rationaliserade myterna blir de djupare institutionaliserade, vilket leder till institutionell isomorfism (Meyer och Rowan, 1977).

Hur institutionalisering sker och hur idéer reser handlar inom nyinstitutionell teoribildning om spridning (diffusion) (DiMaggio & Powell, 1983). När en idé reser gör den det genom spridning, vilket den fortsätter göra tills idén möter motstånd (Eriksson-Zetterquist, 2009). Motstånd sker när anpassningar till institutionella påtryckningar motsäger inre effektivitetsbehov, vilket kan leda till att organisationer påstår att de anpassar sig när de i själva verket inte gör det; de frikopplar (decoupling) åtgärder från strukturen för att bevara organisatorisk effektivitet (Boxenbaum & Jonsson, 2008). Anpassningar genom frikoppling kan över tid leda till att tilltänkt symbolik "rinner ned", får mandat och skapar reell strukturell förändring. Men om de nya frikopplade åtgärderna inte i praktiken sysselsätter människor så kan inte tiden påverka faktisk implementering (Boxenbaum & Jonsson, 2008).

ÖVERSÄTTNING

Översättningsteori har utvecklats ur den skandinaviska institutionalismen som har sina rötter i den nyinstitutionella teoribildningen genom arbeten av bland annat Meyer & Rowan (1977) och DiMaggio & Powell (1983). Den skandinaviska institutionalismen grundar sig på Czarniawska & Sevóns *Translating Organizational Change* (1986) som betonar vikten av att studera förändringar för att avslöja befintliga organisationsmönster. Detta eftersom studier av rutinmässiga procedurer sällan genererar nya insikter. Det är när en organisation förändras som det är möjligt att förstå varför en organisation är framgångsrik, eller inte (Czarniawska & Sevón, 1996).

Översättningsteori handlar om förändringar som beroende av idéer och moden. Begreppet översättning har sina rötter i arbeten av forskare som Berger & Luckman (1967) och Latour (1986,1993) (Eriksson-Zetterquist, 2009). Utifrån tidigare forskares teorier av begreppet översättning lanserade Czarniawska & Joerges (1996) översättning (translation) som en metafor för hur idéer om förändring färdas, mellan olika platser och tider. Idéer färdas omkring i omgivningen och de idéer som blir moden kommer att översättas till praktiker, stabiliseras och ges normativa förklaringar (Czarniawska & Joerges, 1996). Czarniawska & Joerges (1996) utvecklade vidare en idémodell för att tydliggöra översättning som process och dess olika faser, se figur 1.

Lösryckning → Paketering → Mottagning → Handling → Institutionalisering

(Källa: Czarniawska & Joerges 1996; 46)

Figur 1. Idémodell - en idealbild

Modellen förklarar hur idéer översätts och hur institutionalisering sker genom fem olika faser i form av lösryckning, paketering, mottagning, handling, och institutionalisering.

Lösryckning innebär att externa idéer lösrycks från dess institutionella omgivningar, exempelvis från translokala eller globala organisationsfält. Idéns görs således kontextlös, samt möjlig att omtolka och omformatera. Idén flyttas från en tid och plats till en annan tid och plats. I den nya kontexten krävs paketering för att idé ska kunna fortsätta färdas (Czarniawska & Joerges 1996).

Paketering innebär att idén översätts och paketeras till ett objekt i form av exempelvis en modell eller text. Översättningen sker utifrån översättarens tolkning av den nya kontexten och dess praktik. Den paketerade idén skickas vidare ner och mottas av organisationer. Om mottagningen lyckas kommer idén generera handling, det vill säga konkretiseras och skapa helt ny eller förändrad praktik. Upprepade handlingar innebär att idén institutionaliseras (Czarniawska & Joerges 1996).

Att idéer färdas och översätts beror inte på slumpen utan snarare på vem som transporterar och stödjer idén, samt hur idén paketeras och formuleras (Czarniawska & Joerges, 1996; Sahlin & Wedlin,2008). Översättning är en medveten (och omedveten) tolkning där avsändaren ofta har ett specifikt riktat intresse. Översättaren har både makten att imitera rådande ordning, och makten att kombinera idén med den nya kontextens yttringar. Detta

innebär en maktposition där översättaren har möjligheten att rikta idén utefter intresse (Zapata & ZapataCampos, 2012). Att idéer färdas och hur de överräts är dock primärt inte beroende av översättningen eller enskilda avsändare i sig, snarare beror idéers framgång på timing och relation till den samhälleliga diskursen för att en idé ska få gehör (Czarniawska, 2009).

INSTITUTIONELLA LOGIKER

Begreppet institutionella logiker har utvecklats ur den nyinstitutionella teoribildningen. Institutionella logiker introducerades av Frieland & Alford (1985) och handlar om att beskriva motsägelsefulla praktiker och övertygelser inneboende i moderna västerländska samhällen (Frieland & Alford, 1991).

Frieland & Alford (1991) framhåller institutionella logiker som att samhällens kärninstitutioner vardera har en inneboende central logik som begränsar både mål och medel för individuellt beteende, samt är grundläggande för individer, organisationer och samhällen. Kärninstitutionerna identifieras vara den kapitalistiska marknaden, den byråkratiska staten, den politiska demokratin, familj och religion. Dessa kärninstitutioner grundar sig vardera på en logik som inneboende står i konflikt med varandra. Dessa inneboende motsättningar ger vidare individer, grupper och organisationer medel för att transformera individuella identiteter, organisationer och samhällen. Frieland & Alford (1991) definierar därmed institutionella logiker som symboliskt konstruerade, organisatoriskt strukturerade, politiskt motiverade, samt tekniskt och materiellt begränsade/begränsande. Institutionella logiker är således både strukturella och symboliska, vilket innebär att fokus, till skillnad från nyinstitutionalism, inte längre ligger på isomorfism, vare sig på nivån av världssystemet, samhället eller organisatoriska fält. Fokus ligger istället på effekterna av differentierade institutionella logiker av individer och organisationer i en större mängd variation av kontexter. Institutionella logiker skapar ett rationellt beteende där aktörer, individuella och organisatoriska, har en del i att skapa och förändra institutionell logik (Frieland & Alford, 1991).

Thornton et al (2013) reviderar och vidareutvecklar Frieland & Alford (1991) perspektiv på institutionella logiker. En revidering av institutionella logiker som innebär en integration av symboliska, strukturella, och även normativa dimensioner. Dimensionerna ses här som nödvändiga och kompletterande, inneboende i institutioner, vilka inte kan separeras. Institutionella logiker definieras således som socialt konstruerade och erbjuder precision i att förstå hur individuella och organisatoriska beteenden är lokaliserade i en social kontext. Detta utan att lokalisera isomorfism eller organisatorisk stabilitet (legitimitet) (Thornton et al, 2013). Revideringen handlar även om en inneboende problematik och förvirring i att Frieland & Alford (1991) inte skiljer på institutionella logiker och ideologi. Exempelvis kan ses att variabeln kapitalism inte är isolerad till en institutionell logik utan kan vara central i flera olika logiker men i olika former, se tabell 3. Samhällsutvecklingen har vidare fört med sig ett ökat antal institutionella logiker och således identifierar Thornton et al (2013) sju institutionella logiker i form av religion, familj, profession, företag, marknad, intressegrupp, och stat. I tabell 3 har jag översatt Thornton et al (2013) "institutionella system" som de förklaras enligt idealtyper. I studien kommer de institutionella logikerna enbart presenteras i tabellform, för att tydliggöra skillnaderna mellan logikerna och dess kriterier.

Tabell 3. Institutionella system - idealtyper

Kategorier	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat
Metafor	Templet som bank	Familjen som firma	Profession som relationellt nätverk	Företaget som hierarki	Transaktion/affär	Gemensamma gränser	Staten som omfördelningsmekanism
Källor till legitimitet	Vikten av tro & helighet i ekonomi & samhälle	Ovillkorlig lojalitet	Personlig expertis	Firmans marknadsposition	Aktiekurs	Enhetlig vilja. Tro på tillit & ömsesidighet	Demokratiskt deltagande
Källor till befogenhet	Pastor-karisma	Patriarkalt styre	Professionell association	Chefer, toppstyrt	Aktieägare, aktivism	Förpliktelse för intressegruppens värderingar & ideologi	Byråkratisk dominans
Källor till identitet	Association med Gud	Familjens rykte	Associationshantverks-kvalité. Personligt rykte.	Byråkratiska regler.	Ansiktslös	Emotionell koppling. Egotillfredsställelse & rykte.	Social & ekonomisk klass
Grund för norm	Medlemskap i församling	Medlemskap i hushåll	Medlemskap i samfund & association.	Anställning i firma	Självintresse	Medlemskap i gruppen	Medborgare i nation
Grund för attention	Relation till det övernaturliga	Status i hushållet	Professionell status.	Status i hierarki	Status på marknaden	Personliga investeringar i gruppen	Status för intressegrupp
Grund för strategi	Öka religiös symbolism för naturliga händelser.	Öka familjens heder	Öka personligt rykte.	Öka firmans storlek & Differentiering	Öka effektivitetsvinster	Öka status & heder för medlemmar & praktiker	Öka nytta för samhället
Informell kontrollmekanism	Dyrkan för kallelse	Familjepolitik	Professionellt kändisskap	Organisationskultur	Branschanalytiker	Synliga aktioner	Informell politik
Ekonomiskt system	Occidental kapitalism	Familjekapitalism	Personlig kapitalism	Ledningskapitalism.	Marknadskapitalism	Kooperativ kapitalism	Välfärdskapitalism

Källa: Thornton et al, 2013;73.

HÅLLBAR UTVECKLING - EN GLOBAL IDÉ SOM FÄRDAS

Studiens teoretiska ramverk används till att besvara studiens forskningsfrågor och uppfylla syftet. Genom översättningsmetaforen (Czarniawska & Joerges, 1996), utgår studien från begreppet hållbar utveckling som en global idé som färdas mellan olika tider och platser, sedan dess utgångspunkt i Our Common Future 1987. En idé kännetecknad av olika institutionella logiker (Thornton et al, 2013) i form av motsägande övertygelser som skapar ett rationellt beteende för aktörer, individer, organisationer och samhällen.

Studien tar avstamp i översättningsprocessens andra fas, det vill säga paketering, av hållbar utveckling. Paketering beskriver hur en idé paketeras för att kunna resa från en kontext till en annan, i det här fallet hur begreppet hållbar utveckling paketeras till ett objekt i svensk kontext på nationell nivå. Det vill säga en förändring och/eller imitering av idén hållbar utveckling. En paketering som sedan färdas ner (och upp) i svensk offentlig förvaltning för att mottas och översättas till organisatorisk praktik i den offentliga sektorns organisationer. Kombinationen av översättningsteori och institutionella logiker används för att öka förståelse,

inte enbart av paketering av begreppet hållbar utveckling, utan även den logik(er) som driver begreppet hållbar utveckling framåt.

ANALYSVERTYIG

För att besvara forskningsfrågan behöver jag empiriskt studera hur begreppet hållbar utveckling paketeras i svensk kontext på nationell nivå. Det vill säga hur statens departement genom Statens offentliga utredningar (SOU) paketerar hållbar utveckling över tid. Jag utvecklar därmed två analysmodeller.

Den första analysmodellen möjliggör analys sett till hur samtliga departement genom SOU:er paketerar hållbar utveckling över tid i relation till begreppets utgångspunkt 1987 (tabell 5). Jag kategoriserar vilka dimensioner som prioriteras utefter social, ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling. Det vill säga vilken/vilka dimensioner som framhålls vara idéns objekt (mål). Idéer som inte kan relateras till begreppets utgångspunkt 1987 placeras i kolumnen övrigt. Det vill säga en idé (mål) eller spridning (medel) som distinkt skiljer sig från vad utgångspunkten 1987 framhåller inom de olika dimensionerna. Departementens paketeringar presenteras i kapitel sex i fallande tidsordning, det vill säga: 1987, 1997, 2007 och 2017. Tabell X. Paketering av hållbar utveckling - dimensioner som prioriteras år XX demonstrerar den analysmodell som används vid varje tidsnedlag.

Tabell X. Paketering av hållbar utveckling- dimensioner som prioriteras år XX

Dep.	SOU	Social dimension	Ekologisk dimension	Ekonomisk dimension	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	1987:XX				
	1987:XX				
	1987:XX*				
	1987:XX*				
	1987:XX				
ND	1987:XX				
	1987:XX				
UtD	1987:XX				
	1987:XX				
	1987:XX				

Kryss: x= idén (typ av objekt). Övrigt: x = social dimension, x=ekologisk dimension, x=ekonomisk dimension, x= kulturell dimension. * Uppdelade SOU:er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Den andra analysmodellen möjliggör analys sett till vilka institutionella logiker som används i paketeringen. Jag kategoriserar samtliga departement och dess SOU:er utefter vilka institutionella logiker som följs enligt kriterierna: religion, familj, profession, företag, marknad, intressegrupp, och stat. Kategori övrigt representerar en ny typ av logik som inte går att relatera till ovan nämnda logiker. Detta primärt med fokus på strategi som ett grundläggande kriterieför institutionella logiker. Departementens paketeringar presenteras i kapitel sex i fallande tidsordning, det vill säga: 1987, 1997, 2007, och 2017. Tabell X. Paketering av hållbar utveckling - institutionella logiker som används år XX demonstrerar den analysmodell som används vid varje tidsnedlag.

Tabell X. Paketering av hållbar utveckling - institutionella logiker som används år XX

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	1987:XX								
	1987:XX								
	1987:XX*								
	1987:XX*								
	1987:XX								
ND	1987:XX								
	1987:XX								
UtD	1987:XX								
	1987:XX								
	1987:XX								
	1987:XX								
	1987:XX								

Kryss: x = institutionell logik som används. * Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

PRECISERAD FORSKNINGSPRÅGA

För att uppfylla studiens syfte, att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling, ställer jag i studien följande forskningsfråga:

– *Vad innebär begreppet hållbar utveckling?*

Utgångspunkten är definitionen av begreppet hållbar utveckling så som det lanserades i Our Common Future 1987. Därmed undgår jag ett fastnaglande av begreppet utifrån en specifik betydelse, vilket Tahvilzadeh (2015) framhåller är analytiskt problematiskt bland annat på grund av att det finns olika vetenskapliga sätt att definiera begreppet i olika syften, kontexter och tider.

Forskningsfrågan preciseras genom två delfrågor:

– *Hur paketeras hållbar utveckling?*

Genom att undersöka vilka dimensioner som prioriteras i paketering av begreppet hållbar utveckling undersöker jag hur begreppet definieras och vad i det som betonas vid olika tidpunkter. Detta för att kunna följa begreppsförändring över tid, inom begreppet samt inom och mellan departement åren: 1987, 1997, 2007 och 2017.

– *Vilka institutionella logiker används i paketering av hållbar utveckling?*

De institutionella logiker som används i paketering av begreppet hållbar utveckling avgör den rationalitet som styr begreppet vid olika tidpunkter. Genom att besvara delfrågan kan jag undersöka vilken rationalitet som styrde användningen av begreppet hållbar utveckling åren: 1987, 1997, 2007 och 2017.

KAPITEL FYRA: TILLVÄGAGÅNGSSÄTT

I kapitel fyra redogör jag för vilken data som behövs för att besvara forskningsfrågan och delfrågorna. Jag går igenom tillvägagångssätt för insamling och hanteringen av data, samt hur data kan begripas och värderas.

BEGREPPSANVÄNDNING I SOU:ER

För att besvara forskningsfrågorna behöver jag samla in data i form av information om departementens paketeringar av begreppet hållbar utveckling. Eftersom jag studerar förändringar av begreppet över tid behöver jag samla in data från slutet av 80-talet, 90-talet, 00-talet och idag.

För att kunna studera departementens paketeringar av begreppet hållbarutveckling behöver jag samla in betänkanden från SOU-serien, Statens offentliga utredningar. En SOU är en utredning som utförs av en kommitté, en form av myndighet som tillfälligt tillsätts genom beslut från regeringen. Kommitténs uppdrag formuleras i ett så kallat direktiv som författas av ansvarig enhet på departementen, beroende på fråga. SOU:erna slutredovisas i SOU-serien och är regeringens underlag i lagstiftningsprocessen (Statens offentliga utredningar, 2017). SOU:er står således i direkt relation till förändringar i svensk offentlig förvaltning. Dock bör det tilläggas att kommittéarbetet inte ensidigt utförs av regeringens tillsatta myndigheter. Även olika intresseorganisationer, tjänstemän (specialister), och den politiska oppositionen kan medverka i arbetet (Statens offentliga utredningar, 2017). Det är inte heller alla betänkanden som blir nya lagar. I lagstiftningsprocessen kan berörda myndigheter, organisationer, kommuner eller andra intressenter genom remissvar potentiellt hindra att ett beslut går vidare (Regeringskansliet, 2017a). Jag samlar in SOU:er från samtliga departement som har översatt begreppet hållbar utveckling och placerar in dessa i mina analysmodeller utefter givet tidsnedlag. Informationen hjälper mig att bevara studiens delfrågor och den övergripande frågeställningen.

INSAMLING AV DATA

Jag samlar in data i form av SOU:er som digitaliserats via Linköpings Universitets Elektroniska Press med källa Sveriges Riksdag.

Sökningarna på Linköpings Universitets Elektroniska Press gjordes på begreppet >>hållbar utveckling<< med tidsbegränsning hela år och textbegränsning hela dokument. Detta med nedslag: 1987, 1997, 2007 och 2017. Data från 2017 sträcker sig dock endast fram till 2017-04-04, då sökningen utfördes. Det första nedslaget 1987 gav noll träffar, således kan konstateras att användningen av begreppet hållbar utveckling i Sverige på nationell nivå ej startat. Nedslaget 1997 gav 15 träffar, 2007 gav 27 träffar, och 2017 gav 12 träffar. Träffarna utgörs både av SOU:er i form av ett betänkande, och som uppdelade SOU:er i form av ett flertal betänkanden, så kallade delbetänkanden. Delbetänkanden utförs om en kommitté är extra omfattande eller om utredningen pågår under en längre tid (Statens offentliga utredningar, 2017).

Avgränsningar

Avgränsningar för studien har i första hand gjorts utefter vad som ansetts mest användbart i relation till vad studien syftar till att besvara. Tidsintervallet 1987 till 2017 har valts med syfte att kunna öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling från tiden då begreppet lanserades i Our Common Future 1987. Avgränsningar sett till antal nedslag har gjorts utefter vad som inom studiens tids- och textomfång varit möjligt att undersöka. För att kunna studera vad begreppet hållbar utveckling innebär har jag valt att undersöka hur begreppet paketeras inom samtliga departement och med en begränsning om hela år. Detta för att samla in data som är inte är knutna till specifika politikerområden eller eventuella årstidsknutna händelser.

Sökningen i form av >>hållbar utveckling<< som ett sammanhållet begrepp innebär en avgränsning sett till vilka träffar sökningen genererar, och således vilken data som samlas in. Sökningen exkluderar SOU:er som innefattas av hållbar utveckling med ett ord mellan hållbar och utveckling, och/eller ett sammansatt ord med hållbar eller utveckling. Exempelvis hållbar ekologisk utveckling, hållbar territoriell utveckling, hållbar regional utveckling, hållbar kompetensutveckling, hållbar samhällsutveckling med mera. Sökningen exkluderar även närliggande begrepp som hållbar eller hållbar tillväxt. Avgränsningen i sökningen motiveras av att studien avser undersöka paketering av hållbar utveckling som begrepp och därmed behöver det finnas en direkt koppling i paketering till hållbar utveckling som begrepp.

Antalet SOU:er avgränsades vidare genom att exkludera de betänkanden där begreppet hållbar utveckling enbart framhålls i förordet, innehållsförteckningen, källförteckning, och/eller fotnoter. Avgränsningen motiveras att ingen av dessa delar i betänkandena i egentlig mening paketerar begreppet hållbar utveckling eller står i direkt relation till vad kommittén avser utreda.

Källmaterialet

Materialet som samlas in består enbart av kommittéberättelser med olika företrädare. Dessa företrädare tar sig form av en särskild utredare eller en tillsatt grupp. Det vill säga tjänstemän(specialister), politiker eller andra intressenter från olika organisationer. Ordförande i kommittén föreslås ofta av, och måste godkännas av den politiska ledningen på departementen (Statens offentliga utredningar, 2017). Sett till kommittéberättelserna som källmaterial bör hänsyn tas till dess äkthet, oberoende, samtidighet, och tendens (Esiasson et al, 2017).

Äkthet innebär ett grundläggande krav på att källmaterialet ska vara sant (Esiasson et al, 2017). Det vill säga att berättelserna har producerats vid den tidpunkt och sammanhang som anges. Beträffande denna studie bör det insamlade materialet i form av SOU:er inte vara förfalskat utan utgör tvärtom mycket goda bevis för att utreda ett historiskt förlopp.

Oberoende är ett källkritiskt kriterie som handlar om berättelsernas faktiska innehåll, till skillnad från äkthet som berör dokumentet i sig (Esiasson et al, 2017). Oberoende handlar om huruvida vi kan lita på att studiens berättelser är sanna och tillförlitliga. Detta bör i studien inte vara ett problem då jag utgår från primärkällor.

Samtidighet handlar om den tid som förflyter mellan det att en händelse sker och nedtecknandet av densamma. Det vill säga ju längre tid som förflyter desto större risk för

minnesfel och efterkonstruktioner (Esiasson et al, 2017). Sett till de SOU:er som används är de så samtida som bara möjligt.

Tendens innebär ett källkritiskt kriterie där berättaren kan betraktas som tendentiös om denne har ett intresse av att avsiktligt återge en snedvriden historia (Esiasson et al, 2017). Att berättarna i betänkandena avsiktligt ljuger bedöms som osannolikt. Dock ligger det i politikens natur att en avsändare har ett intresse och därmed avsiktligt lyfter fram vissa omständigheter, men inte andra. SOU:er är berättelser med företrädare från, och/eller valda av regeringen och därmed kan SOU:er ses som partiska källor, vilket vi bör ha i åtanke när SOU:erna läses.

ANALYS AV DATA

Insamlad data i form av SOU:er är i studien den empiri som ligger som grund för analysen. För att möjligt kunna sätta in SOU:erna i mina analysmodeller behöver de först kodas, det vill säga reduceras, organiseras och kategoriseras. Efter kodningen kan jag sätta in betänkandena i mina tabeller för att se samband. Det vill säga finna likheter och olikheter genom jämförelser, vilket genererar svar.

Relationen mellan empiri och teori

I en forskningsprocess är relationen mellan empiri och teori viktig för slutledningen. Studien är av sökande karaktär och eftersträvar att genom insamling och kodning av data se samband och dra slutsatser som säger något nytt om verkligheten. Studien är därmed inspirerad av metoden grounded theory där kodning, eller olika typer av kodning, utgör kärnan i metoden (Danermark, 2003). Grounded theory innebär att: ”Forskaren skall ta sin primära utgångspunkt i ingående studier av empiriska fenomen, och därur succesivt utvecklar teorier som är väl grundade i data” (Danermark, 2003;240).

Corbin & Strauss (1990) delar in forskningsprocessen i tre delar: insamling, kodning och resultat. Insamling av data består i studien av SOU:er som handlar om begreppet hållbar utveckling. Kodningen, det vill säga analys av data, börjar med att SOU:er om hållbar utveckling reduceras, organiseras och kategoriseras. Genom kodningen kan kategorier och begrepp identifieras och sorteras, ett så kallat begreppsliggörande genom ingående genomgångar och tolkning av data. Metoden, att göra jämförelser för att finna likheter och skillnader, genererar i sin tur svar (Corbin & Strauss, 1990).

Studien bottenar i en kvalitativ forskningsdesign som ligger i linje med grounded theory som metodansats. Designen tar sig uttryck genom en kvalitativ textanalys av SOU berättelser, vilket innebär att data läses noggrant för att kunna ta fram och belysa texters generativa delar i relation till teori (Danermark, 2003).

För att kunna koda insamlad data behöver sökningar göras i respektive SOU. I kodningsprocessen första del reducerar jag mängden text primärt genom sökningar på begreppet >>hållbar utveckling<< i respektive SOU, vilket genererar textstycken som står i direkt textmässig relation till begreppet. Sekundärt hanterar jag empiri utifrån SOU:ernas sammanfattningar. Detta för få ett helhetsgrepp om betänkandena och vad de avser utreda. Genom en kvalitativ textanalys läses materialet noggrant för att kunna ta fram och belysa generativa delar i text. I kapitel fem, Paketering av hållbar utveckling, presenteras resultatet i löpande text utefter teoretiska utgångspunkter, det vill säga översättningsteorins paketering enligt följande Idémodell, se tabell 4.

Tabell 4. Idémodell

Teoretiska utgångspunkter	Operationalisering
Paketering: Idén är mobil & kan översättas samt paketeras till ett objekt. Översättningen sker utifrån översättarens tolkning av den givna/nya kontexten & dess praktik.	➤ Aktör: vem/vilka är aktörerna som översätter idén? ➤ Idén: hur översätts idén? Det vill säga vilken typ av objekt det är & vad det handlar om. ➤ Spridning: hur söker aktörerna sprida idén? ➤ Timing: idéns koppling till rådande värden &/eller normer.

Idémodellen utgår från översättningsteori och har operationaliserats med frågor utifrån vad densamma framhåller vara elementärt (kapitel tre).

I kodningsprocessens andra del kategoriserar jag reducerad data utefter paketeringens operationaliserade frågor (tabell 4). Detta enligt kriterierna idé (typ av objekt), spridning (hur idén ska spridas), timing (rådande värden), och övrigt (ny idé eller spridning). Analysen presenteras i kapitel sex och i kapitel bilagor.

I kodningsprocessens tredje del relaterar jag, genom den första analysmodellen (kapitel tre), kategoriserad data till Our Common Future - utgångspunkten för hållbar utveckling 1987 (tabell 5). Relationen mellan kategoriserad data och utgångspunkten 1987 innebär mer exakt att jag jämför, finner likheter och olikheter, i paketeringarnas kriterie idé (typ av objekt) i relation till hur de olika dimensionerna i begreppet hållbar utveckling definieras i Our Common Future 1987 (tabell 5). Likheter genererar kryss i analysmodellen för den dimension/dimensioner i begreppet hållbar utveckling som framhålls vara paketeringens idé (typ av objekt). Olikheter genererar kryss i analysmodellen för när paketeringens idé (typ av objekt) eller spridning (medel) distinkt skiljer sig från vad utgångspunkten 1987 framhåller inom de olika dimensionerna. Analysen presenteras i kapitel sex och innebär att jag utifrån den första delfrågan gör jämförelser inom och mellan departement över tid, vilket genererar svar.

Tabell 5. Our Common Future 1987 - utgångspunkten för hållbar utveckling

Social hållbar utveckling (medel: utveckling av social organisation)	Ekologisk hållbar utveckling (medel: utveckling av teknologi)	Ekonomisk hållbar utveckling (mål: öka ekonomisk tillväxt)
• Minska fattigdomen. • Förbättra kvinnors ställning. • Skydda utsatta grupper. • Främja lokalt deltagande i beslutsfattandet. • Främja utbildning.	• Miljöskydd (förebyggande): bevara, skydda, & vårda ekologiska rötter. • Ekologiskt kapital: bibehålla beståndet. • Effektiv energianvändning: bevara, använda. • Förnybar energi.	• Ekonomiska vinster: undvika ekologiska belastningar. • Öka flöden (primärt mellan globala Nord & Syd): kapital, produkter & teknik. • Effektivitet & flexibilitet.

I kodningsprocessens andra del kategoriserar jag även reducerad data utefter vilka institutionella logiker som används i respektive SOU. Detta enligt kriterierna: metafor, källor till legitimitet, källor till befogenhet, källor till identitet, grund för norm, grund för attention, informella kontrollmekanismer, ekonomiskt system, men primärt grund för strategi (tabell 3). I analysen presenteras dessa kriterier dock inte som separata kategorier utan har i den kvalitativa läsningen legat som grund för att med bredare penseldrag kunna identifiera institutionell logiker i reducerade data. Analysen presenteras i kapitel sex och i kapitel bilagor. I kodningsprocessens

tredje del placerar jag in SOU:ernas logiker in i den andra analysmodellen (kapitel tre). Analysen presenteras i kapitel sex och innebär att jag utifrån den andra delfrågan gör jämförelser inom och mellan departement över tid för att finna svar.

Metodologiskt ställningstagande

Valet av metod står i relation till studiens syfte: att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling och hur det förändras på nationell nivå över tid. Det vill säga att genom metodisk kodning kunna synliggöra begreppsförändring över tid, inom begreppet samt inom och mellan departement. Valet av metod står vidare i relation till valet av ett avstamp i en kombinerad teori. Analysmodellerna möjliggör att, inte enbart tydligt kunna synliggöra begreppsförändring i paketering av hållbar utveckling, utan även de institutionella logiker som driver begreppet hållbar utveckling framåt.

KAPITEL FEM: PAKETERING AV HÅLLBAR UTVECKLING

I detta kapitel redogörs resultatet paketering av hållbar utveckling i SOU:er. Jag presenterar först kortfattat de olika departementens roll i politiken för att sedan redogöra för en kvalitativ textanalys av departementens SOU:er. utifrån översättningsteorins paketering. Resultatet presenteras i fallande tidsordning, hur departementen paketerade förr och hur de paketerar idag, med nedslag vart tionde år från 1997.

MILJÖ- OCH ENERGIDEPARTEMENTET

Miljö- och energidepartementet arbetar inom områdena energipolitik och miljöpolitik. Departementet ansvarar huvudsakligen för frågor som rör minskade klimatutsläpp, en giftfri vardag, en hållbar energianvändning, och att stärka den biologiska mångfalden (Regeringskansliet, 2017b).

Skydd av skogsmark: behov och kostnader (SOU 1997:97)

I betänkandet utreder kommittén i vilken omfattning skyddad produktiv skogsmark behöver utökas. Målsättningen för utredningen bottnar i konventionen om biologisk mångfald och Skogsprinciperna, vilka fastställdes vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Kommittén översätter konventionen som: "Bevarandet av den biologiska mångfalden, hållbart nyttjande av dess beståndsdelar och rättvis fördelning av nyttan som uppstår vid utnyttjandet av genetiska resurser, inklusive genom tillämpligt tillträde till genetiska resurser och genom lämplig överföring av relevant teknik, med hänsyn tagen till alla rättigheter till dessa resurser och tekniker, och genom lämplig finansiering" (SOU 1997:97). Skogsprinciperna översätts som: "Ett icke legalt bindande, auktoritativt uttalande om principer för global samstämmighet om brukande, bevarande och hållbar utveckling av alla slags skogar. De utgår bl.a. i från att *"i strävan mot en hållbar utveckling står människan i centrum"*. Skogens betydelse för ekonomisk och social utveckling framhålls i minst lika hög grad som dess rika förråd av biologiska arter och resurser" (SOU 1997:40).

I betänkandet frambringarkommittén åtgärder i form av rekommendationer för inrättande av skyddade områden, strategier för miljöarbete i olika samhällssektorer, samt forskning om bevarande och uthålligt nyttjande av biologisk mångfald (SOU 1997:97).

En hållbar kemikaliepolitik del 1 (SOU 1997:84)

Betänkandet behandlar förutsättningar för en hållbar kemikaliepolitik. Utredningen är central eftersom organiskt långlivade bioackumulerbara ämnen som skapas av människan och vidare sprids i miljön är ett hot mot en hållbar utveckling. Med utgångspunkt i EU:s kemikaliepolitik och Esbjergdeklarationen framhåller kommittén att fokus i en hållbar kemikaliepolitik ska vara förebyggande, samt att egenskapen giftig ska prioriteras och definieras (SOU 1997:84).

Kommittén presenterar tre mål som ska styra bort företag och konsumenter från, samt byta ut organiskt långlivade och bioackumulerbara ämnen:

- 2002: företag ska innehållsdeklarera sina varor så att konsumenterna kan göra medvetna val.
- 2007: företagets varor ska vara fria från stoppämnen och ämnen som bedömts generera allvarliga och/eller kroniska effekter på hälsa eller miljö.
- 2012: företagen får endast bruka metaller så att de kvarhålls intakta och kan samlas in efter användningen för återanvändning, återvinning eller säkerdeponering (SOU 1997:84;22).

För att uppnå målsättningen framhåller kommittén att det krävs ett ökat samarbete mellan den svenska staten, näringslivet och konsumenterna. Men även teknikutveckling, globala överenskommelser och ett marknadsdrivet miljöarbete för att stimulera efterfrågan på kemiämnen utan negativa hälso- och miljöeffekter (SOU 1997:84).

En hållbar kemikaliepolitik del 2 (SOU 1997:84)

En hållbar kemikaliepolitik del 2 vidareutvecklar de åtgärder som kommittén menar krävs för att uppnå en hållbar kemikaliepolitik. Kommittén presenterar således fyra nya arbetssätt för myndigheterna: försiktighetsprincipen, företagen har ansvar, generellt angreppssätt, lagstiftning och tillsyn, samt varuperspektivet (SOU 1997:84).

Begreppet hållbar utveckling är inlemmat och översatt i varuperspektivet. Varuperspektivet innebär att fokus i kemikaliarbetet ska vara varuinriktat och innefattas av ett brett perspektiv. Detta på grund av att kemikaliekontroll och utsläpps- och avfallsfrågor är sammanvävda: "Det ursprungligen strikt utsläppsinriktade arbetet inom ett antal konventioner (...) om skydd mot långväga gränsöverskridande luftföroreningar, har förändrats i riktning mot begränsningar i marknadsföring och användning av kemikalier, dvs. kemikaliekontroll i egentlig mening. En ökad samverkan och samordning mellan kemikaliekontrollen inklusive varorna i marknadsledet och utsläpps- och avfallsfrågor bör underlätta en optimering av samhällets insatser för en hållbar utveckling" (SOU 1997:84; 131, 132).

Kommittén framhåller att åtgärder för att uppnå varuperspektivet är nya arbetsmetoder för myndigheterna: samarbete - bidrar till en hög ambitionsnivå, konsumenterna - är viktiga inköpare i kemikaliarbetet, anställda i relaterade företag - bör få en utökad roll, mjuka styrmedel - ökar kunskap och information, ökad användning av ekonomiska styrmedel, samt stöd och vägledning för småföretagen (SOU 1997:84).

Förvalta med miljöansvar (SOU 1997:145)

Betänkandet behandlar statsförvaltningens miljöansvar för en hållbar samhällsutveckling i Sverige. Syftet är att stärka miljöansvaret, det vill säga att effektivisera regeringens styrning av dess myndigheter och verksamheter. Detta kopplat till mål om ekologisk hållbar samhällsutveckling, ekologisk hållbarhet och förvaltningsstrategiska frågor sett ur ett miljöpolitiskt perspektiv (SOU 1997:145).

Kommittén föreslår åtgärder i form av ökad dialog, samt information- och kunskapsspridning mellan myndigheterna, mellan myndigheterna och respektive departement samt i övrig verksamhet inom respektive myndighet. Miljömyndigheterna bör vidare utarbeta en generell information- och utbildningsstrategi (SOU 1997:145).

Kommittén definierar vad ekologiskt hållbar utveckling är: "Ett ekologiskt hållbart samhälle är ett samhälle där mänsklig verksamhet inte skadar hälsa, klimat eller ekosystem. Det är ett samhälle som är inriktat på förnybara resurser och som hushåller med de resurser som står till buds så att de räcker åt alla, idag och i framtiden" (SOU 1997:145;15).

Citatet belyses komma från regeringens skrivelse På väg mot ett ekologiskt samhälle (Skr. 1996/97:50;3) och ursprungligen från Bruntlandsrapportens definition av hållbar utveckling 1987. Kommittén framhåller att begreppet ekologiskt hållbar utveckling innebär mer än ett hänsynstagande till miljön. Begreppet är bredare än så och tangerar även hållbar ekonomisk tillväxt och en positiv social utveckling (SOU 1997:145).

Miljöhänsyn i standarder (SOU 1997:173)

Betänkandet behandlarmiljöhänsyn i standarder. Utredningen är central eftersom: "Standarder är starkt styrande dokument, detta ligger inbyggt i standardiseringens själva idé. Standarder bygger från början på att olika intressenter kommit fram till frivilliga överenskommelser, som ofta fått stort inflytande på internationell teknik och handel. Standarder är därför ett viktigt instrument för att skapa miljöanpassade och kretsloppsriktade produkter och produktionsprocesser" (SOU 1997:173;31). Kommittén framhåller att utredningen utgår från den europeiska kommissionens förslag till aktionsplan om miljön och hållbar utveckling, vilken behandlar frågan om miljöhänsyn i standarder. Kommittén utgår även från begreppet miljöhänsyn så som det definieras i den svenska versionen av Agenda 21 där ekologisk hållbar utvecklingen framhålls som den centrala dimensionen (SOU 1997:173).

Målsättningen i betänkandet preciseras genom två grundtankar:

- Den första grundtanken: innebär att arbetet med miljöhänsyn ska leda till miljöbedömda standarder. Detta ger att varje standard ska gå igenom en miljöbedömning, en definierad process exempelvis i form av ISO Guide 64, IEC Guide 109 eller en checklista. Bedömningen ska vidare presenteras med en särskild rubrik Miljöbedömning eller Environmental Assessment. Rubriken ska kompletteras med en informerande text, exempelvis i form av en varningstext eller alternativa material- eller processval.
- Den andra grundtanken: innebär att miljöbedömningen ska bli en självklar del i allt standardiseringsarbete (SOU 1997:173;13,14).

För att uppnå målsättningen menar kommittén att miljöbedömning måste genomföras i Sveriges miljörådsberedning där det finns kompetens inom både miljö och teknik. Miljöbedömning framhålls som ett effektivt och kostnadsbesparande förslag för miljöhänsyn i standarder. Information och utbildning belyses vidare som viktiga åtgärder i arbetet med miljöhänsyn. (SOU 1997:173).

GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar (SOU 2007:21)

Kommittén utreder vilka avhjälpandeåtgärder och skadestånd som kan krävas vid skador på den biologiska mångfalden orsakade av genetiskt modifierade organismer (GMO). Detta i samklang med Europaparlamentets miljöansvarsdirektiv 2004/35/EG (SOU 2007:21).

Kommitténs målsättning är att skydda biologisk mångfald från negativ påverkan av GMO. Utredningen utgår från miljöbalkens definition av begreppet biologisk mångfald som i sin tur utgår från konventionen om biologisk mångfald som fastställdes vid FN:s konferens i Rio de Janeiro 1992 (se citat SOU 1997:97). Kommittén framhåller att utredningen även utgår från de 16 miljö kvalitetsmål som antogs vid World Summit on Sustainable Development (WSSD) i Johannesburg 2002 där Sveriges åtagande pekar ut den biologiska mångfalden som ett betydande skyddsvärde: "Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga

bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd" (SOU 2007:21;53).

Kommittén föreslår åtgärder i form av ett förtydligande av den allmänna avhjälparegeln i miljöbalken 8 §, och att verksamhetsutövare ska betala miljövärdeersättning till det allmänna för allvarliga skador på den biologiska mångfalden. Ett förtydligande i miljöbalken innebär en precisering av när en skada anses vara orsakad av GMO och vad som är en skada på den biologiska mångfalden. Detta ska ske genom ett miljöansvarsdirektiv med miljöskadedefinitioner. Definitionerna ska fokusera på negativa effekter på, eller bevarandestatus för, berörda arter och livsmiljöer (SOU 2007:21).

Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2007 (SOU 2007:38)

Kommittén kartlägger kunskapsläget på kärnavfallsområdet och dess slutförvar 2007. Detta med fokus på nu levande människors ansvar i relation till framtida generationers frihet. Utredningen är central eftersom slutförvar av kärnavfall enbart under relativt statiska förhållanden kan bedömas och kontrolleras. Detta innebär att svårberäknade fysiska händelseförlopp så som klimatförändringar ger ett slutförvar som inte kan säkerställas (SOU 2007:38).

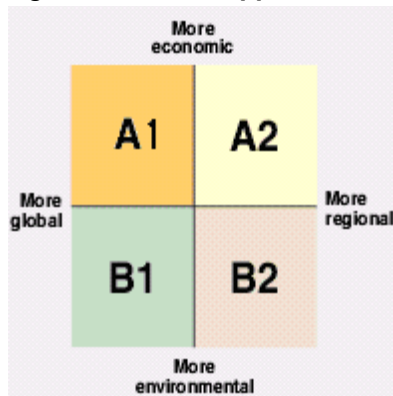
Kommittén presenterar följande målsättning: "Ett slutförvar bör utformas så att det dels gör kontroll och åtgärder onödiga, dels inte omöjliggör kontroll och åtgärder. Vår generation bör med andra ord inte lägga ansvaret för slutförvaret på senare generationer men bör å andra sidan inte heller beröva framtida generationer deras möjlighet att ta ansvar" (SOU 2007:38;23). Kommittén framhåller att målsättningen grundar sig i det etiska resonemang som framkommer i FN:s internationella regelverk för hantering av kärnavfall International Atomic Energy Agency (IAEA)1997: "Att säkerställa att det, under alla faser av hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall, finns effektiva skydd mot möjliga faror så att individer, samhället och miljön skyddas från skadliga verkningar av joniserad strålning, nu och i framtiden, på ett sådant sätt att behoven och strävandena hos dagens generation tillgodoses utan att äventyra möjligheten för kommande generationer att tillgodose sina behov och strävanden" (SOU 2007:38;33). Kommittén menar att detta etiska resonemang ger ett fokus som gått från traditionell antropocentrism (nu levande människor) till intergenerationell antropocentrism (för kommande människogenerationer). Medbakgrund mot detta resonemang förespråkar kommittén ett nytt etiskt tankesätt i form av "den hållbara utvecklingens etik", vilket enligt kommittén innebär ett accepterande av idén hållbar utveckling och därmed ett accepterande av moraliska förpliktelser för kommande generationer (SOU 2007:38).

Kommittén presenterar sju kriterier för att uppnå målsättningen: säkerhet - uppfylla säkerhetskrav, tillsynsfrihet - förvaret ska ej kräva tillsyn, flexibilitet - anpassning efter lokala förhållanden, kostnader - skillnader i kostnader mellan modeller och återtagbarhet, samt möjligheten för framtida generationer att kunna återta kärnbränslet utan omfattande risk. Kopplat till målsättningen och den hållbara utvecklingens etik utgör "återtagbarhet" kommitténs nya tillägg. Återtagbarhet innebär mer exakt möjligheten att genom kunskap- och teknikutveckling, efter förslutning, kunna åtgärda oförutsedda brister eller genomföra förbättringar (SOU 2007:38).

Sverige inför klimatförändringarna: hot och möjligheter (SOU 2007:60)

Betänkandet behandlar Sveriges möjligheter att anpassa sig till globala klimatförändringar. Kommittén demonstrerar således en målsättning i form av två kombinerade klimatscenarier, A2 och B2, se figur 2.

Figur 2. Olika utsläppscenariers egenskaper

Källa: IPCC 200, från SOU 2007:60;151.

Klimatscenerierna kommer från IPCC:s (2000) rapport Special Report on Emission Scenarios (SRES) och visar faktorer som ökar utsläppen av växthusgaser. En avgörande skillnad mellan scenarierna är graden av globalisering vilken kraftigt förutsätts öka den ekonomiska och tekniska utvecklingen, som i sin tur ökar utsläppen av växthusgaser. A-scenarierna har en huvudfokus på ekonomisk tillväxt medans B-scenarierna har ett fokus på hållbar utveckling.

Kommitténs målsättning belyses vara en kombination av scenario A2 och B2, vilka tillsammans beskriver en fragmenterad värld med en långsam utsläpp- och befolkningsökning i kombination med långsam teknikspridning. Den faktiska energianvändningen ökar i båda scenarierna men samtidigt ökar energieffektiviteten så att kostnaden för energi minskar på sikt (SOU 2007:60).

För att uppnå målsättningen framhåller kommittén åtgärder framförallt i form av instruktioner till Verket för näringslivsutveckling: "Verket för näringslivsutveckling skall genom företagsfinansiering, information och rådgivning samt stöd till program och processer stärka näringslivets förutsättningar och främja regional tillväxt. Verket skall därvid dels verka för förbättrade förutsättningar för nyetablering av företag samt ökad tillväxt och livskraft i befintliga företag, dels särskilt främja näringslivets utveckling i regionalpolitiskt prioriterade områden och i övrigt verka för en balanserad regional utveckling. Verket skall underlätta strukturuomvandling och internationalisering: Inom sitt verksamhetsområde skall verket 1). följa den internationella utvecklingen, 2). främja svenskt deltagande i internationellt samarbete, 3). arbeta för att uppnå de miljömål som regeringen har beslutat och ha sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling, 4). främja integration och jämställdhet" (SOU 2007:60;68).

Reach: genomförande och sanktioner (SOU 2007:80)

Betänkandet behandlar anpassning av svensk kemikalielagstiftning till Europaparlamentet och rådets förordning (EG) Reach. I linje med Reach framhåller kommittén att målsättningen är att skydda människor och miljö från giftiga kemikalier, samt att sprida kunskap om farliga kemikalier och hur de bör hanteras (SOU 2007:80).

Åtgärder tar sig form av preciseringar i miljöbalken där Reach framförallt påverkar tillstånd- och tillsynsbestämmelser. Precisering av tillståndsbestämmelser innebär att den som ansöker om tillstånd att driva miljöfarlig verksamhet ska upprätta en så kallad miljökonsekvensbeskrivning (MKB). En miljökonsekvensbeskrivning som vidare ska prövas enligt miljöbalkens tillståndsvillkor angående hantering och utsläpp av giftiga kemikalier. Detta i samklang med miljöbalkens mål om en ekologiskt hållbar utveckling (SOU 2007:80).

Rovdjur och deras förvaltning (SOU 2007:89)

Betänkande utreder politikens effekter av riksdagens beslut att föra en sammanhållen rovdjurspolitik från 2001. Kommittén framhåller att målsättningen med en sammanhållen rovdjurspolitik är att bevara rovdjursstammarna björn, järv, lodjur, varg och kungsörn sett till dess existens och överlevnad (SOU 2007:89).

Kommittén föreslår åtgärder i form av ökad dialog, samverkan och samordning inom rovdjursförvaltningen samt mellan förvaltningen, intressenter och övriga medborgare. Kommittén belyser också viktigt att rovdjuren ska kunna få existera i sitt ekologiska sammanhang. Således behöver rovdjursförvaltningen integreras som en del i det svenska miljömålsarbetet på central och regional nivå i samklang med mål om bevarande av biologisk mångfald - för en hållbar utveckling (SOU 2007:89).

Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2)

Kommittén undersöker i betänkandet den framtida efterfrågan på energi, närmre bestämt elförsörjning efter år 2025–2030. Utredningen är central eftersom den globala efterfrågan på energi vuxit kraftigt sedan mitten av 1990-talet och bedöms att fortsatt göra det. Den globala energimarknaden genomgår stora förändringar där den tekniska utvecklingen innebär att priset på förnybar energi som solceller och vindkraft minskar påtagligt (SOU 2017:2).

I Sverige ser situationen lite annorlunda ut eftersom efterfrågan på energi planat ut sedan mitten av 1980-talet. Dock innebär nuvarande trend i form av digitalisering inom alla samhällssektorer ett ökat behov av eltillförsel. Detta i kombinationen med befolkningstillväxt och en allmänt ökad efterfrågan på elektriska apparater ger att Sverige nu och i framtiden står inför nya utmaningar rörande elanvändning (SOU 2017:2).

Kommitténs utgångspunkt i utredningen är FN:s Agenda 2030 och mål nr 7 Hållbar energi för alla som avser: "Att säkerställa att alla har tillgång till tillförlitlig, hållbar och modern energi till en överkomlig kostnad" (SOU 2017:2;383). Och vidare dess delmål: "Till år 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet; Till år 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energinfrastruktur och ren energiteknik" (SOU 2017:2;384).

Utifrån Agenda 2030 och Sveriges definierade framtida utmaningar framhåller kommittén följande målsättning: att Sverige år 2040 har en 100 procent förnybar elproduktion - vilket inte ett stoppdatum för kärnkraft eller en stängning av densamma, och att Sverige år 2030 har en 50 procent effektivare energianvändning - i jämförelse med år 2005 sett till tillförd energi/BNP. Kommittén framhåller att målsättningen innebär att gå från ett fokus på levererad mängd energi (TWh) till ett fokus på effekt (MW) (SOU 2017:2).

Kommittén föreslår åtgärder för att uppnå målsättningen som utgår från EU:s energisamarbete och idén om att skapa gemensamma lösningar med länderna i Europa genom grundprinciper om ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Den svenska energipolitiken ska således skapa en effektiv samverkan mellan olika länder och energibärare, exempelvis mellan el- och fjärrvärmemarknaderna. Åtgärder som belyses generera ett robust, leveranssäkert och konkurrenskraftigt elsystem med reducerad miljöpåverkan (SOU 2017:2). Kommittén föreslår följande modifieringar i svenskt regelverk:

- Kärnkraft: förlängd kärnkraftsparantes för att tillåta nybyggnation på nuvarande platser (maximalt 10); skatten på kärnkraftens termiska effekt bör avvecklas.
- Vattenkraft: förenklade regler för vattenkraft och dammar med hänsyn tagen till att säkerställa hållbar utveckling och EU-rättens krav på vattenverksamheter; vattenkraftsutbyggnad av befintliga verk för att öka effektmed moderna miljötillstånd; fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till samma nivå som övrig elproduktion.
- Havsbaserad vindkraft: anslutningsavgifter till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas.
- Användning och energieffektivisering: kunder ska få full tillgänglighet till elmarknaden för att skapa maximal efterfrågeflexibilitet; införa ett energieffektiviseringsprogram; utreda vilka ekonomiska styrmedel, exempelvis certifikat, som ger effektivast effektivisering sett till energi- och effektspekter.
- Överföring: överföringskapaciteten ska öka inom Sverige, samt mellan Sverige och övriga EU-länder; Sverige ska driva på en ökad sammankoppling inom och mellan EU-länder.
- Forskning: energiforskning som når upp till klimat- och energipolitiska mål; energiforskning som främjar tillväxt och export. (SOU 2017:2;271–276)

Från värdekedja till värdecykel: så får Sverige en mer cirkulär ekonomi (SOU 2017:22)

I betänkandet föreslår och analyserar kommittén styrmedel för en mer cirkulär ekonomi i Sverige - för hållbarhet och konkurrenskraft. Idén om cirkulär ekonomi är central eftersom traditionell linjär ekonomi orsakar växande kostnader som inte är synliga i ekonomier, så kallade negativa externa effekter. Exempelvis är klimatförändringar en sådan extern effekt och det tydligaste exemplet på att en linjär ekonomi inte är hållbar. Kommittén framhåller att en majoritet av de externa effekterna inte beror på användning av fossil energi utan huvudsakligen på annan materialanvändning. Kommittén beskriver cirkulär ekonomi som: "En metafor för en ekonomi som fungerar inom gränserna för jordens bärkraft. Det är en ekonomi där avfall i princip inte uppstår, utan resurser kan behållas i samhällets kretslopp eller på ett hållbart sätt återföras till naturen" (SOU 2017:22;16). Således ska fokus i ekonomi gå från att tala om konsumenter och värdekedjor, till att tala om användare och värdecyklar (SOU 2017:22).

Kommittén framhåller att idén om cirkulär ekonomi ursprungligen kommer från FN:s konferens i Rio de Janeiro 1992 och fastställandet av målet om en hållbar utveckling: "För en hållbar utveckling krävs en mer cyklisk materialhantering - ett kretsloppssamhälle" (SOU 2017:22;103). Vidare hänvisar kommittén till ett flertal olika rapporter från internationella organisationer som påvisar att en cirkulär ekonomi skulle innebära betydande vinster för näringslivet och samhällsekonomin. Rapporter så som: EU kommissionens rapport: Att sluta kretslopp - en EU-handling för den cirkulära ekonomin, EU kommissionens långsiktiga tillväxtstrategi: Ett resurseffektivt Europa - flaggskeppsinitiativ i Europa 2020 - strategin, FN:s Agenda 2030 och mål nr 12: Hållbar konsumtion och produktion, samt G7:s toppmöte 2016 där världens största ekonomier belyser vikten av: "Ökad resurseffektivitet för miljö, klimat, hållbar utveckling och konkurrenskraft" (SOU 2017:22;112). Utifrån EU kommissionens rapport Att sluta kretslopp - en EU-handling för den cirkulära ekonomin definierar kommittén vad

hållbarhet är i form av fyra systemvillkor. De tre första systemvillkoren beskriver människans relation till naturen och vad människan systematiskt inte ska utsätta naturen för, och ett sista som beskriver social hållbarhet genom en paketering av sociala principer som ska följas:

- Koncentrationsökning av ämnen från berggrunden.
- Koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion.
- Fysiska metoder för undanträngning.
- Det ska inte finnas några strukturella hinder för: människans hälsa, kompetens, inflytande, meningsskapande och opartiskhet. (SOU 2017:22;74,75)

Kommittén framhåller att utredningens målsättning är att främja en resurseffektiv och cirkulär samhällsekonomi i Sverige. Enligt kommittén handlar cirkulär ekonomi till stor del just om resurseffektivitet, det vill säga att få ut mer nytta per resurs. Detta ska ske genom att främja reparationer samt förbättra och/eller modifiera produkter, det vill säga stimulera handel av begagnade produkter. Kommittén framhåller att teknisk utveckling är nyckeln till en cirkulär ekonomigenom digitalisering och förnybar energi. Den digitala utvecklingen innebär nya möjligheter att mäta och styra material i både enskilda produkter och materialcykler, samt att tjänster kan avmaterialiseras eller virtualiseras, liksom det gjorts med böcker, musik och möten (SOU 2017:22).

För att uppnå målsättningen om en cirkulär ekonomi framhåller kommittén att det krävs en övergripande nationell samverkan som framhålls vara effektiv för både hållbarhet och svensk konkurrenskraft. En nationell samverkan som ska konkretiseras genom inrättandet av en delegation för cirkulär ekonomi. Kommittén föreslår även en skattereform där hållbar utveckling ska vara utgångspunkten. Ett nytt skattesystem som ska fungera som ett stöd för EU:s ambitioner om ökad resurseffektivitet, cirkulär ekonomi och minskad klimatpåverkan. Ytterligare åtgärder föreslås genom olika lagändringar, exempelvis lagändringar i miljöbalken avseende insamling och återanvändning av produkter (SOU 2007:22).

Kommittén framhåller slutligen att idén om cirkulär ekonomi innebär stora möjligheter för företag och samhällen att skapa framtida hållbara affärsmodeller. Samtidigt belyses idén innefattas av många hinder i form av tankemönster, vanor, subventioner, skatter, institutioner, regelverk och lagar som formats genom den linjära ekonomin (SOU 2017:22).

Substitution i centrum: stärkt konkurrenskraft med kemikaliesmarta lösningar (SOU 2017:32)

Betänkandet utreder villkor för inrättandet av ett Substitutionscentrum för farliga ämnen i kemiska varor och produkter. Målsättningen är att öka kunskap om, och substitution av, farliga kemiska ämnen - för hållbara kemiska varor, produkter och icke-kemiska metoder och tekniker (SOU 2017:32).

Åtgärder för att uppnå målsättningen är att inrätta ett Substitutionscentrum för internationell samverkan mellan berörda myndigheter, universitet, företag och organisationer. Substitutionscentrumet ska stimulera en produkt och affärsutveckling som stärker konkurrenskraft med kemikaliesmarta lösningar. Primärt ska arbetet rikta sig till de företag som anses ha störst möjligheter att driva på innovationsprocesser så som små, medelstora, och konsumentnära företag. Substitutioncentrumets verksamhet ska vidare ha sin utgångspunkt i miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, vilket står i relation till sju av de Globala mål som FN antog

2015 för en hållbar utveckling. Mål i form av: Ingen hunger, Hälsa och välbefinnande, Rent vatten och sanitet, Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, Hållbar konsumtion och produktion, Hav och marinaresurser, samt Ekosystem och biologisk mångfald (SOU 2017:32;26).

NÄRINGSDEPARTEMENTET

Näringsdepartementet ansvarar för frågor som rör boende och byggande, bolag med statligt ägande, IT-politik, näringsliv, innovation, landsbygd, livsmedel, regional tillväxt, postfrågor, samt transporter och infrastruktur (Regeringskansliet, 2017c).

Jaktens villkor: en utredning om vissa jaktfrågor (SOU 1997:91)

Kommittén framhåller att en utredning angående jaktens villkor är central eftersom det finns problem med möjligheter att jaga på allmän mark till rimliga priser (SOU 1997:91).

Målsättningen är att ge jägare möjlighet att utöva jakt i områden som tidigare varit stängda. För Sveriges skärgårdsområden framhåller kommittén att målsättningen innebär en positiv utveckling för skärgårdsbefolkningen. Detta eftersom en ökad möjlighet till jakt kan generera ökad sysselsättning genom olika uthyrningsverksamheter och arrangemang av jaktturer. En utveckling som i sin tur kan underlätta för bosättning och företagande i skärgårdsområden - för en hållbar utveckling, vilket utretts i betänkandena Hållbar utveckling i Sveriges skärgårdar (SOU 1996;153) och Levande skärgårdar (SOU 1994:93) (SOU 1997:91).

Mat och miljö (SOU 1997:102)

Kommittén utarbetar i betänkandet ett förslag för en genomförandestrategi av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) anpassat till svensk kontext. Kommittén framhåller att utredningen är central eftersom den svenska jordbrukspolitiken behöver marknadsorienteras, avregleras och miljöanpassas - för en långsiktigt hållbar utveckling (SOU 1997:102).

Kommittén presenterar två övergripande mål för den svenska jordbrukspolitiken som utgår från CAP i form av ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, och ett långsiktigt hållbart jordbruk. Utöver övergripande mål presenterar kommittén fem delmål: bevara biologisk mångfald och kulturmiljöer, främja ett varierat odlingslandskap och levande landsbygd, minimera miljöbelastning, animalieproduktion med högt ställda djurskyddskrav, samt främja regional balans och ett internationellt konkurrenskraftigt jordbruk inom EU (SOU 1997:102).

Åtgärder för att uppnå målsättningen tar sig form av att Sverige ska: stödja konkurrens och flexibilitet i alla led, ökaproducentansvar för säkra livsmedel, främja utbildning och information, lagstiftning om minikrav för miljöbelastning, samt ersättning till jordbruket för miljö tjänster (SOU 1997:102).

Tillväxt genom turistnäring (SOU 2007:32)

Kommittén kartlägger marknadsföringsinsatser för ökad tillväxt genom turistnäring i Sverige. Utredningen är central eftersom internationellt resande i världen ökar och fortsatt uppskattas

öka. Turism innebär således betydande ekonomiska värden för ökad tillväxt i svensk ekonomi och en kraft för regional utveckling (SOU 2007:32).

Kommitténs målsättning är att öka effekt för turistnäringens tillväxt. Detta med fokus på Sverige och dess regioner som resmål på den internationella marknaden. Medel för att uppnå mål framhålls vara ökade resurser till marknadsföring av Sverige, samt ökad samordning av resurser mellan offentliga aktörer och turistnäringen. Ökade resurser till marknadsföring i form av finansiering till produktutveckling, företagsutveckling och exportutveckling. Ekoturism och dess kvalitetmärkningssystem Naturens Bästa framhålls vidare som avgörande för att främja turism med Sverige som resmål (SOU 2007:32). Naturens Bästa avser marknadsföra Sveriges profil som ett: "Attraktivt naturupplevelsemål samt svensk miljömedvetenhet och hållbar utveckling - en strategisk fråga för Sverige" (SOU 2007:32;65).

Bioenergi från jordbruket: en växande resurs (SOU 2007:36)

I betänkandet utreder kommittén vilken betydelse bioenergi från jordbruket har för det framtida energisystemet i Sverige. Utredningen är central eftersom ett långsiktigt hållbart samhälle inte i hög grad kan baseras på olja och andra fossila bränslen. Ett oljeberoende som kommittén framhåller som problematiskt, både sett till att oljeanvändning bidrar till klimatproblemen också att tillgångarna är få och världsproduktionen instabil (SOU 2007:36).

Kommitténs målsättning är att reducera klimatförändringar, bibehålla ett rikt odlingslandskap och uppnå långsiktig försörjningstrygghet av energitillförsel - för ökad tillväxt och ett långsiktigt hållbart samhälle. Åtgärder för att uppnå målsättningen tar sig primärt form av att producera bioenergi från jordbruksmark, men även öka sysselsättning, företagande och konkurrenskraft på landsbygden.

Kommissionens målsättning utgår från: EU:s Stöd till en hållbar utveckling av landsbygderna, Agenda 2000, EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) Radikalt ändrade villkor för stödet till jordbruket 2003 - för ett europeiskt konkurrenskraftigt jordbruk på världsmarknaden, samt EU-kommissionens strategi för En hållbar, konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning 2006 (SOU 2007:36).

Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierande grödor (SOU 2007:46)

I betänkandet utreder kommittén Sveriges behov av specifika skadeståndsregler för ekonomisk skada till följd av spridning av genmodifierade organismer (GMO). Detta till icke genmodifierade jordbruk- eller trädgårdsodlingar. Utredningen är central eftersom GMO-odling markant ökat globalt, således bedömer kommittén att Sverige i framtiden med största sannolikhet kommer bedriva GMO-odling för grödorna majs, raps, sockerbeta och potatis (SOU 2007:46).

Kommissionens målsättning är att skydda ekologiska odlare från ekonomisk skada till följd av spridning av GMO, och att verka för ett långsiktigt arbete mot en ekologisk hållbar utveckling. I utredningen bedömer kommittén att befintliga skadeståndsregler i 32 kap. miljöbalken med stor sannolikhet är tillämpliga vid GMO-inblandning, därmed krävs inga ytterligare skadeståndsregler för GMO-spridning, skyldigheter för GMO-odlare eller någon form av offentlig ersättningsfond (SOU 2007:46).

Organisationsform för VTI och SIKTA (SOU 2007:49)

Kommittén utreder förutsättningar för att ombilda Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) och viss verksamhet vid Statens institut för kommunikationsanalys (SIKTA) till bolag. Utredningen är central eftersom det i Sverige finns ett stort behov av forskning för hur transportområdet bör styras och organiseras i linje med EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001 (SOU 2007:49).

Målsättningen är att bolagisera VTI och delar av SIKTA för att bidra till ett samhällsekonomiskt effektivt och långsiktigt hållbart transportsystem. Målsättningen ska uppnås genom aktiv kompetensförsörjning, internationellt engagemang, ökat samarbete med universitet och högskolor. Kommittén belyser att bedömningar som gjorts på den framtida rörligheten i världen pekar på en kraftig ökning i efterfrågan på persontransporter, framförallt flyg. Kommittén menar att dessa tillväxtmönster kräver en radikal omställning av transportteknik eller transportmönster om de ska uppfylla kraven om en hållbar utveckling (SOU 2007:49).

Hamnstrategi: strategiska hamnoder i det svenska godstransportsystemet (SOU 2007:58)

I utredningen avser kommittén identifiera hamnar av särskild strategisk betydelse för det svenska godstransportsystemet i relation till statligt finansierad infrastruktur. Identifieringen av hamnar utgår från Europeiska unionens Trans Européan Networks - TEN kriterier för hamnar som kan få bidrag ur TEN-budgeten. Exempelvis kusthamnar med internationell sjöfart som innehar en hög godsomsättning (SOU 2007:58).

Kommittén framhåller att det övergripande målet är att säkerställa långsiktig hållbarhet för framtida godstransportsystem sett till ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. Ett mål där klimatfrågan har växt i betydelse. Kommittén presenterar vidare delmål som handlar om att godstransportsystemet ska vara marknadsstyrt och att varuägarna ska stå i centrum. Åtgärder för att uppnå mål är att staten ska främja svensk konkurrenskraft ur ett internationellt perspektiv, ökasamverkan och samarbete mellan aktörer i regioner - för ett effektivt nyttjande av infrastruktur. Åtgärder som belyses inte ska ske på bekostnad av marknadsaktörers valmöjligheter (SOU 2007:58).

Strategiska godsnoder i det svenska transportsystemet: ett framtidsperspektiv (SOU 2007:59)

Kommittén kartlägger i utredningen de svenska hamnar och kombiterminaler som har goda strategiska förutsättningar för rationella och effektiva transporter inom näringslivet (SOU 2007:59).

Kommittén framhåller att målsättningen är att resurser inom godstransportområdet ska kunna nyttjas mer effektivt för att öka svensk utrikeshandel. Målsättningen utgår från begreppet hållbar rörlighet som kommer från EU kommissionen utarbetade vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001. Hållbar rörlighet handlar om att transportpolitiken ska understödja: en hög grad av rörlighet för människor och företag inom unionen, trygg och miljövänlig energiförsörjning, samt verka för en internationell profilering som världsledande för hållbara lösningar inom transportområdet. Vitboken innehåller vidare riktlinjer för den

framtida transportpolitiken som fokuserar på: "Att transportpolitiken ska vara efterfrågestyrd och utifrån det skapa ett effektivt och säkert transportsystem som också uppfyller kraven på hållbar utveckling" (SOU 2007:59;107). Europeiska kommissionen reviderade 2006 vitboken från 2001 med syftet att framhålla godslogistiken som nyckeln till hållbar rörlighet (SOU 2007:59).

Utifrån Europeiska kommissionens riktlinjer pekar kommittén ut åtta orter som lämpliga för ökad hamnkapacitet: Göteborg, Hallsberg, Jönköping, Luleå, Malmö, Stockholm, Umeå och Älmhult. Dessa hamnar uppfyller kriterier för ett rationellt och effektivt näringsliv, kostnadseffektivitet, och innehar hamnavgifter med en miljödifferenterad prägel (SOU 2007:59).

För Sveriges landsbygder: en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1)

Betänkandet behandlar en sammanhållen politik för en långsiktig hållbar utveckling på Sveriges landsbygder. Kommittén framhåller att utredningen är central eftersom det finns både stora möjligheter och problem på Sveriges landsbygder. "Möjligheter" handlar om att landsbygderna besitter stora produktionsvärden som är avgörande för Sveriges näringsliv. Detta i form av platsbundna resurser och natur- och kulturmiljöresurser. "Problem" handlar om att Sverige saknar en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder, vilket innebär att näringslivets möjligheter för landsbygderna inte utnyttjas. Detta genererar en fragmentering i Sverige där skillnader i tillgång till, exempelvis offentlig service, mellan olika landsdelar ökar. Utmaningen som Sveriges landsbygder står inför behöver vidare relateras till globaliseringen som innebär att företag måste kunna samarbeta och konkurrera med aktörer både lokalt, nationellt och globalt (SOU 2017:1).

Kommittén framhåller att målsättningen är att skapa livskraftiga landsbygder i Sverige med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd - för en hållbar tillväxt. För att skapa hållbar tillväxt framhålls det blå och gröna näringslivet innehar en nyckelroll i utveckling av landsbygderna med fokus på platsbundna näringar. Detta innebär att jord, skog, mineraler, vatten, samt natur- och kulturmiljöer utifrån specifik plats måste ges rätt förutsättningar för ett effektivt nyttjande och hållbar tillväxt (SOU 2017:1).

Kommittén relaterar målsättningen till mål om en hållbar utveckling som framhåller vikten att främja: digitalisering och transportinfrastruktur, civilt engagemang, kompetensförsörjning, tillgänglighet till högre utbildning, styrning och samordning av landsbygdspolitik, kostnadseffektivisering, statlig närvaro på landsbygderna, bostadsförsörjning, tillgång till kultur, samt kommersiell och offentlig service. En omställning till hållbar utveckling på landsbygderna innebär att Sverige kan nyttja EU:s struktur- och investeringsfonder, framförallt europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), och europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) (SOU 2017:1).

Kommittén föreslår åtgärder primärt i form av ett uppdrag där Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Vinnova och Naturvårdsverket tillsammans ska identifiera hur kommande landsbygdsprogram kan bidra till omställningen till en biobaserad samhällsekonomi. Detta i linje med Agenda 2030 och målen om ett fossilfritt samhälle. Aktörerna ska samarbeta genom regionala exportcentra för att hjälpa företag på landsbygderna att öka sina exportandelar, i

synnerhet de glesa och mycket glesa landsbygderna- för en ökad livsmedelsproduktion i Sverige. Vinnova framhålls vidare som en avgörande aktör i uppdragets genomförande. En aktör som ska främja hållbar tillväxt genom innovation och förnyelse i företaget. Innovation och förnyelse som vidare ska spridas genom kontakter mellan kunder och leverantörer, samt genom samverkan mellan företag i hela Sverige (SOU 2017:1).

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utbildningsdepartementet arbetar inom områdena utbildnings-, forsknings- och ungdomspolitik. Departementet arbetar huvudsakligen med frågor som rör skolresultat, lärarnas villkor, samt studiefinansiering och levnadsvillkor för unga (Regeringskansliet, 2017d).

Växande i lärande: förslag till läroplan för barn och unga 6–16 år (SOU 1997:21)

Utredningen avser en revidering av Läroplanen 1994 (Lpo 94). Närmre bestämt att utforma ett nytt samlat måldokument för pedagogisk verksamhet för barn och ungdomar 6–16 år. Kommittén framhåller att en revidering av Lpo 94 är central eftersom det finns problem med varierande kvalitet och innehåll för lärande mellan kommuner i Sverige, primärt i sexårsverksamheten (SOU 1997:21).

Målsättningen är att de olika delarna i barns lärande ska harmonisera med varandra för att höja kvalitén i lärande och utbildning. För att uppnå målsättningen framhåller kommittén att förskola, skola och skolbarnomsorg måste samordnas och integreras, det vill säga "verka i ett sammanhang". En utgångspunkt är att de samlade verksamheterna ska bedrivas i arbetslag med personal från olika personalkategorier som ska komplettera varandra (SOU 1997:21).

Relaterat till hållbar utveckling framhåller kommittén att skolans uppdrag i den nya läroplanen är att: "I den pedagogiska verksamheten anlägga vissa övergripande perspektiv. Genom ett historiskt perspektiv kan barn och unga utveckla en beredskap inför framtiden och utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande. Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. I verksamheten skall belysas hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling" (SOU 1997:21;155,156).

Att lämna skolan med rak rygg: om rätten till skriftspråket och om förskolans möjligheter att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter (SOU 1997:108)

Kommittén utreder i betänkandet förskolans möjligheter att stödja och förebygga elevers läs- och skrivsvårigheter. Kommittén framhåller att utredningen är central eftersom elever som lämnar grundskolan med otillräckliga kunskaper i skrivning och läsning sällan fullföljer sin gymnasieutbildning (SOU 1997:108).

Målsättningen är att öka förmågan att läsa och skriva hos elever med begränsade färdigheter. För att uppnå målsättningen menar kommittén att ett förbyggande arbete är viktigt. Detta med fokus på samordning mellan förskola och grundskola, samt mellan undervisningens olika ämnen (SOU 1997:108).

Relaterat till hållbar utveckling framhåller kommittén en direkt imitation av det övergripande miljöperspektiv i Lpo 94 (se citat: SOU 1997:21;155,156), och vidareutvecklar detta: "I verksamheten skall belysas hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling. *Ett aktivt språkande - muntligt och skriftligt - skall genomsyra verksamheten.* Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Ett etiskt perspektiv är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Därför skall detta perspektiv behandlas och ge grund för och främja förmåga till personliga ställningstaganden. Genom ett aktivt köns-/gender-/perspektiv skall möjligheterna öka för flickor och pojkar att påverka och verka utifrån jämlika villkor oberoende av könstillhörighet" (SOU 1997:108;423).

Att erövra omvärlden: förslag till läroplan för förskolan (SOU 1997:157)

Kommittén utreder i betänkandet ett nytt förslag till läroplan för förskolan. Målsättningen är att den nya läroplanen ska utgå från ett barnperspektiv som bygger på idén om att leken är nödvändig för barns lärande, samt kräver ett gemensamt förhållningssätt: "Ett barn växer in i världen genom att erövra den. (...) Men ett barn kan inte ensamt erövra omvärlden. Först i samspelet, i samexistensen, med andra uppstår en gemensam mening, som uttrycks i gemensamma tecken eller uttryck. Det är i kommunikationen, i mötet med andra människor, som vi skapar en gemensam relation till världen. Våra olika perspektiv smälter samman och vi existerar tillsammans i en gemensam värld av mening. Det är utifrån detta gemensamma meningsskapande som vi bygger vår kultur" (SOU 1997:157;44).

För att uppnå målsättningen framhåller kommittén att krävs ett ökat miljöarbete inom förskolans pedagogiska verksamhet och det gemensamma meningsskapandet: "Med våra ökade kunskaper om hur sambanden mellan människan, samhället och naturen påverkar det ekologiska kretsloppet, både lokalt och globalt, växer behovet fram av ett väl genomtänkt miljöarbete i förskolan. Det ökade informationsflödet i samhället gör att barn tidigt nås av olika budskap om miljöförstöring och ekologisk obalans. Barn behöver se och uppleva hur vuxna i deras omgivning på olika sätt uttrycker en vilja till förändring, och tillsammans med vuxna få känna att saker och ting är positivt påverkbara. Genom att i förskolans vardag låta ett miljötänkande genomsyra all verksamhet och börja göra barn medvetna om ekologins häpnadsväckande finurligheter tar förskolan sitt miljöansvar" (SOU 1997:157;78).

Kommittén belyser att idén om miljöarbete kommer från den svenska versionen av Agenda 21 där utbildningssektorn pekas ut som en av de viktigaste samhällsinstitutionerna för en positiv hållbar utveckling (SOU 1997:157).

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan: förslag till nytt mål och uppföljningssystem (SOU 2007:28)

Kommittén genomför en översyn av grundskolans mål- och uppföljningssystem. Utredningen är central eftersom det finns en problematik i att mål- och resultatstyrningen genererat ett för stort lokalt tolkningsutrymme i grundskolans verksamheter, vilket kommittén menar påverkar kunskapskvaliteten. Utredningen utförs i relation till Sveriges ratificering av Lissabonöverenskommelsen 2000 (SOU 2007:28).

Målsättningen är att skapa nationell likvärdighet och bättre kunskapsresultat i grundskolan. Åtgärder är att förenkla och tydliggöra mål- och resultatstyrningen i sambandet mellan övergripande mål i läroplanen och kunskapsplanernas mål. Således ska läroplaner innehålla övergripande mål och kursplaner med ämnesspecifisering. En tydlighet som kommittén menar ökar nationell likvärdighet och minskar lokalt tolkningsutrymme. Åtgärderna avser därmed frågå att kursplaner innehåller övergripande läroplansmål som brister i konkretion, framförallt relaterat samhällsvetenskapliga ämnen och begrepp som demokrati, jämställdhet och hållbar utveckling (SOU 2007:28).

Tydlig och öppen: förslag till en stärkt skolinspektion (SOU 2007:101)

Kommittén utreder den statliga utbildningsinspektionens framtida inriktning och omfattning. Utredningen är central eftersom en välutbildad befolkning är en avgörande faktor för en god tillväxt som tryggar svensk välfärd (SOU 2007:101).

Kommittén framhåller att målsättningen är att upprätta en inspektionsmyndighet för en likvärdig nationell utbildning och goda kunskapsresultat. En inspektionsmyndighet som tar ansvar för att kunskapsresultat utvecklas åt rätt håll genom effektiv uppföljning, utvärdering och granskning. Granskning ska prioriteras och detta på varje nivå i skolsystemet, sett till ansvarstagande och kunskapsuppdrag. Svenska lärarorganisationer framhåller dock vikten av att en inspektionsmyndighet inte ensidigt ser till yttre utvärdering. För att uppnå en långsiktighet och hållbar utveckling i skolan behöver externa utvärderare utgå från hur skolorna, och mer specifikt lärarna, beskriver problem och/eller lyckade processer (SOU 2007:101).

SOCIALDEPARTEMENTET

Socialdepartementet arbetar inom områden som rör samhällets välfärd. Departementet ansvarar huvudsakligen för frågor angående barnets rättigheter, folkhälsa och idrott, funktionshinder, jämställdhet, sjukvård, social omsorg, och socialförsäkringar (Regeringskansliet, 2017e).

Stöd för framtiden: om förutsättningar för jämställdhetsintegrering (SOU 2007:15)

Betänkandet behandlar statliga förutsättningar för strategin jämställdhetsintegrering med mål om att uppnå jämställdhet i samhället. Mer specifikt handlar strategin om att tjänster och service för medborgare ska svara lika för män och kvinnors utgångspunkter samt behov (SOU 2007:15).

Medel för att uppnå mål tar sig form av stödfunktioner centralt och regionalt, vilka avser förbättra styrning och utvärdering av jämställdhetsintegrering. Stödfunktionerna ska vara fristående men samtidigt samverka för att sprida och utveckla metoder för jämställdhet i verksamheter. Länsstyrelserna ska ha ett övergripande samordningsansvar för att stödja aktörer i arbetet för jämställdhetsintegrering i länen. Länsstyrelserna ska således se till att aktörer samarbetar för att garantera en hållbar utveckling (SOU 2007:15).

Vård med omsorg: möjligheter och hinder (SOU 2007:37)

Kommittén kartlägger möjligheter och hinder för idéburna organisationer inom den offentliga hälso- och sjukvårdens samt äldreomsorgen. Möjligheter och hinder handlar om hur idéburna

organisationer utvecklas i omfattning, och hur de helt eller delvis kan medverka i den offentligt finansierade sektorn. Idéburna organisationer avser i utredningen små privata företag, kooperativ och organisationer (SOU 2007:37).

Målsättningen är att gynna ett större mångfald av organisationer inom vård och omsorg. Upphandling är enligt kommittén det primära hindret för uppnå detta mål eftersom små företag ekonomiskt inte kan konkurrera med större företag vid en upphandling. Exempelvis konkurreras små kooperativ utmed mervärden i form av socialt kapital, intresse för lokal utveckling och hög omsorgskvalité. Former av upphandling som premierar ekonomiska muskler innebär således att mål som hållbar utveckling aldrig kan uppnås (SOU 2007:37).

Kommittén föreslår åtgärder bland annat i form av att göra Lagen om offentlig upphandling (LOU) till en separat lag, samt att LOU ska förenklas och förtydligas avseende sociala kriterier (SOU 2007:37).

Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (SOU 2007:82)

Kommittén utreder den statliga tillsynen inom socialtjänsten. Målsättningen är att tillsynsansvaret ska stärkas och förtydligas samt fungera samordnat, effektivt och med ett tydligt jämställdhetsperspektiv (SOU 2007:82).

Kommittén föreslår åtgärder i form av ökad tvärssektoriell samordning för länsstyrelserna med stärkt tillsynsansvar. En samordning och en förbindelse mellan sektorer som kommittén menar har stor betydelse för perspektivet hållbar utveckling. Ett perspektiv som samtidigt framhålls vara det svåraste att integrera i tillsynen: "Det är många olika frågor som ska beaktas av flera funktioner/enheter inom länsstyrelsen samt även av aktörer utanför länsstyrelsen och det är inte självklart på vilket sätt varje enskild aktör ska bidra till utvecklingen och hur de olika insatserna ska vägas samman och även befrukta varandra." (SOU 2007:82;257,258)

Bo för att leva: seniorbostäder och trygghetsbostäder (SOU 2007:103)

Betänkandet behandlar behovet av seniorbostäder och trygghetsbostäder i Sverige. Målsättningen är att stimulera utveckling av seniorbostäder med olika upplåtelseformer, både inom den ordinarie bostadsmarknaden och inom specifika boendeformer. Målet ska uppnås genom den enskilda bostadskonsumenten och dess valfrihet, det som efterfrågas ska byggas. En valfrihet som kommittén framhåller genererar en mångfald av boendeformer. Relaterat till hållbar utveckling belyser kommittén att den genererade mångfalden kombinerat med en hög kvalité på bostadsbeståndet bidrar till en hållbar utveckling (SOU 2007:103).

För en god och jämlik hälsa: en utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket (SOU 2017:4)

Kommittén utreder utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket med målsättningen om att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i Sverige. En målsättning som går hand i hand med genomförandet av FN:s Agenda 2030 och det strategiska arbetet för en ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling (SOU 2017:4)

Åtgärder för att uppnå mål tar sig form av att utveckla det sektorövergripande arbetet inom det folkhälsopolitiska ramverket. Detta genom ökad samordning mellan berörda

aktörer, men även genom tydligare styrning och utvecklad uppföljning. Samordningen ska stärkas i Regeringskansliet genom en interdepartemental arbetsgrupp (IDA-grupp) och en nationell generaldirektörsgrupp (GD-grupp): den förstnämnda ska ha en samordnande funktion och bestå av formellt utsedda deltagare med tydliga uppdrag, den sistnämnda ska ha en rådgivande funktion på en övergripande policynivå och ska verka samordnande samtrådgivande (SOU 2017:4).

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer: Volym 1 och 2 (SOU 2017:21)

Kommittén utreder ett förslag om en nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer. Målsättningen är att skapa en kvalitetsplan som, snarare än att vara detaljstyrd, skata sig form som vägledande, strategisk och långsiktig - för en lokal och regional utveckling. Kvalitetsplanen ska främja kvalitet, tryggad personalförsörjning, översyn av boendeformer, flexibla former för beslut, och användning av välfärdsteknologi (SOU 2017:21 del 1).

Kommittén framhåller att digitalisering är en avgörande åtgärd för att säkerställa kvalitet inom äldreomsorgen. En digitalisering som inte bara är viktig i äldreomsorgen utan bör även ses som central i: "Hela digitaliseringen av välfärden. För att säkerställa en långsiktig och hållbar utveckling av välfärdsteknik i vård och omsorg om äldre" (SOU 2017:21;38 del 1). Kommittén framhåller att arbetet med välfärdsteknologi bör integreras som en del i Vision e-hälsa 2025 och därmed i det nationella FoU-organet för välfärdsteknologi (SOU 2007:21).

Vision e-hälsa är en gemensam teknologisk plattform som möjliggör digitalt informationsutbyte och användning av standarder. Ett verktyg som kan fungera som ett stöd för en utveckling av vård mot mer effektiva, tillgängliga, flexibla och öppna former, det vill säga mer vård utanför sjukhus. Former av vård som kommittén framhåller även kommer öka teknikleverantörers intresse för den svenska marknaden. I utvecklingen av välfärdsteknologi är vidare arbetsformernasamarbete, samordning och samverkan viktiga eftersom välfärdsteknologi bygger på idén om kvalitet i vården genom: ökat samarbete - lagarbete mellan professioner, samordning - organisatoriskt mellan olika aktörer, och samverkan - att arbeta mot ett gemensamt mål (SOU 2017:21 del 1). Lagändringar är en annan viktig åtgärd för att underlätta användning av välfärdsteknologi inom äldreomsorgen. Lagändringar som bland annat möjliggör att: "...även äldre personer, som på grund av t.ex. en demenssjukdom eller har en nedsatt beslutsförmåga, ska kunna ha nytta av välfärdsteknik även om de inte kan samtycka till den" (SOU 2017:21;38 del 2).

FINANSDEPARTEMENTET

Finansdepartementet arbetar inom områden som rör statens ekonomi. Departementet ansvarar huvudsakligen för frågor angående samordning av statens budget, prognoser och analyser, skattefrågor, samt styrning och förvaltning av statens verksamhet (Regeringskansliet, 2017f).

Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10)

Kommittén utarbetar ett förslag för Sveriges samhällsorganisation inom den europeiska sammanhållningspolitiken, samt bedömer vilka förändringar som krävs i relation till framtida

utmaningar som demografiska förändringar, teknisk utveckling, nya politiska frågor och globalisering (SOU 2007:10).

Målsättningen är att skapa en hållbar samhällsorganisation med regional utvecklingskraft, ökad helhetssyn, minskad sektorisering, och ökad tydlighet i ansvarsfördelning - för tillväxt och hållbar utveckling. För att uppnå målsättningen framhåller kommittén att fokus bör ligga på den regionala samhällsorganisationen. En organisation som behöver ökad samordning, effektivisering och tydligare uppgiftsfördelning. Kommittén föreslår således en reform med en gemensam regionindelning för staten och den kommunala sektorn. En reform där dagens 21 landsting ska ersättas av 6–9 direktvalda regionkommuner samtidigt som staten organiseras om i 6–9 nya län som sammanfaller med regionkommunerna. Regionkommunernas arbetsätt ska vara tvärsektoriellt och territoriellt som en förutsättning för tillväxt- och utvecklingspolitiken. Men också som en förutsättning för att hävda horisontella mål som jämställdhet, integration och hållbar utveckling.

Relaterat till hållbar utveckling framhåller kommittén att den regionala samhällsorganisationen kräver avregleringar inom naturvården för att kunna integrera naturvården i ett sammanhållet regionalt arbete. Befintliga detaljreglerade åtgärdsprogram ska således ersättas med uppdrag och överenskommelser för att uppnå regionala miljömål (SOU 2007:10).

Regional utveckling och regional samhällsorganisation (SOU 2007:13)

Kommittén utreder i betänkandet regional utveckling och regional samhällsorganisation. Utredningen är central eftersom ett flertal samhällsfaktorer driver fram strävanden mot ett regionalt självstyre. Exempelvis är människors ökade rörligheten sådan samhällsfaktor som innebär att lokala arbetsmarknader växer och flätas in i varandra, vilket ställer nya krav på infrastruktur, kollektivtrafik, utbildning, och kultur (SOU 2007:13).

Kommittén framhåller att EU medlemskapet har drivit på den regionala medvetenheten och tanken om att en framgångsrik utvecklingsstrategi måste utgå från den regionala nivån och dess unika förutsättningar att mobilisera resurser. Europeén Spatial Development (ESDP) från 1999 är den instans som fortlöpande formulerar en politisk referensram för den regionala utvecklingspolitiken, och en vision för Europas territoriella utveckling med mål om: "En balanserad och långsiktig hållbar utveckling i hela EU" (SOU 2007:13;110). Utifrån ESDP upprättade Sverige 2003 en samordningsmyndighet för hållbar utveckling i Regeringskansliet och skrivelsen En svensk strategi för hållbar utveckling (Skr 2003/04:129). Strategin innehåller åtta kärnområden där de fyra sista avser regional utveckling: sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle, hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft, regional utveckling och regionala förutsättningar, samt utveckling av ett hållbart samhällsbyggande (SOU 2007:13)

Kommittén framhåller att målsättningen är en förändrad samhällsorganisation och förstärkt regional utvecklingspolitik - för ökad regional tillväxt i alla delar av Sverige. För att uppnå mål föreslår kommittén åtgärder i form av tre olika reformer för länsindelning- och huvudmannaskapsförändringar i Sverige. Gemensamt för reformerna är målet om att renodla och förstärka det regionala utvecklingsuppdraget utifrån ett territoriellt perspektiv där regionen själv utformar och genomför en strategi för hållbar regional tillväxt. Detta genom fyra regionala utvecklingsprogram: Regionala utvecklingsprogram (RUP), Regionala tillväxtprogram (RTP),

Strukturfondsprogram och Länsplaner för regional transportinfrastruktur. Regionala utvecklingsprogram som kommittén framhåller är avgörande för möjligheten att uppnå tvärssektoriella mål som hållbar utveckling, jämställdhetspolitik, folkhälsopolitik, integrationspolitik och storstadspolitik (SOU 2007:13).

Flyttning och pendling i Sverige (SOU 2007:35)

Betänkandet behandlar geografisk rörlighet på arbetsmarknaden i Sverige. Det vill säga hur flyttning och pendling står i relation till förändrade förutsättningar för sysselsättning och produktion. Utredningen är central eftersom samhällsförändringar så som teknisk utveckling och internationalisering kräver ökad rörlighet och flexibilitet på arbetsmarknaden. Samhällsförändringar som innebär att Sverige behöver struktur omvandlas för att sysselsättning och välfärd ska kunna utvecklas gynnsamt (SOU 2007:35).

Målsättningen är ökad geografisk rörlighet på arbetsmarknaden i Sverige - för ökad sysselsättning och produktion. Målsättningen ska vidare uppnås genom politiska åtgärder som ska stimulera arbetskraftsutbudet och anpassa individens kompetens till arbetsmarknadens efterfrågan. Relaterat till hållbar utveckling framhåller kommittén att en ökad långväga pendling genererar ekonomiska effektivitetsförluster och är därmed inte samhällsekonomiskt optimal. En långväga pendling som således: "Eventuellt strider mot målet om en hållbar utveckling" (SOU 2007:35;22).

Kommunal kompetens i utveckling (SOU 2007:72)

I betänkandet utreder kommittén utveckling av kommunal kompetens i relation till begreppet samhällsutveckling. Ett begrepp som kommittén avgränsar till den ekonomiska globaliseringen, det svenska EU medlemskapet och adaptation till EG-rätten, IT-revolutionen, samt demografiska förändringar (SOU 2007:72).

Kommitténs målsättning är att anpassa kommunal kompetens till begreppet samhällsutveckling, det vill säga hur lagstiftning behöver förändras i relation till begreppet samhällsutveckling. Kommittén framhåller att åtgärder framförallt ska ta sig form av anpassningar till EG rätten och etablering av regional utvecklingspolitik, samt dess juridiska förutsättningar för kommunal samverkan. Regional utvecklingspolitik handlar om att Sveriges, i alla dess delar, behöver utvecklas - för stärkt lokal och regional konkurrenskraft, tillväxt och hållbarutveckling. Kommunal samverkan handlar om att kommuner och landsting genom så kallade regionkommuner ska verka i ett sammanhang. Regionkommunen ska samverka med länets kommuner och länsstyrelse, samt samråda med berörda organisationer och näringslivet (SOU 2007:72).

För hållbar utveckling framhåller kommittén att anpassningarna innefattas av faktorer så som IT-utveckling, ökat etnisk mångfald, internationalisering och hållbar utveckling. I kommitténs konsekvensbeskrivningar framhåller de vidare att de inte ser någon anledning att närmare analysera vilka konsekvenser som anpassning av kommunal kompetens till begreppet samhällsutveckling innebär för hållbar utveckling (SOU 2007:72).

Vägskatt: Volym 1 (SOU 2017:11)

I betänkandet utreder kommittén vägskatt för tunga lastbilar. Utredningen är central eftersom lastbilar i högre grad måste bära sina kostnader församhällsekonomin för att uppfylla regeringens mål om minskad miljöpåverkan från transportsektorn (SOU 2007:11).

Målsättningen är avståndsbaserad vägskatt för tunga lastbilar - för en effektiv hållbarhet. Kommittén framhåller att vägskatten ska utformas utifrån sju grundprinciper: skattens möjligheter till styrning och effektivitet, skattens betydelse för att utjämna konkurrensvillkor mellan utländska och svenska åkare, skatten som okomplicerad, användarvänlig, anpassningsbar och kostnadseffektiv, samt kostnadsansvar och externa kostnader (SOU 2017:11).

För hållbar utveckling framhåller kommittén att utredningen framförallt utgår från EU kommissionens vitbok 2001 (revidering 2006) om den gemensamma transportpolitiken, samt från Sveriges transportpolitiska mål och propositionen Mål för framtidens resor och transporter. Den förstnämnda handlar om att: "Det inte är möjligt att skapa en tillväxtekonomi med ökade materiella tillgångar och sysselsättning utan ett effektivt transportsystem som möjliggör för företagen att utnyttja potentialen hos den inre marknaden och den pågående globaliseringen. I vitboken slås fast att det är nödvändigt att integrera transporterna i målet om en hållbar utveckling" (SOU 2017:11;149). Den sistnämnda handlar om nyckelbegreppet effektiv hållbarhet där "effektiv" innebär att tillgängliga resurser ska användas på bästa möjliga sätt, det vill säga resurseffektivt, och "hållbarhet" innebär idén om att hållbarhet innefattas av fyra dimensioner i form av social, ekologisk, ekonomisk och kulturell hållbar utveckling:

- Social hållbar utveckling av transportsystem: kräver tillgänglighet för alla befolkningsgrupper i hela Sverige, samt att transporterna ska vara säkra så att liv och hälsa inte riskeras.
- Ekologiskt hållbar utveckling av transportsystem: kräver att miljön skyddas, samt förutsätter en hållbar och effektiv användning av energi och naturresurser.
- Ekonomiskt hållbar utveckling av transportsystem: kräver ett transportsystem med hög kvalitet, kapacitet, tillförlitlighet och tillgänglighet i hela Sverige, samt internationellt.
- Kulturell hållbar utveckling av transportsystem: bidrar till att utveckla kulturer, bevarakulturbygder och kulturmiljöer, samt tillvarata regionala karaktärsdrag (SOU 2017:11;157).

För att uppnå målsättningen föreslår kommittén följande åtgärder: skattekontroller, kameraövervakning, vägkontroller, tillsyn, att lastbilen ska vara knuten till en tillståndsprövad tjänsteleverantör, och ruttbiljetter för tillfälliga åkare (SOU 2017:11).

KULTURDEPARTEMENTET

Kulturdepartementet arbetar inom områden som rör det civila samhället, demokrati och mänskliga rättigheter, kultur, och medier (Regeringskansliet, 2017g).

Mångfald är framtiden (SOU 2007:50)

Kommittén analyserar Mångkulturåret 2006 i Sverige. Syftet med Mångkulturåret 2006 var att på ett bestående sätt öka den etniska och kulturella mångfalden, skapa samspel mellan olika kulturtraditioner, och främja mångfald inom det offentligt finansierade kulturlivet. För att uppfylla syftet har arbetet med Mångkulturåret 2006 präglats av en ökad dialog och samarbete mellan olika aktörer inom kultur- och utbildningsområdet (SOU 2007:50).

Kommittén förslår åtgärder bland annat i form av nya statliga anslagsposter och utökade möjligheter för kulturverksamheter att söka bidrag. Bidrag som ska kunna sökas av samtligt berörda aktörer och beviljas utefter efterfråga och behov. Detta innebär förändrade anslagsposter där fria aktörer ges mer utrymme att söka stöd. Fria aktörer som kommittén bedömer spelat en stor roll i arbetet med mångfald inom kulturlivet i Sverige. För att skapa en långsiktigt hållbar utveckling inom området kulturell mångfald framhåller kommittén därmed att gamla och nya aktörer inte ska behöva konkurrera om stöd utan att utrymme och resurser ska öka (SOU 2007:50).

ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

Arbetsmarknadsdepartementet arbetar inom områden som rör arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö, och nyanländas etablering. Departementet ansvarar huvudsakligen för frågor angående insatser för unga i jobb och arbetsmarknadspolitiska program (Regeringskansliet, 2017h).

Samverkan för lokal utveckling (SOU 2007:104)

I betänkandet utreder kommittén samverkan genom lokala utvecklingsavtal - för minskad segregation i storstadsområden. Kommittén framhåller att utredningen är central eftersom socioekonomiska klyftor i storstadsområden hämmar utvecklingen för både individer och stadsdelar. Svårigheter som belyses innebär negativa effekter för Sveriges samlade utveckling och tillväxt (SOU 2007:104).

Målsättningen är att bryta segregationen genom Urban utvecklingspolitik: "Färre individer i utanförskap i stadsdelar som präglas av utanförskap; färre antal stadsdelar som präglas av utanförskap och; fler stadsdelar, samt storstäder och större städer i sin helhet, som präglas av ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling för att öka konkurrenskraften" (SOU 2007:104;9). För att uppnå målsättningen ska storstadsområden erbjudas lokala utvecklingsavtal för att med ordinarie resurser kunna bryta segregationen. Avtalen ska skapa strategisk samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, privata aktörer och det civila samhället (SOU 2007:104).

FÖRSVARDEPARTEMENTET & UTRIKESDEPARTEMENTET - 2017

Försvarsdepartementet arbetar inom områden som rör Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter (Regeringskansliet, 2017i). Utrikesdepartementet arbetar huvudsakligen inom områden som rör demokrati och mänskliga rättigheter, handel och främjande, internationellt utvecklingsarbete, samt utrikes- och säkerhetspolitik (Regeringskansliet, 2017j).

Sverige i Afghanistan 2002–2014 (SOU 2017:16)

I betänkandet analyserar kommittén Sveriges politiska och militära insatser i Afghanistan under perioden 2002–2014. I samband med att International Security Assistance Force (ISAF) togs över av Nato och utvidgades 2003 ökade Sveriges deltagande och styrkebidrag, från 45 soldater 2002 till 570 soldater 2011 (SOU 2017:16).

Det övergripande målet under perioden framhålls vara att: ”Sveriges engagemang ska stärka Afghanistans förmåga att upprätthålla stabilitet och säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter samt erbjuda sina invånare möjligheter att förbättra sina levnadsvillkor och en rättvis och hållbar utveckling.” (SOU 2017:16;210). För att uppnå målet söker den svenska regeringen styra berörda myndigheter och aktörer genom samverkan och samordning med fokus på militära, politiska och diplomatiska insatser samt biståndsinsatser. Således stärka FN:s och EU:s roll i Afghanistan samt Sveriges partnerskap med Nato (SOU 2017:16).

KAPITEL SEX: VAD PAKETERINGARNA HANDLAR OM

I kapitel sex analyserar jag resultatet och svarar på studiens delfrågor. Kapitlet inleds med att jag presenterar resultatet i två olika typer av sammanfattningar i tabellform som presenteras i kapitel bilagor. En där departementens paketeringar kategoriseras utefter operationalisering (bilaga 2, 3, och 4), och en där paketeringar kategoriseras utefter institutionella logiker (bilaga 5, 6 och 7). I följande kapitel kommenterar jag essensen i de sammanfattande tabellerna. Detta utefter departement och kategori i fallande tidsordning. Sammanfattningarna i tabellform ligger vidare som grund för att kunna placera SOU:erna i mina analysmodeller som presenterades i kapitel tre. Genom analysmodellerna kan jag utifrån forskningsfrågans delfrågor göra jämförelser inom och mellan departement över tid för att se likheter och olikheter, vilket genererar svar.

PAKETERING I SAMMANFATTNING

Miljö- och energidepartementet 1997, 2007 och 2017

I bilaga 2 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 1997 framhåller idén hållbar utveckling eller ekologisk hållbar utveckling som mål i samtliga fem SOU:er. Detta med fokus på ord som miljöansvar, skydda, bevara och förebygga. Kategori spridning är inriktat på åtgärder som varuinriktat kemikaliearbete och marknadsdrivet miljöarbete. Men även ökad samverkan, samordning och samarbete inom olika samhällssektorer, samt mellan samhällssektorer och näringslivet. Timing är globala och europeiska ramverk med fokus på miljöhänsyn och ekologi. I kategori övrigt framkommer ingen ny idé eller spridning förutom idén om miljöbedömda standarder som frivilliga överenskommelser. Sett till institutionella logiker, bilaga 5, använder Miljö- och energidepartementet 1997 logikerna marknad och stat. Men även nya strategier som samverkan, samordning, samarbete, miljöbedömda standarder, rekommendationer, teknikutveckling, dialog, samt information och kunskapsspridning.

Som redovisas i bilaga 3 framhåller Miljö- och energidepartementet 2007 idén hållbar utveckling som ett mål i tre av totalt fem SOU:er. Detta med fokus på ord som att skydda och säkra. Kategori spridning är inriktat på preciseringar i miljöbalken, stärkt näringsliv och regional tillväxt, samt regional utvecklingspolitik. Men även ökad samverkan och samordning inom samhällssektorer, samt mellan samhällssektorer och dess intressenter. Timing är europeiska rapporter och regelverk med fokus på klimatförändringar och miljöansvar. I kategori övrigt framkommer ny idé eller spridning i form ökad energianvändning, regional tillväxt, och ett fokus på negativa effekter efter miljöskada. Sett till institutionella logiker, bilaga 6, använder Miljö- och energidepartementet 2007logikerna marknad och stat, men även nya strategier som samverkan, samordning, öka den energianvändning och energieffektivitet, teknikutveckling, återtagbarhet, samt regional tillväxt.

Som kan ses i bilaga 4 framhåller Miljö- och energidepartementet 2017 inte idén hållbar utveckling som ett mål i någon av de tre SOU:erna. Mål är istället förnybar energi och effektiv energianvändning, samt cirkulär ekonomi och resurseffektivitet. Kategori spridning är inriktat på digitalisering, efterfrågefleksibilitet, konkurrenskraft, produkt- och affärsutveckling, tillväxt, samt export. Men även samverkan, mellan Sverige och olika länder inom EU- för hållbarhet och konkurrenskraft. Begrepp så som hållbarhet, ekologisk hållbarhet och hållbar

utveckling inlemmas som en del av spridning. Timing är olika globala och europeiska ramverk som framförallt handlar om cirkulär ekonomi, resurseffektivitet, energisamarbete, samt hållbar konsumtion och produktion. I kategori övrigt belyses nya idéer vara cirkulär ekonomi och resurseffektivitet, effekt inom all elproduktion, samt ökad konkurrenskraft för hållbara kemiska varor. Men även begreppet hållbarhet med betydelsen att människan inte ska öka koncentration av ämnen i naturen eller använda fysiska metoder för undanträngning av densamma. Detta kombinerat med att det inte ska finnas några strukturella hinder för människans inflytande, meningsskapande, opartiskhet och hälsa. Sett till institutionella logiker, bilaga 7, använder Miljö- och energidepartementet 2017 logiken marknad, men även nya strategier som samverkan, effekt, energieffektivisering, överföringskapacitet, teknikutveckling, digitalisering, förnybar energi, och resurseffektivitet.

Näringsdepartementet 1997, 2007 och 2017

I bilaga 2 kan utläsas att Näringsdepartementet 1997 framhåller idén hållbar utveckling som ett mål i en av två SOU:er. Detta med fokus på prisriklighet. Spridning tar sig form av att marknadsorientera, avreglera, öka konkurrenskraft och flexibilitet, samt miljöanpassa. Timing är anpassningar till EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Ingen ny idé eller spridning framhålls. I bilaga 5 kan ses att Näringsdepartementet 1997 använder de institutionella logikerna marknad och stat.

Som redovisas i bilaga 3 framhåller Näringsdepartementet 2007 idén hållbar utveckling, ekologisk hållbar utveckling eller närliggande former som mål i fyra av totalt sex SOU:er. Detta med ett fokus på bioenergi, skydd för GMO-skador, bolagisering, och strategiska hamnoder i det svenska godstransportsystemet. Spridning ska ske genom ökad effektivitet, hållbar rörlighet, produktion, företagande, rationalitet, sysselsättning och exportutveckling. Men också en ökad samverkan och samarbete mellan aktörer i regioner, samt samordning av resurser mellan offentliga aktörer och turistnäringen. Timing är primärt europeiska ramverk som EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001 (revidering 2006) och EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). I kategori övrigt framkommer ny idé eller spridning i form Sverige som varumärket Naturens Bästa, begreppet hållbar rörlighet, och ett fokus på ersättning efter miljöskada. Sett till institutionella logiker, bilaga 6, använder Näringsdepartementet 2007 logiken marknad men även nya strategier som samverkan, samarbete, inga ansvarsåtgärder i lag, bioenergi, resurseffektivitet, effekt, och hållbar rörlighet.

I bilaga 4 kan ses att Näringsdepartementet 2017 enbart paketerar idén hållbar utveckling i en SOU. Denna framhåller att idéns mål är hållbar tillväxt - för en sammanhållen politik på Sveriges landsbygder. Spridning ska ske genom biobaserad samhällsekonomi, effektivt nyttjande av natur- och kulturmiljöer, innovation, tillväxt i företag, ökad livsmedelsproduktion och export, digitalisering, civilt engagemang, internationell konkurrens samt ökad samverkan mellan företag i Sverige. Begreppet hållbar utveckling inlemmas som en del av spridning. Timing är europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), och Agenda 2030. I kategori övrigt belyses ny idé eller spridning ta sig form av biobaserad samhällsekonomi och begreppet hållbar tillväxt. I bilaga 7 framhålls att Näringsdepartementet 2017 använder den institutionella logiken marknad, men också nya strategier som samverkan, digitalisering och biobaserad samhällsekonomi.

Utbildningsdepartementet 1997 och 2007

I bilaga 2 framhåller Utbildningsdepartementet 1997 inte idén hållbar utveckling som ett mål i någon av de tre SOU:erna. Idéerna bygger istället på att utveckla läroplaner inom förskola, skola och barnomsorg. Detta med mål om ett gemensamt meningsskapande och att verksamheterna ska verka i ett sammanhang. Spridning tar sig form av ökad samordning mellan förskola, skola och barnomsorg. Begreppet hållbar utveckling och miljöansvar inlemmas som en del av spridning. Timing framhålls vara svenska Agenda 21. I kategori övrigt framhålls ingen ny idé eller spridning. Sett till institutionella logiker, bilaga 5, använder Utbildningsdepartementet 1997 inga institutionella logiker utan nya strategier i form av samordning, gemensamt meningsskapande, och miljöansvar.

Som redovisas i bilaga 3 framhåller Utbildningsdepartementet 2007 inte idén hållbar utveckling som ett mål i någon av de två SOU:erna. Istället avser de mål om att upprätta en inspektionsmyndighet för nationell likvärdighet och goda kunskapsresultat i skolsystemet. Spridning tar sig bland annat form av effektiv uppföljning, utvärdering och granskning. Begreppet hållbar utveckling inlemmas som en del av spridning vilket framhålls kräver ämnesspecifisering i läroplaner, och interna beskrivningar av lärare i skolan. Timing framhålls vara Lissabonöverenskommelsen år 2000. I kategori övrigt framhålls ingen ny idé eller spridning. Sett till institutionella logiker, bilaga 6, använder Utbildningsdepartementet 2007 logiken marknad men framförallt stat.

Socialdepartementet 2007 och 2017

I bilaga 3 framhåller Socialdepartementet 2007 inte idén hållbar utveckling som ett mål i någon av de fyra SOU:erna. Idéerna bygger istället på mål om jämställdhet i samhället, mångfald inom vård och omsorg, stärkt statlig tillsyn inom socialtjänsten, samt utveckling av seniorbostäder med olika upplåtelseformer. Spridning framhålls vara ökade statliga stödfunktioner centralt och regionalt, göra LOU till en separat lag, samt valfrihet och efterfrågan för seniorer som bostadskonsumenter. Men även en ökad samverkan, samordning och samarbete. Begreppet hållbar utveckling inlemmas som en del av spridning, vilket bland annat relateras till tvärssektoriell samordning av länsstyrelserna, samt förenklade och förtydligade sociala kriterier i LOU. Ingen specifik timing framhålls. I kategori övrigt framkommer ingen ny idé eller spridning förutom idén om att seniorer som bostadskonsumenter skapar mångfald av upplåtelseformer - för en hållbar utveckling. I bilaga 6 kan ses Socialdepartementet 2007 framförallt använder de institutionella logikerna marknad och stat men även nya strategier som samverkan, samordning och samarbete.

Som redovisas i bilaga 4 framhåller Socialdepartementet 2017 idén hållbar utveckling som mål i en av tre SOU:er. Resterande två SOU:er framhåller istället att målet är att digitalisera välfärden - för en lokal och regional utveckling. Spridning ska ske genom att öka digitalisering, standarder, tillgänglighet, samt flexibla och öppna former av vård. Men även ökad samverkan, samordning och samarbetet. Begreppet hållbar utveckling är inlemmat som en del av spridning där välfärdsteknologi framhålls som avgörande för en hållbar utveckling. Timing är FN:s Agenda 2030, ett nationellt FoU-organ för välfärdsteknik och Vision e-hälsa 2025. I kategori övrigt belyses nya former av idé eller spridning vara välfärdsteknologi, standarder, och öppna former av vård. Sett till institutionella logiker, bilaga 7, använder

Socialdepartementet 2017 logikerna marknad och stat men framförallt nya strategier som samverkan, samordning, samarbete, digitalisering, välfärdsteknologi, standarder, och öppna former.

Finansdepartementet 2007 och 2017

I bilaga 3 framhåller Finansdepartementet 2007 idén hållbar utveckling som ett mål i en av fyra SOU:er. Resterande tre SOU:er framhåller istället mål som hållbar regional tillväxt, ökad geografisk rörlighet på arbetsmarknaden, och att anpassa kommunal kompetens till begreppet samhällsutveckling. Spridning tar sig form av: en reform där landsting ska ersättas av regionkommuner, hållbar regional tillväxt genom RUP, RTP, Strukturfondsprogram och Länsplaner för regional transportinfrastruktur, stimulera arbetskraftsutbudet och anpassa kompetens till arbetsmarknadens efterfrågan, samt etablering av regional utvecklingspolitik och med det nya juridiska förutsättningar för samverkan. Men även ökad samverkan och samordning med ett tvärssektoriellt, territoriellt och regionalt fokus. Begreppet hållbar utveckling inlemmas som en del av spridning. Timing framhålls primärt vara EU medlemskapet 1995, den europeiska samanhållningspolitiken, och anpassning av svensk lagstiftning till EG rätten. I kategori övrigt framhålls ny idé eller spridning vara regional samhällsorganisation för ökad jämställdhet, integration och hållbar utveckling, avregleringar inom naturvården, hållbar regional tillväxt, geografisk rörlighet, samt begreppet samhällsutveckling. I bilaga 6 kan ses att Finansdepartementet 2007 använder den institutionella logiken marknad, men även nya strategier som samverkan, samordning, geografisk rörlighet, och hållbar regional tillväxt.

I bilaga 4 kan ses att Finansdepartementet 2017 enbart paketerar idén hållbar utveckling i en SOU. Denna framhåller inte att målet är hållbar utveckling utan avståndsbaserad skatt på tunga lastbilar - för en effektiv hållbarhet. Spridning ska ske genom tillstånd, kameraövervakning, tillsyn och skattekontroller. Timing är EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001 (revidering 2006). I kategori övrigt framhålls begreppet effektiv hållbarhet som ny idé, vilket innebär resurseffektivitet kombinerat med aspekter för social, ekologisk, ekonomisk, och kulturell hållbar utveckling av transportsystem. I bilaga 7 framhålls att Finansdepartementet 2017 använder den institutionella logiken marknad, men också nya strategier som avståndsbaserad vägskatt och effektiv hållbarhet.

Kulturdepartementet 2007

I bilaga 3 kan ses att Kulturdepartementet 2007 paketerar idén hållbar utveckling i en SOU. Denna framhåller inte att målet är hållbar utveckling utan etnisk och kulturell mångfald i Sverige. Spridning ska ske genom ökat utrymme och resurser för fria aktörer, vilket ska vara behov- och efterfrågestyrt. Men även spridning genom ökad dialog och samarbete mellan olika aktörer inom kultur- och utbildningsområdet. Begreppet hållbar utveckling är inlemmat som en del av spridning. Detta relaterat till ett ökat utrymme och resurser för fria aktörer - för en hållbar utveckling. Ingen specifik timing framhålls. I kategori övrigt framhålls etnisk och kulturell mångfald som en ny idé. I bilaga 6 framhålls att Kulturdepartementet 2007 använder de institutionella logikerna marknad och stat, men även nya strategier som samarbete, dialog, samt kulturell mångfald.

Arbetsmarknadsdepartementet 2007

I bilaga 3 kan ses att Arbetsmarknadsdepartementet 2007 paketerar idén hållbar utveckling i en SOU med mål om att öka konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling. Spridning ska ske genom lokala utvecklingsavtal för minskad segregation, vilka avser öka samverkan mellan statliga myndigheter, privata aktörer och civilsamhället. Ingen specifik timing framhålls. I kategori övrigt framkommer ingen ny idé eller spridning. I bilaga 6 kan ses att Arbetsmarknadsdepartementet 2007 använder den institutionella logiken stat, men även samverkan som ny strategi.

Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet 2017

I bilaga 4 kan ses att Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet 2017 paketerar idén hållbar utveckling i en SOU där hållbar utveckling framhålls vara målet. Spridning tar sig form av bistånd, samt militära, politiska och diplomatiska insatser i Afghanistan. Men även ökad samverkan och samordning mellan berörda myndigheter. Timing är Nato och Security Assistance Force (ISAF). I kategori övrigt framhålls ingen ny idé eller spridning. I bilaga 7 kan ses att Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet 2017 använder den institutionella logiken stat, men även nya strategier i form av samverkan och samordning.

HUR PAKETERAS HÅLLBAR UTVECKLING?

Tabell 6. Paketering av hållbar utveckling - dimensioner som prioriteras 1997

Dep.	SOU	Social dimension	Ekologisk dimension	Ekonomisk dimension	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	1997:97		x		
	1997:84*		x		
	1997:84*		x		
	1997:145		x		
	1997:173		x		x
ND	1997:91			x	
	1997:102			x	
UtD	1997:21	x			
	1997:108	x			
	1997:157	x			

Kryss= idén (typ av objekt). Övrigt: x = social dimension, x=ekologisk dimension, x=ekonomisk dimension, x= kulturell dimension. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 6 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 1997prioriterar ekologisk dimension i paketering av hållbar utveckling med ett fokus på miljöansvar, skydda och bevara (bilaga 2). Näringsdepartementet främjar ekonomisk dimension (tabell 6) med inriktning på prisrimlighet (bilaga 2). Utbildningsdepartementet prioriterar social dimension (tabell 6) med fokus på att förbygga problem i, samt utvecklaförskola, skola och barnomsorg (bilaga 2).

Gemensamt för departementen 1997 är att samtliga paketerar hållbar utveckling i linje med definitionen i Our Common Future 1987 (tabell 5).

Tabell 7. Paketering av hållbar utveckling - dimensioner som prioriteras 2007

Dep.	SOU	Social dimension	Ekologisk dimension	Ekonomisk dimension	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	2007:21		x		x
	2007:38	x			
	2007:60			x	xx
	2007:80		x		
	2007:89		x		
ND	2007:32			x	x
	2007:36		x	x	
	2007:46		x		x
	2007:49			x	
	2007:58			x	
	2007:59			x	x
UtD	2007:28	x			
	2007:101	x		x	
SD	2007:15	x			
	2007:37	x			
	2007:82	x		x	
	2007:103				x
FD	2007:10			x	xxx
	2007:13			x	xx
	2007:35			x	x
	2007:72				x
KD	2007:50				x
AD	2007:104			x	

Kryss: x= idén (typ av objekt). Övrigt: x = social dimension, x=ekologisk dimension, x=ekonomisk dimension, x= kulturell dimension. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 7 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 2007 prioriterar ekologisk dimension i paketering av hållbar utveckling med fokus på att skydda och säkra (bilaga 3). Departementet främjar även nya former för idé eller spridning relaterat till ekologisk och ekonomisk dimension (tabell 7): ekologisk dimension - negativa effekter efter miljöskada (bilaga 3), samt ekonomisk dimension - öka energianvändning och regional tillväxt (bilaga 3).

Som kan ses i tabell 7 främjar Näringsdepartementet 2007 framförallt ekonomisk dimension i paketering av hållbar utveckling med fokus på effektivitet och ökad tillväxt (bilaga 3). Departementet framhåller även nya former för idé eller spridning relaterat till ekologisk och ekonomisk dimension (tabell 7): ekologisk dimension - ersättning efter miljöskada och Sverige som varumärket Naturens Bästa (bilaga 3), samt ekonomisk dimension - begreppet hållbar rörlighet för rörliga, effektiva och miljövänliga transportsystem (bilaga 3).

I tabell 7 kan ses att Utbildningsdepartementet 2007 prioriterar social dimension i paketering av hållbar utveckling med fokus på nationell likvärdighet för bättre kunskapsresultat i skolan (bilaga 3). Socialdepartementet 2007 främjar social dimension i paketering (tabell 7) med fokus på att öka jämställdhet i samhället, statlig tillsyn inom socialtjänsten, samt mångfald inom vård- och omsorg (bilaga 3).

År 2007 prioriterar Finansdepartementet ekonomisk dimension i paketering av hållbar utveckling (tabell 7) inriktat på att öka sysselsättning, produktion, och tillväxt (bilaga 3). Departementet framhåller även nya former för idé eller spridning relaterat till social, ekologisk och ekonomisk dimension (tabell 7): social dimension - regional samhällsorganisation för jämställdhet, integration och hållbar utveckling (bilaga 3), ekologisk dimension - avreglera detaljstyrning inom naturvården (bilaga 3), samt ekonomisk dimension - begreppet

samhällsutveckling för etablering av regional utvecklingspolitik, geografisk rörlighet för ökad sysselsättning och produktion, samt hållbar regional tillväxt som avgörande för hållbar utveckling, jämställhet-, folkhälso-, integration- och storstadspolitik (bilaga 3).

Kulturdepartementet 2007 prioriterar en ny idé i paketering av hållbar utveckling (tabell 7) i form av ökad etnisk och kulturell mångfald i Sverige. Det vill säga en potentiell ny dimension för hållbar utveckling (bilaga 3). Arbetsmarknadsdepartementet 2007 främjarekonomisk dimension i paketering av hållbar utveckling (tabell 7) med fokus på att öka tillväxt (bilaga 3).

Gemensamt för departementen 2007 är att samtliga departement paketerar hållbar utveckling med en relativt stor spridning av olika prioriterade dimensioner. Alla departement, förutom Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet, börjar frånga definitionen av hållbar utveckling så som det framhölls i Our Common Future 1987 (tabell 5), framförallt Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Finansdepartementet. I komparation med paketering av hållbar utveckling 1997 kan i tabell 7 utläsas att inom Miljö- och energidepartementet 2007 framträder ekonomisk dimension och nya former för ekonomisk dimension. Inom Näringsdepartementet 2007 framkommer nya former för ekologisk dimension, och inom Utbildningsdepartementet 2007 framträder ekonomisk dimension. Idén hållbar utveckling paketeras 2007 även i Socialdepartementet, Finansdepartementet, Kulturdepartementet, och Arbetsmarknadsdepartementet.

Förändringen innebär att begreppet hållbar utveckling 2007 delvis paketeras i nya former, vilket genererat nya begrepp som hållbar rörlighet och samhällsutveckling. Idén om etnisk och kulturell mångfald framträder som en potentiell ny dimension för hållbar utveckling.

Tabell 8. Paketering av hållbar utveckling - dimensioner som prioriteras 2017

Dep.	SOU	Social dimension	Ekologisk dimension	Ekonomisk dimension	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	2017:2		x	x	x
	2017:22			x	xx
	2017:32			x	x
ND	2017:1				xx
SD	2017:4	x			
	2017:21*				xx
	2017:21*				xx
FD	2017:11*				xxx
FöD & UD	2017:16	x			

Kryss: x= idén (typ av objekt). Övrigt: x = social dimension, x=ekologisk dimension, x=ekonomisk dimension, x= kulturell dimension. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 8 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 2017 främjar ekonomisk dimension i paketering av hållbar utveckling med fokus på att öka konkurrenskraft och tillväxt (bilaga 4). Departementet framhåller även nya former för idé eller spridning relaterat till social, ekologisk och ekonomisk dimension (tabell 8): social dimension - begreppet hållbarhet genom tre systemvillkor för människans relation med natur (ingen koncentrationsökning av ämnen eller fysisk undanträngning) och ett systemvillkor för människan (inga strukturella hinder), ekologisk dimension - ökad effekt inom all elproduktion, stärkt konkurrenskraft för hållbara kemiska varor och produkter, och ekonomisk dimension - cirkulär ekonomi och resurs-effektivitet som tillväxtstrategi (bilaga 4).

Som kan ses i tabell 8 främjar Näringsdepartementet 2017 endast nya former för idé eller spridning i paketering av hållbar utveckling. Detta relaterat till ekologisk och ekonomisk dimension (tabell 8): ekologisk dimension - biobaserad samhällsekonomi (bilaga 4), och ekonomisk dimension - begreppet hållbar tillväxt (blå och grönt näringsliv) (bilaga 4). Socialdepartementet 2017 främjar framförallt nya former för idé eller spridning relaterat till social och ekonomisk dimension (tabell 8): social dimension - standarder och öppna former av vård (bilaga 4), och ekonomisk dimension – välfärdsteknologi (bilaga 4).

I tabell 8 kan utläsas att Finansdepartementet 2017 endast prioriterar nya former för idé eller spridning i paketering av hållbar utveckling. Detta genom begreppet effektiv hållbarhet som definierar social, ekologisk, ekonomisk och kulturell hållbar utveckling av transportsystem: social dimension - social hållbar utveckling genom säkra och tillgängliga transportsystem (bilaga 4), ekologisk dimension - ekologisk hållbar utveckling genom miljöskydd och effektiv energianvändning av transportsystem (bilaga 4), ekonomisk dimension - ekonomisk hållbar utveckling genom hög kapacitet, kvalitet och tillgänglighet av transportsystem (bilaga 4), och kulturell dimension - kulturell hållbar utveckling genom transportsystem som bidrar till att tillvarata regionala karaktärsdrag, bevara kulturmiljöer, underhålla kulturbygder, och utveckla kulturer (bilaga 4).

År 2017 främjar Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet social dimension i paketering av hållbar utveckling (tabell 8) inriktat på utvecklingsinsatser i Afghanistan genom bistånd, samt militära, politiska och diplomatiska insatser (bilaga 4).

Gemensamt för departementen 2017 är att samtliga departement, förutom Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet, frångår definitionen av hållbar utveckling så som den framhölls i Our Common Future 1987 (tabell 5). Miljö- och energidepartementet prioriterar dock ekonomisk dimension i linje med utgångspunkten 1987.

I komparation med paketering av hållbar utveckling 2007 kan i tabell 8 utläsas att inom Miljö- och energidepartementet 2017 dominerar ekonomisk dimension, samt nya former för ekologisk och ekonomisk dimension. Detta samtidigt som den ekologiska dimensionen nästan helt fallit bort. Inom Näringsdepartementet 2017 kan vidare ses att enbart nya former för ekologisk och ekonomisk dimension främjas, samtidigt som den ekonomiska dimensionen fallit bort. Inom Finansdepartementet kan utläsas att ekonomiska dimension fallit bort till förmån för nya former av social, ekologisk, ekonomisk och kulturell dimension. Inom Socialdepartementet 2017 dominerar nya former för social och ekonomisk dimension, samtidigt som social dimension nästan helt fallit bort. Idén hållbar utveckling paketeras 2017 även i Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet, men inte längre i Utbildningsdepartementet, Kulturdepartementet, och Arbetsmarknadsdepartementet.

Förändringen innebär att begreppet hållbar utveckling, sett utifrån definition i Our Common Future 1987, under de senaste 30 åren vattnats ur och idag är på väg bort. Detta till förmån för nya idéer som effekt, välfärdsteknologi, standarder, öppna former, inga strukturella hinder, cirkulär ekonomi, och biobaseradsamhällsekonomi. Nya begrepp som dominerar 2017 tar sig form av hållbarhet, resurseffektivitet, effektiv hållbarhet, och hållbar tillväxt. En ny dimension uttryck explicit - kulturell hållbar utveckling.

VILKA INSTITUTIONELLA LOGIKER ANVÄNDS I PAKETERING AV HÅLLBAR UTVECKLING?

Tabell 9. Paketering av hållbar utveckling - institutionella logiker som används 1997

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	1997:97							x	x
	1997:84*					x			x
	1997:84*					x			x
	1997:145					x		x	x
	1997:173					x			x
ND	1997:91					x			
	1997:102					x		x	
UtD	1997:21							x	x
	1997:108								x
	1997:157								x

Kryss: x = institutionell logik som används. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 9 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 1997 framförallt använder den institutionella logiken marknad i paketering av hållbar utveckling. Detta kombinerat med nya strategier som samverkan, samordning, samarbete, miljöbedömda standarder, rekommendationer, teknikutveckling, dialog, samt information- och kunskapsspridning (bilaga 5). Näringsdepartementet 1997 använder de institutionella logikerna marknad och stat (tabell 9). Utbildningsdepartementet 1997 använder den institutionella logiken stat men också nya strategier (tabell 9) som samordning, gemensamt meningsskapande, och miljöansvar (bilaga 5).

Gemensamt för departementen 1997 är att samtliga departement använder stat som institutionell logik i paketering av hållbar utveckling. Dock är marknad den institutionella logik som dominerar inom samtligadepartement, förutom Utbildningsdepartementet. Alla departement, förutom Näringsdepartementet, använder vidare nya strategier där den gemensamma nämnaren är samordning. En samordning som ska ske primärt inom och mellan olika samhällssektorer, men även mellan samhällssektorer och näringslivet (sammanfattning kapitel fem).

Tabell 10. Paketering av hållbar utveckling - institutionella logiker som används 2007

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	2007:21							x	
	2007:38								x
	2007:60					x			x
	2007:80							x	
	2007:89								x
ND	2007:32					x			x
	2007:36					x			x
	2007:46								x
	2007:49					x			
	2007:58					x			x
	2007:59					x			x
UtD	2007:28							x	
	2007:101					x		x	
SD	2007:15							x	x
	2007:37							x	
	2007:82					x		x	x
	2007:103					x			
FD	2007:10					x			x

	2007:13					x			x
	2007:35					x			x
	2007:72					x			x
KD	2007:50					x		x	x
AD	2007:104					x			x

Kryss: x = institutionell logik som används. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 10 kan utläsas att Miljö- och energidepartementet 2007 använder de institutionella logikerna stat och marknad i paketering av hållbar utveckling. Men primärt nya strategier som samverkan, samordning, teknikutveckling, återtagbarhet, regional tillväxt, samt ökad energianvändning och energieffektivitet (bilaga 6). Näringsdepartementet 2007 använder den institutionella logiken marknad kombinerat med nya strategier (tabell 10) som samverkan, samarbete, inga ansvarsåtgärder, bioenergi, resurseffektivitet, effekt, och hållbar rörlighet (bilaga 6).

Som kan ses i tabell 10 följer Utbildningsdepartementet 2007 den institutionella logiken marknad, men framförallt stat i paketering av hållbar utveckling. Socialdepartementet 2007 använder de institutionella logikerna marknad och stat, men även nya strategier (tabell 10) som samverkan, samordning och samarbete (bilaga 6). Finansdepartementet 2007 följer den institutionella logiken marknad men också nya strategier (tabell 10) i form av samverkan, samordning, geografisk rörlighet, och hållbar regional tillväxt (bilaga 6). Kulturdepartementet 2007 använder de institutionella logikerna marknad och stat, men även nya strategier (tabell 10) som samarbete, dialog, och mångfald (bilaga 6). Arbetsmarknadsdepartementet 2007 följer den institutionella logiken stat, men också nya strategier i form av samverkan (bilaga 6).

Gemensamt för departementen 2007 är att samtliga departement i paketering av hållbar utveckling använder marknad som institutionell logik. Alla departement, förutom Utbildningsdepartementet, använder även nya strategier där den gemensamma nämnaren är samverkan. En samverkan som ska ske primärt mellan aktörer i regionkommuner, samt mellan offentliga aktörer och näringslivet (sammanfattning kapitel fem).

I komparation med användning av institutionella logiker 1997 kan i tabell 10 utläsas ett inträde av en marknadsorienterad klimatlogik i Miljö- och energidepartementet, Näringsdepartementet och Finansdepartementet 2007. Detta i form av nya strategier som samverkan, resurseffektivitet, regional tillväxt, hållbar rörlighet, hållbar regional tillväxt, och bioenergi (bilaga 6). Den gemensamma nämnaren samverkan som ny strategi 2007 börjar ersätta den gemensamma nämnaren samordning 1997. En samverkan som inte primärt ska ske inom eller mellan samhällssektorer utan mellan offentliga aktörer och näringslivet - fokus regional nivå. I Utbildningsdepartementet 2007 framträder vidare marknad som ny institutionell logik för departementet.

Förändringen innebär att en form av marknadsorienterad klimatlogik med nyckelordet samverkan framträder som ny strategi för hållbar utveckling 2007. En marknadsorienterad klimatlogik som inte bara kan ses inom Miljö- och energidepartementet utan även inom Näringsdepartementet och Finansdepartementet.

Tabell 11. De som paketeras hållbar utveckling - institutionella logiker som används 2017

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	2017:2					x			x
	2017:22					x			x
	2017:32					x			x
ND	2017:1					x			x
SD	2017:4							x	x
	2017:21*					x			x
	2017:21*					x			x
FD	2017:11*					x			x
FöD & UD	2017:16							x	x

Kryss: x = institutionell logik som används. *Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Ur tabell 11 kan utläsa att Miljö- och energidepartementet 2017 använder den institutionella logiken marknad kombinerat med nya strategier i paketering av hållbar utveckling. Nya strategier som samverkan, effekt, energieffektivisering, överföringskapacitet, teknikutveckling, digitalisering, förnybar energi, resurseffektivitet, och biobaserad samhällsekonomi (bilaga 7). Näringsdepartementet 2017 följer den institutionella logiken marknad men också nya strategier (tabell 11) i form av samverkan och biobaserad samhällsekonomi (bilaga 7).

Socialdepartementet 2017 använder de institutionella logikerna marknad och stat i paketering av hållbar utveckling, men framförallt nya strategier (tabell 11) som samverkan, samordning, samarbete, digitalisera välfärden, standarder, och öppna former (bilaga 7). Finansdepartementet 2017 följer den institutionella logiken marknad men även nya strategier (tabell 11) i form av avståndsbaserad skatt och effektiv hållbarhet (bilaga 7). Försvarsdepartementet & Utrikesdepartementet 2017 följer den institutionella logiken stat men också nya strategier (tabell 11) som samverkan och samordning (bilaga 7).

Gemensamt för departementen 2017 är att samtliga departement använder nya strategier i paketering av hållbar utveckling med gemensamma nämnare som samverkan och digitalisering. En samverkan som vidare primärt ska ske inom Sverige, samt mellan Sverige och länder inom EU - fokus internationell nivå (sammanfattning kapitel fem).

I komparation med användning av institutionella logiker 2007 kan utläsas att stat som institutionell logik fallit bort i Miljö- och energidepartementet 2017. Detta till förmån för den institutionella logiken marknad kombinerat med nya strategier. Nya strategier som, till skillnad från 2007, inte bara tar sig form av samverkan, teknikutveckling och energieffektivitet utan även effekt, förnybar energi, och resurseffektivitet (bilaga 7). Strategier som vidare går i linje med Näringsdepartementets nya strategier 2007 med gemensamma nämnare som samverkan, effekt, och resurseffektivitet (bilaga 6). Jämförelsen innebär vidare att stat som institutionell logik nästan helt fallit bort inom Socialdepartementet 2017. Detta till förmån för nya strategier som, till skillnad från 2007, inte bara tar sig form av samverkan, samordning och samarbete utan även välfärdsteknologi, standarder, och öppna former (bilaga 7).

Förändringen ger att den institutionella logiken marknad kombinerat med nya strategier de senaste 30 åren styrt begreppet hållbar utveckling. För 10 och 20 år sedan användes även den institutionella logiken stat, vilken 2017 nästan helt fallit bort. År 2007 synliggörs ett inträde av en marknadsorienterad klimatlogik i nya strategier. En marknadsorienterad klimatlogik som 2017 getts en teknologisk inriktning. Över tid kan ses att det skett en spridning

och likriktning mellan departement sett till formen för dessa nya strategier, som en form av marknadsorienterad klimatlogik med teknologisk inriktning.

HÅLLBAR UTVECKLING - EN IDÉ SOM FÄRDAS

Översättningsmetaforen kombinerat med institutionella logiker används i studien för att öka förståelse, inte enbart av paketering av begreppet hållbar utveckling, utan även den logik(er) som driver begreppet hållbar utveckling framåt. Att hållbar utveckling färdas och hur begreppet paketeras beror vidare inte på slumpen utan står i relation den rationalitet som styr idén i den samhälleliga diskursen.

I analysen upptäckte jag att timing spelar en avgörande roll för hur begreppet hållbar utveckling paketeras. Timing framförallt genom Sveriges inträde i EU och över tid de anpassningar som inträdet innebär. Det vill säga hur idén om hållbar utveckling transporteras och stöds i EU genom olika ramverk och strukturfonder (bilaga 2, 3, och 4).

Rationaliteten som styr hur departementen över tid paketerar hållbar utveckling tar sig primärt form av den institutionella logiken marknad, vilken framhåller vikten av att öka effektivitetsvinster (bilaga 5, 6, och 7). En marknadslogik som över tid kombinerats med en form av marknadsorienterad klimatlogik som primärt bygger på idén om samordning 1997, och senare framförallt samverkan 2007, samt samverkan och digitalisering 2017 (bilaga 5, 6, och 7).

Svaret på delfrågan: Hur paketeras hållbar utveckling? är att begreppet hållbar utveckling 1997 paketerades i linje med definitionen i Our Common Future 1987. År 2007 paketerades begreppet hållbar utveckling med en spridd prioritet av olika dimensioner, samtidigt som nya begrepp relaterat till hållbar utveckling framträder. Idag frångår samtliga departementet definitionen i Our Common Future 1987 till förmån för nya begrepp som hållbarhet, resurseffektivitet och hållbar tillväxt. Begreppet hållbar utveckling har således över tid vattnats ur och är idag på väg bort. Hur hållbar utveckling paketeras beror vidare på timing. En timing som innebär att staten i lagstiftningsprocessen främjar anpassningar till europeiska ramverk och strukturfonder.

Svaret på delfrågan: Vilka institutionella logiker används i paketering av hållbar utveckling? är att begreppet hållbar utveckling sedan dess begynnelse 1987 präglats och fortfarande präglas av den institutionella logiken marknad. Detta 1997 och 2007 kombinerat med stat som institutionell logik. En logik som idag fallit bort till förmån för en marknadsorienterad klimatlogik med nyckelverktygen samverkan och digitalisering.

KAPITEL SJU: AVSLUTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATSER

I kapitel sju svarar jag på studiens forskningsfråga: Vad innebär begreppet hållbar utveckling? Delfrågorna svarar jag på i kapitel sex. I diskussionen relaterar jag resultaten av min analys till tidigare forskning om: europeisering av svensk offentlig sektor, den tredje generationens politikområden, samt klimatpolitiken och statens "nya" styrinstrument. I diskussionen kommer viktigare element från analysen att behandlas. Ordet viktig betyder att jag tillåter mig att exkludera andra element.

Syftet, att öka förståelsen för begreppet hållbar utveckling och hur det förändras, förverkligas genom hela studien. Jag skapar löpande en ökad förståelse för begreppet hållbar utveckling genom studiens beskrivningar, tabeller, och analyser.

VAD INNEBÄR BEGREPPET HÅLLBAR UTVECKLING?

I analyskapitlet upptäckte jag att det skett förskjutningar 2007 och 2017 sett till definitionen för begreppet hållbar utveckling. Detta från att 1997 definieras i linje med utgångspunkten 1987, till att 2017 nästa helt frångå utgångspunkten 1987. Parallellt med denna utveckling har det även skett förskjutningar i rationaliteten som styr begreppet. Detta från att 1997 styras av den institutionella logiken marknad (delvis stat) kombinerat med nya strategier, till att 2017 styras av den institutionella logiken marknad kombinerat med en marknadsorienterad klimatlogik med teknologisk inriktning. Varför det har skett förskjutningar är en fråga som behöver besvaras eftersom det hjälper mig att förstå hur begreppet hållbar utveckling förändras. Om jag vet varför förskjutningar skett vet jag också vad begreppet hållbar utveckling innebär.

Den fjärde generationens politikområde

I samklang med tidigare forskning om framväxten av den tredje generationens politikområden visar studiens analys att Sverige i slutet av nittioalet hanterade miljöfrågan i linje med den miljöpolitik som fördes i andra generationens politikområden. Det vill säga inom en politisk ansvarsstruktur och relativt sammanhållen offentlig sektor (Montin, 2007). Detta synliggörs i analysen genom att miljöfrågan behandlas som relativt sektoriellt bunden med fokus på ökad samordning inom och mellan olika sektorer, med ledord som miljöansvar (bilaga 2).

Den tredje generationens politikområden visar sig i analysen genom inträdet av regional utvecklingspolitik och klimatpolitik i slutet av tvåtusen-tioalet. Dessa politikområden framträder vid sidan om och sammanvävt med miljöpolitik. Fokus ligger på en ökad samverkan mellan olika aktörer, offentliga och privata, med ledord som resurseffektivitet och hållbar regional tillväxt (bilaga 3).

Idag synliggör analysen att det skett en förskjutning där miljöpolitik ersatts av en renodlad klimatpolitik. Det vill säga att miljöpolitik inte längre infinner sig vid sidan om eller sammanvävt med klimatpolitiken. Klimatpolitik har således ersatt miljöpolitik. Detta med fokus på en ökad samverkan mellan alla samhällsliga intressenter (bilaga 4). Idag har klimatpolitiken vidare vävts in i ett flertal andra politikområden som närings-, finans-, och socialpolitik (bilaga 4). Detta innebär att klimatpolitiken spridit sig till andra politikområden, men visar inte i vilken utsträckning.

Att fler träffar eller antal departement inte framkommer i sökningen på slutet av tvåtusentioalet kan bero på det korta tidsspann som sökningen tillät, det vill säga från 2017-01-01 till 2017-04-04. Samtidigt visar studien att hållbar utveckling ersatts med nya begrepp, vilket innebär att den faktiska utbredningen av klimatpolitiken 2017 eventuellt inte syns i en sökning på >>hållbar utveckling<<. Med anledning av detta utför jag en sökning på begreppet >>hållbar tillväxt<< på Linköpings Universitets Elektroniska Press med nedslag: 1997, 2007 och 2017 (samma tids- och textbegränsning som studien). Sökningen genererar 0 träffar 1997, 8 träffa 2007, och 40 träffar 2017. Detta inom Miljö- och energidepartementet, Närings-departementet, Utbildningsdepartementet, Socialdepartementet, Finansdepartementet, Arbetsmarknads-departementet, Kulturdepartementet, och Justitiedepartementet. Det vill säga att begreppet hållbar tillväxt används i åtta av Sveriges totalt tio departement, och i 40 av totalt 41 publicerade SOU:er under sökt tidsperiod (Linköpings Universitets Elektroniska Press, 2017).

För svensk politik pekar studiens analys på att klimatpolitik idag verkar avpolitiserande. En klimatpolitik som styrs av en marknadsorienterad rationalitet och är således inte apolitisk. En marknadsorienterad rationalitet som går i linje med nyliberala ideal om ekonomisk tillväxt som mål. Jag väljer att kalla den renodlade klimatpolitiken för den fjärde generationens politikområde (singular).

Enviromentality som statens "nya" styrinstrument

I samklang med tidigare forskning om EU och statens förändrade roll visar studiens analys att den svenska staten idag driver en marknadsorienterad politik som tillhandahåller marknaden med de lagar och förordningar som marknaden kräver (Andersson et al, 2017). Dessa lagar skapas vidare inte i det svenska systemet utan kommer från olika europeiska organ. Organ vilka genererar regelsystem som formellt bygger på frivilliga överenskommelser som rekommendationer, standarder och mål. Frivilliga överenskommelser som Jacobsson & Sundström (2006) menar i allra högsta grad är ofrivilliga. Detta innebär att staten idag inte tar sig form som regelskapande utan regelföljande. Beslutsfattande har således förskjutits uppåt till europeisk nivå i det svenska flernivåsystemet.

I linje med tidigare forskning om statens "nya" styrinstrument synliggör studien att klimatpolitik idag präglas av en kombination av marknadsstyrning (incitament till aktörer som styrs av lönsamhetsintressen) och nätverksstyrning (samverkan - frivilliga samarbeten) (Montin, 2007). Styrinstrument som analysen pekar på ska kombineras med optimerande teknologier - som avgörande för välfärd och en god samhällsutveckling (bilaga 4). En kombination som går i linje med governmentality som styrinstrument. Ett styrinstrument där statens primära uppgift är att skapa och bevara marknader (Miller & Rose, 1990). Rose et al (2006) menar att governmentality är en osynlig form av styrning där staten genom optimerande teknologier får individer att tro att de styr sig själva i namnet av frihet och självintresse.

Reid & Evans (2014) framhåller att det under senaste decenniet skett ett skifte i styrningsformen governmentality. Ett skifte som innebär att governmentality utvecklats till enviromentality, som den senaste styrningsformen inom det nyliberala projektet. En form av biopolitik som bygger på idén om att skydda biosfären genom ekonomi och klimatvetenskap. Detta går i linje med den marknadsorienterade klimatlogik som synliggörs i studiens analys i slutet av tvåtusentioalet. Detta med fokus på, inte bara samverkan och digitalisering, men även

energieffektivisering, förnybar energi, resurseffektivitet, och biobaserad samhällsekonomi (bilaga 7).

För staten roll innebär studiens analys att staten, snarare än att vara styrande, verkar som regelföljande utefter mer eller mindre frivilliga regelsystem som skapats av europeiska organ. Statens roll är att skapa ramverk för dessa regelsystem för att försöka reglera marknader, och att verka som en aktör i nätverk på dessa marknader. Det styrinstrument som staten använder idag för att försöka reglera marknader kan närmast liknas med *environmentality*.

Offentlig förvaltning som icke-byråkrati

Olsen (2003) framhåller att offentlig förvaltning som byråkrati idealtypiskt bygger på en politisk ansvarsstruktur, rättssäkerhet och demokratisk styrningskedja. Grunder på vilka offentlig förvaltning som byråkrati försvaras. Studiens analys visar att sätt att organisera idag primärt bygger på idéer om samverkan och standarder, genom mer eller mindre frivilliga överenskommelser (bilaga 4). Gustavsson (2016) framhåller att frivilliga överenskommelser innebär icke-hierarkiska system där ingen är ansvarsbärande, det vill säga att ingen bär ansvar för beslut och således kan ingen enligt lag ställas till svars. I dessa överenskommelser kan inte heller en styrande i eller utformning av organisation röstas fram. Sammantaget innebär detta sätt att organisera där värdegrunderna ansvar, rättssäkerhet och demokrati saknas.

För relationen mellan samverkan och hållbar utveckling synliggör studiens analys att hållbar utveckling inte verkar vara orsak bakom organisationsformen samverkan. Att samverkan skapas verkar snarare bero på anpassningar till EU och etablering av regional utvecklingspolitik, det vill säga marknadsisering och nätverkande. Anpassningar som vidare inte tar hänsyn till vad samverkan innebär för hållbar utveckling samtidigt som innefattandet framhålls som avgörande för genomförandet av detsamma (bilaga 3).

För offentlig förvaltning innebär studiens analys att klimatpolitik skapar icke-byråkratiska system som skickas ner i offentlig förvaltning och organisation. Sätt att organisera som underminerar demokrati och kringgår lagstiftning.

Svar på forskningsfrågan

Förklaringen till hur hållbar utveckling förändras pekar i min studie på två faktorer. Den ena faktorn är timing och innebär att staten i lagstiftningsprocessen främjar anpassningar till europeiska ramverk och strukturfonder. Den andra faktorn relaterar till timing men tar sig form av trender i den samhällseliga diskursen. En samhällsdiskurs inom vilken begreppet hållbar utveckling sedan dess lansering i *Our Common Future* 1987 styrts av nyliberala ideal. Att hållbar utveckling förändras verkar således bero på trender inom det nyliberala projektet. Trender som innebär att begreppet hållbar utveckling idag krymper. Metaforen krymper syftar i studien på att begreppet hållbar utveckling minskar i betydelse till förmån för nya begrepp, som hållbar tillväxt. Krymper syftar även till ett minskat utrymme för varierande logiker som idag bara verkar rymma marknadsorienterade former. Svar på forskningsfrågan är: hållbar utveckling som ett krympande begrepp.

Slutsatser

Studien slutsatser och viktigaste kunskapsbidrag är att begreppet hållbar utveckling över de undersökta 30 åren vattnats ur och idag är på väg bort. Detta till förmån för framförallt begreppet hållbar tillväxt som idag används i åtta av Sveriges totalt tio departement. Förändringen av begreppet hållbar utveckling över tid synliggör att det skett en förskjutning där klimatpolitik idag ersatt miljöpolitik samt att klimatpolitiken spridit sig inom och mellan departement. Sverige är således inne i en fjärde generations politikområde (singular) som tar sig form av en renodlad klimatpolitik. En klimatpolitik som styrs av en marknadsorienterad rationalitet och är därmed inte är apolitisk.

Fortsatt forskning

Fortsatt forskning skulle kunna utgå från studiens paketeringar och dess använda institutionella logiker för att se hur dessa över de undersökta 30 åren färdats ner (och upp) i svensk offentlig förvaltning. Hur paketeringarna mottas och översätts till praktik i organisationer, det vill säga dess konsekvenser. Fortsatt forskning skulle även kunna fördjupa sig i betydelsen av klimatpolitikens utbredning samt dess nya styrinstrument och begrepp, det vill säga vad environmentality och hållbar tillväxt innebär mer exakt.

Fortsatt forskning kan med fördel fördjupa sig i vad denna studie inte rymmer. Begreppet resiliens som det senaste nyliberala anspråket inom klimatpolitiken, som en form av entreprenörskap, en person eller icke-organisation som säger nej till politik, hierarkier, strukturer och makt. Vilket snarare kan ses som en strävan mot en upplösning av politik, hierarkier och strukturer samt ett icke-ifrågasättande av makt. Men framförallt att fördjupa sig i och utveckla verktyg för förändringsdiskursen - för alternativ till hållbar utveckling.

REFERENSER

Publicerade källor

- Andersson, C., Erlander, M. & Sundström, G. (2017). *Marknadsstaten - Om vad svenska staten gör med marknaderna och marknaderna med staten*. Stockholm: Liber AB.
- Barry, J., (2012). *The Politics of Existing Unsustainability Human Flourishing in a Climate-Changed, Carbon Constrained World*. Oxford: OUP Oxford.
- Bonnedahl, K., J. (2012). *Från ekonomiskt till hållbart - från exploatering till samexistens*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Boxenbaum, E., & Jonsson, S., (2008). *Isomorphism, diffusion and decoupling*. I The SAGE Handbook of Organizational Institutionalism. SAGE Publications Ltd: London: 78-98.
- Czarniawska, B., (2009). *Emerging Institutions: Pyramids or Anthills?* Organization studies, 30 (4): 423-441.
- Czarniawska, B. & Joerges, B. (1996). *Travel of ideas*. I Czarniawska, B. & Sevón, G. (Red). *Translating Organizational Change*. Berlin: de Gruyter.
- Czarniawska, B. & Sevón, G. (1996). *Translating Organizational Change*. Berlin: de Gruyter.
- Danermark, B. (2003). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- DiMaggio, P., & Powell, W. (1983). *The Iron cage Revisted: Institutional Isomorfism and Collectiv Rationality in Organizational Fields*. American Sociological Review, 48 (6): 147.
- Escobar, A., (2015). *Degrowth, postdevelopment, and transition: a preliminary conversation*. Sustainability Science, 10 (3): 451-462.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A.E. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Eriksson-Zetterquist, U. (2009) *Institutionell teori: idéer, moden, förändring*. Malmö: Liber AB.
- Frieland, R., & Alford, R.R., (1991). *Bringing Society Back in: Symbols, Practices, and Institutional Contradictions*. I Powell, W.W. & DiMaggio, P.J. *The New Institutionalism in Organizational Analysis*, Chicago: University of Chicago Press, 232-263.
- Gustafsson, I. (2016). *Organisering av standarder, certifiering och ackreditering som en global styrregim*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan.
- Hajer, M. & Fischer, F. (1999). *Living with nature: environmental politics as cultural discourse*. Oxford: Oxford University Press.
- Hedlund, G. & Montin, S. (2009a). *Governance som interaktiv samhällsstyrning - gammalt eller nytt i forskning och politik*. I Hedlund, G. & Montin, S., *Governance på svenska*. Stockholm: Santéus Academic Press.
- Hedlund, G. & Montin, S. (2009b). *Den samtida samhällsstyrningen: både kontinuitet och förändring*. I Hedlund, G. & Montin, S., *Governance på svenska*. Stockholm: Santéus Academic Press.

- Hugé, J., Waas, T., Dahdouh-Guebas, F., Koedam, N. & Block, T. (2013). *A discourse-analytical perspective on sustainability assessment: interpreting sustainable development in practice*. Sustainability Science, 8 (2), 187.
- Hysing, E. (2009). *Statslös samhällsstyrning? - Governance i svensk skogspolitik*. I Hedlund, G. & Montin, S., *Governance på svenska*.
- Olsen, J.P. (2003). *Maybe it's time to rediscover bureaucracy*. Journal of Public Administration Research and Theory, 16 (1):1-24.
- Jackson, T., (2009). *Välfärd utan tillväxt*. Ordfront förlag, Stockholm.
- Jacobsson, B. & Sundström, G. (2006). *Från hemvävd till invävd - Europeiseringen av svensk förvaltning och politik*. Malmö: Liber AB.
- Jordan, A., Wurzel, K.W., & Zito, A. (2005). *The Rise of "New" Policy Instruments in Comparative Perspective: Has the Governance Eclipsed Government?* Political Studies, 53: 477–496.
- Meyer, J.W., & Rowan, B. (1977). *Institutionalized Organizations: Formal structure as Myth and Ceremony*. American Journal of Sociology, 83 (2):340-363.
- Miller, P. & Rose, N. (1990). *Governing Economic Life*. Economy and Society, 19 (1): 1-31.
- Montin, S. (2007). *Kommunerna och klimatpolitiken –ett exempel på tredje generationens politikerområden*. Stadsvetenskaplig Tidskrift.
- Reid, J. & Evans, B. (2014). *Resilient life: the art of living dangerously*. Bibliogr. Cambridge: Polity: 240.
- Rockström, J., (2017). *Future Earth*. Science, 351 (6271): 319.
- Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin, S., Lambin, E., Lenton, T., Scheffer, M., Folke, C., Schellnhuber, H., Nykvist, B., de Wit, C., Hughes, T., Leeuw, S., Rodhe, H., Sörlin, S., Snyder, P., Costanza, R., Svedin, U., Falkenmark, M., Karlberg, L., Corell, R., Fabry, V., Hansen, J., Walker, B., Liverman, D., Richardson, K., Crutzen, P. & Foley, J. (2009). *Planetary Boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity*. Ecology & society, 14(2): 32.
- Rombach, B., (1997). *Den marknadslika kommunen - en effektstudie*. Nerenius & Santéus förlag.
- Rose, N., O'Malley, P. & Valverde, M. (2006). *Governmentality*. Annual Review of Law and Social Science, 83 (2): 104.
- Sahlin, K., & Wedlin, L., (2008). *Circulating Ideas: Imitation, Translation and Editing*. I The SAGE Handbook Organizational Institutionalism. SAGE Publications Ltd. London: 218-242.
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S., Fetzer, I., Bennett, R., Biggs, R., Carpenter, S., de Vries, W., de Wit, C. Folke, C., Gerten, D., Heinke, J., Mace, G., Persson, L., Ramanathan, V., Reyers, B. & Sörlin, S. (2015). *Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet*. Science (New York, N.Y.), 347 (6223): 1259855.
- Tahvilzadeh, N., (2015). *Socialt hållbar stadsutveckling? stadsdelsnämnderna, stadsutvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad*. Göteborgs universitet. Förvaltningshögskolan.

- Thornton, P. H., Ocasio, W., & Lounsbury, M. (2013). *The institutional logics perspective: A new approach to culture, structure and process*. Oxford: Oxford University Press.
- Uggla, Y. (2009). *Framtiden är inte längre vad den varit: anpassning till ett förändrat klimat*. I Uggla, Y & Elander, I. (Red), *Global uppvärmning och lokal politik*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Uggla, Y. & Elander, I. (2009). *Kommunerna och klimatet: tendenser, möjligheter och problem*. I Uggla, Y & Elander, I. (Red), *Global uppvärmning och lokal politik*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Van Zeijl-Rozema, A., Cörvers, R., Kemp, R. & Martens, P. (2008). *Governance for sustainable development: a framework*. Sustainable Development, November, 16 (6): 410-421.
- World Commission on Environment and Development (1987): *Our Common Future. The Report of the World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press. Oxford.
- Zapata, P., ZapataCampos, M., (2012). *Translating development aid into city management: The barrio Acahualinca integrated development programme in Managua, Nicaragua*. Public Administration and Development.

SOU - serien

- SOU 1997:21 Växande i lärande: förslag till läroplan för barn och unga 6–16 år.
- SOU 1997:84 En hållbar kemikaliepolitik del 1.
- SOU 1997:84 En hållbar kemikaliepolitik del 2.
- SOU 1997:91 Jaktens villkor: en utredning om vissa jaktfrågor.
- SOU 1997:97 Skydd av skogsmark: behov och kostnader.
- SOU 1997:102 Mat och miljö.
- SOU 1997:108 Att lämna skolan med rak rygg: om rätten till skriftspråket och om förskolans möjligheter att förebygga och möta läs- och skrivsvårigheter.
- SOU 1997:145 Förvalta med miljöansvar.
- SOU 1997:157 Att erövra omvärlden: förslag till läroplan för förskolan.
- SOU 1997:173 Miljöhänsyn i standarder.
- SOU 2007:10 Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft.
- SOU 2007:13 Regional utveckling och samhällsorganisation.
- SOU 2007:15 Stöd för framtiden: om förutsättningar för jämställdhetsintegrering.
- SOU 2007:21 GMO-skador i naturen och Miljöbalkens försäkringar.
- SOU 2007:28 Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan: förslag till nytt mål och uppföljningssystem.
- SOU 2007:32 Tillväxt genom turistnäring.
- SOU 2007:35 Flyttning och pendling i Sverige.
- SOU 2007:36 Bioenergi från jordbruket: en växande resurs.
- SOU 2007:37 Vård med omsorg: möjligheter och hinder.
- SOU 2007:38 Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2007.
- SOU 2007:46 Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierade grödor.
- SOU 2007:49 Organisationsform för VTI och SIKTA.
- SOU 2007:50 Mångfald är framtiden.
- SOU 2007:58 Hamnstrategi: strategiska hamnoder i det svenska godstransportsystemet.
- SOU 2007:59 Strategiska godsnoder i det svenska transportsystemet: ett framtidsperspektiv.
- SOU 2007:60 Sverige inför klimatförändringarna: hot och möjligheter.

SOU 2007:72 Kommunal kompetens i utveckling.
SOU 2007:80 Reach: genomförande och sanktioner.
SOU 2007:82 Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten.
SOU 2007:89 Rovdjur och deras förvaltning.
SOU 2007:101 Tydlig och öppen: förslag till en stärkt skolinspektion.
SOU 2007:103 Bo för att leva: seniorbostäder och trygghetsbostäder.
SOU 2007:104 Samverkan för lokal utveckling.
SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder: en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd.
SOU 2017:2 Kraftsamling för framtidens energi.
SOU 2017:4 För en god och jämlik hälsa: en utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket.
SOU 2017:11 Vägs katt: Volym 1.
SOU 2017:16 Sverige i Afghanistan 2002–2014.
SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer: Volym 1.
SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer: Volym 2.
SOU 2017:22 Så får Sverige en mer cirkulär ekonomi.
SOU 2017:32 Substitution i centrum: stärkt konkurrenskraft med kemikaliesmarta lösningar.

Elektroniska källor

Linköpings Universitets Elektroniska Press. SOU-sök.
[http://www.ep.liu.se/databases/sou/default.aspx\(17-07-29\)](http://www.ep.liu.se/databases/sou/default.aspx(17-07-29))
Regeringskansliet (2017a). Lagstiftningsprocessen. *[http://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/lagstiftningsprocessen/ \(17-05-22\)](http://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/lagstiftningsprocessen/ (17-05-22))*.
Regeringskansliet (2017b). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/miljo--och-energidepartementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/miljo--och-energidepartementet/ (17-08-17))*
Regeringskansliet (2017c). *[http://www.regeringen.se/sverigesregering/narings-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sverigesregering/narings-departementet/ (17-08-17))*.
Regeringskansliet (2017d). *[http://www.regeringen.se/sverigeregering/utbildnings-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sverigeregering/utbildnings-departementet/ (17-08-17))*
Regeringskansliet (2017e). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/social-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/social-departementet/ (17-08-17))*.
Regeringskansliet (2017f). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/finans-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/finans-departementet/ (17-08-17))*
Regeringskansliet (2017g). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/kultur-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/kultur-departementet/ (17-08-17))*.
Regeringskansliet (2017h). *[http://www.regeringen.se/sverigesregering/arbetsmarknads-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sverigesregering/arbetsmarknads-departementet/ (17-08-17))*.
Regeringskansliet (2017i). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvars-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/forsvars-departementet/ (17-08-17))*.
Regeringskansliet (2017j). *[http://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikes-departementet/ \(17-08-17\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikes-departementet/ (17-08-17))*.

Regeringskansliet (2017k). Stadsråden och departementen. [http://www.regeringen.se/sveriges-regering/\(2017-07-16\)](http://www.regeringen.se/sveriges-regering/(2017-07-16)).

Sida (2017). Innovativa metoder för att möta klimatutmaningarna.

<http://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/nyheter/2015/september-2015/global-resilience-partnership/> (2017-06-08).

Statens offentliga utredningar (2017). Kommittéer. <http://www.sou.gov.se/> (17-05-22).

Stockholm Resilience Centre (2017). Sustainability Science for Biosphere Stewardship.

www.stockholmresilience.org/research/research-news/2015-01-15-planetaryboundaries---an-update.html (17-05-22).

BILAGOR

Bilaga 1. Departementen - förkortningar

Förkortningar	
AD	Arbetsmarknadsdepartementet
FD	Finansdepartementet
FöD	Försvarsdepartementet
KD	Kulturdepartementet
MED	Miljö- & energidepartementet
ND	Näringsdepartementet
SD	Socialdepartementet
Utd	Utbildningsdepartementet
UD	Utrikesdepartementet

Källa: Regeringskansliet, 2017k.

Bilaga 2. Paketering av hållbar utveckling - sammanfattning 1997

Dep.	SOU	Idé (typ av objekt)	Spridning (hur idén ska spridas)	Timing (rådande värden)	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	1997:97	Bevara biologisk mångfald: skydd av skogsmark, för en hållbar utveckling.	Miljöarbete i olika samhällssektorer: rekommendationer, ekonomiskt stöd, forskning.	FN 1992: Konventionen om biologiskt mångfald & Skogsprinciperna.	-
	1997:84*	En hållbar kemikaliepolitik. Förebyggande mot skadliga effekter av giftiga kemikalier - för en hållbar utveckling	Samarbete mellan stat, näringsliv & konsumenter: marknadsdrivet miljöarbete, teknikutveckling, stimulera efterfrågan på kemiämnen utan negativa hälso- & miljöeffekter.	EU: Esbjergdeklarationen.	-
	1997:84*	En hållbar kemikaliepolitik. Förebyggande, begränsa användning & marknadsföring av giftiga kemikalier - för en hållbar utveckling.	Varuinriktat kemikaliearbete, samverkan & samordning av kemikaliekontrollen.	EU: Esbjergdeklarationen	-
	1997:145	Förvalta med miljöansvar - för en ekologiskt hållbar utveckling.	Effektivisering av regeringens styrning av myndigheterna: utveckla styrformer, dialog samt information- & kunskapspridning.	Regeringens skrivelse (skr. 1996/97:50;30): På väg mot ett ekologiskt samhälle.	-
	1997:173	Miljöbedömda standarder - för en ekologiskt hållbar utveckling.	Etikett: Miljöbedömning eller Environmental Assessment. Standarder & miljökompetens.	Europeiska kommissionen: aktionsplan för miljöhänsyn i standarder. Svenska Agenda 21.	Miljöbedömda standarder.
ND	1997:91	Jaktens villkor, ökade möjligheter till jakt för allmänheten till rimliga priser.	Ökade möjligheter till jakt i skärgårdsområden - för ökat företagande & en hållbar utveckling.	-	-
	1997:102	Anpassasvensk jordbrukspolitik till CAP: ett jordbruk med säkra livsmedel till rimliga priser, för en hållbar utveckling.	Marknadsorientera, avreglera, miljöanpassa, konkurrens, flexibilitet, producentansvar, miljö- & djurmiljökrav, samt ersättning för miljötjänster.	EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP).	-
Utd	1997:21	Ny läroplan för barn & unga 6-16 år. Förskola, skola & barnomsorg ska verka i ett sammanhang.	Revidera Lpo 94: samordning mellanförskola, skola & skolbarnomsorg samt mellan personalkategorier. Miljöperspektivet i skolans verksamhet - för en hållbar utveckling.	-	-
	1997:108	Förskolans möjligheter att förebygga läs- & skrivsvårigheter.	Samordning mellan förskola & grundskola samt mellan undervisningens ämnen. Hållbar utveckling - sett till perspektiven: miljö, internationellt, etik & kön/gender.	-	-
	1997:157	Ny läroplan för förskolan, utgångspunkt i barnperspektivet: att gemensamt erövra världen.	Utveckla förskolans pedagogiska verksamhet genom det gemensamma meningsskapandet: miljöarbete & miljöansvar - för en hållbar utveckling.	Svenska Agenda 21.	-

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Bilaga 3. Paketering av hållbar utveckling - sammanfattning 2007

Dep.	SOU	Idé (typ av objekt)	Spridning (hur idén ska spridas)	Timing (rådande värden)	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	2007:21	Skydda biologisk mångfald från negativ	Införa miljöskadefinitioner i Miljöbalken. Mer exakt	Europaparlamentets miljöansvarsdirektiv 2004/35/EG. WSSD Johannesburg 2002.	Avhjälpan åtgärder. Dvs fokus på negativa

		påverkan av GMO - för en hållbar utveckling.	avhjäljande åtgärder & skadestånd förorsakade av GMO.		effekter efter miljökada.
	2007:38	Säkra slutförvaret av kärnavfall - för en hållbar utveckling.	Kunskap- & teknikutveckling för slutförvaret & kärnavfall. Den hållbara utvecklingens etik - återtagbarhet i slutförvaret.	Internationella regelverket för kärnavfall IAEA 1997.	-
	2007:60	Sverige inför klimatförändringarna: öka ekonomisk tillväxt parallellt med lokal-regionalt orienterade anpassningar- för en hållbar utveckling.	Stärka näringslivet & regional tillväxt: nyetablering av företag, tillväxt i befintliga företag, främja näringslivet i regionalpolitiska områden, öka energianvändning & energieffektivitet, långsam teknikspridning	IPCC:s rapport 2000: Special Report on Emission Scenarios.	Regional tillväxt. Öka energianvändning. Långsam teknikspridning.
	2007:80	Anpassa svensk kemikalielagstiftning till Reach: skydda människor & miljö från giftiga kemikalier.	Miljöbalken: precisering av tillstånd & tillsyn - för en ekologiskt hållbar utveckling.	Europeiska regelverket Reach.	-
	2007:89	Bevara stora rovdjursarters existens & överlevnad - för en sammanhållen rovdjurspolitik.	Samverkan & samordning inom rovdjursförvaltningen, samt mellan förvaltningen & dess intressenter. Roddjursförvaltningen ska integreras i svenska miljömål - för en hållbar utveckling.	-	-
ND	2007:32	Sverige som resmål: öka effekt för turistnäringens tillväxt.	Samordning av resurser mellan offentliga aktörer & turistnäring. Finansiering till produkt-, företag-, & exportutveckling. Marknadsföring av Sverige: varumärket Naturen Bästa - för en hållbar utveckling.	-	Varumärket Naturen Bästa.
	2007:36	Bioenergi från jordbruket, en växande resurs - förökad tillväxt & ett långsiktigt hållbart samhälle.	Produktion av bioenergi från skogsmark, sysselsättning, företagande & konkurrenskraft på landsbygden -för att främja tillväxt.	Agenda 2000, EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP): Radikalt förändrade villkor för stödet till jordbruk 2003, EU-kommissionens En hållbar, konkurrenskraftig & trygg energiförsörjning 2006.	-
	2007:46	Skydda ekologiska odlare från ekonomiska skada orsakad av GMO - för en ekologiskt hållbar utveckling.	Ekonomisk ersättning vid skadelidande orsakat av GMO. Spridning enligt befintliga regler i miljöbalken. Inga ytterligare ansvarsåtgärder krävs.	-	Inga ansvarsåtgärder i lag. Fokus, ersättning eftermiljökada.
	2007:49	Bolagisera VTI & delar av SIKTA - för ett samhällsekonomiskt effektivt & långsiktigt hållbart transportsystem.	Öka kompetensförsörjning, internationellt engagemang & samarbete med universitet & högskolor.	EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001.	-
	2007:58	Strategiska hamnoder i det svenska godstransportsystemet - för en hållbar utveckling.	Staten: främjakonkurrenskraft ur ett internationellt perspektiv, öka samverkan & samarbete mellan aktörer i regioner.	Europeiska unionens Trans Européan Networks (TEN).	-
	2007:59	Strategiska godsnoder: effektivt nyttjande av resurser inom transportområdet för ökad utrikeshandel.	Hållbar rörlighet: rörlighet för människor & företag i EU, miljövänlig energi, internationell profilering. Transportsystem: effektivt, efterfrågestyrt, säkert. Godslogistiken nyckeln för hållbar rörlighet. Hamnar med rationell & effektiv hamnkapacitet, samt miljöprägel.	EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001 & revidering 2006.	Begreppet hållbar rörlighet.
UtD	2007:28	Tydlig mål- & resultatstyrning i grundskolan för nationell likvärdighet & bättre kunskapsresultat.	Förenkla & konkretisera läroplanen & kursplaner. Inlemma kursplaner med ämnesspecificering i läroplanen, vilket tydliggör begrepp så som hållbar utveckling.	Lissabonöverenskommelsen 2000.	-
	2007:101	Upprätta en inspektionsmyndighet för en likvärdig nationell utbildning & goda kunskapsresultat.	Effektiv uppföljning, utvärdering men primär granskning på varje nivå i skolsystemet. En hållbar utveckling i skolan kräver interna beskrivningar, inte externa.	-	-
SD	2007:15	Stöd för jämställdhetsintegrering, för jämställdhet i samhället.	Statliga stödfunktioner centralt & regionalt: utvärdering, styrning, samverkan & samarbete - för en hållbar utveckling.	-	-

	2007:37	Idébura organisationer i offentligt finansierad sektor - för mångfald inom vård & omsorg.	Göra LOU till en separat lag, samt förenkla & förtydligasociala kriterier -för en hållbar utveckling.	-	-
	2007:82	Stärkt statlig tillsyn inom socialtjänsten.	Tvårsektoriell samordning av länsstyrelserna. Stärka, tydliggöra & effektivisera tillsynsansvaret - för en hållbar utveckling.	-	-
	2007:103	Stimulera utvecklingen av seniorbostäder med olika upplåtelseformer.	Valfrihet & efterfrågan för bostadskonsumenter - förmångfald & en hållbar utveckling.	-	Seniorer som bostadskonsumenter.
FD	2007:10	En hållbar samhällsorganisation med regional utvecklingskraft - för tillväxt & hållbar utveckling.	Reform: landstingen ersätts av regionkommuner: öka samordning, effektivitet & tydlighet - tvårsektoriellt & territoriellt fokus. Naturvården: avreglera detaljstyrning, istället uppdrag & överenskommelser - för regionala miljömål.	Den europeiska sammanhållningspolitiken.	Regional samhällsorganisation: jämställdhet, integration & hållbar utveckling. Naturvården: avreglera detaljstyrning.
	2007:13	Förändrad samhällsorganisation & förstärkt regional utvecklingspolitik - för en hållbar regional tillväxt.	Hållbar regional tillväxt: RUP, RTP, Strukturfondsprogram & Länsplaner för regional transportinfrastruktur. Samordningsmyndighet - för hållbar utveckling.	EU medlemskapet, ESDP 1999, & En svensk strategi för hållbar utveckling 2003.	Hållbar regional tillväxt: avgörande för tillväxt, hållbar utveckling, jämställdhets-, folkhälso-, integration- & storstadspolitik.
	2007:35	Geografisk rörlighet på arbetsmarknaden i Sverige - för ökad sysselsättning & produktion.	Stimuleraarbetskraftsutbudet & anpassa kompetens till arbetsmarknadens efterfrågan. Ökad långväga rörlighet går ev. emot hållbar utveckling.	-	Geografisk rörlighet.
	2007:72	Anpassa kommunal kompetens till begreppet samhällsutveckling.	Begreppet samhällsutveckling: etablering av regional utvecklingspolitik (främja regional tillväxt samt lokal-regional konkurrenskraft), samt nya juridiska förutsättningar för samverkan. Anpassningsfaktorer som innefattas av hållbar utveckling.	Anpassa svensk lagstiftning till EG rätten.	Begreppet samhällsutveckling.
KD	2007:50	Mångfald är framtiden: öka etnisk & kulturell mångfald i Sverige.	Dialog & samarbete mellan aktörer inom kultur- & utbildningsområdet. Behov & efterfrågestyrt, utrymme & resurser för fria aktörer - för en hållbar utveckling.	-	Öka etnisk & kulturell mångfald.
AD	2007:104	Bryta segregationen i storstadsområden - för ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling & ökad konkurrenskraft.	Lokala utvecklingsavtal för minskad segregation: samverkan mellan statliga myndigheter, privata aktörer & det civila samhället.	-	-

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Bilaga 4. Paketering av hållbar utveckling - sammanfattning 2017

Dep.	SOU	Idé (typ av objekt)	Spridning (hur idén ska spridas)	Timing (rådande värden)	Övrigt (ny idé eller spridning)
MED	2017:2	100 % förnybar elproduktion 2040, & 50 % effektivare energianvändning 2030. Ökad effekt inom all elproduktion.	Förenklade regelverk för energieffektivisering inom all elproduktion. Överföringskapacitet, tillgänglighet, efterfrågeflexibilitet, ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft, tillväxt, export, samverkan mellan länder & olika energibärare inom EU.	Svensk ramöverenskommelse utifrån EU:s energisamarbete. Agenda 2030 mål nr 7: Hållbar energi för alla.	Effekt.
	2017:22	Cirkulär ekonomi & ökad resurseffektivitet som tillväxtstrategi.	Teknisk utveckling: digitalisering & förnybar energi. Nationell samverkan - för hållbarhet & svensk konkurrenskraft. Skattereform. Lagändringar för återanvändning av produkter.	G7:s toppmöte 2016, Agenda 2030 mål nr 12: Hållbar konsumtion & produktion, EU kommissionen: Ett resurseffektivt Europa - flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategi & Att sluta kretslopp - en EU-	Cirkulär ekonomi & resurseffektivitet. Begreppet hållbarhet: ingen koncentrationsökning av ämnen i naturen eller fysisk undanträngning. Social hållbarhet: inga strukturella hinder.

				handling för den cirkulära ekonomin.	
	2017:32	Substitution av farliga kemiska ämnen: starkt konkurrenskraft för hållbara kemiska varor & produkter.	Substitutionscentrum: samverkan, produkt- & affärsutveckling, konkurrenskraft, kemikaliesmarta lösningar - för en hållbar utveckling.	FN :s Globala mål 2015, miljö kvalitetsmålet Giffri miljö.	Konkurrenskraft för hållbara kemiska varor & produkter.
ND	2017:1	En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder - för en hållbar tillväxt.	Internationell konkurrens, effektivt nyttjande av natur- & kulturmiljöer, biobaserad samhällsekonomi, digitalisering, civilt engagemang - för en hållbar utveckling. Innovation, tillväxt i företag, öka livsmedelsproduktion & export, samt samverkan mellan företag i Sverige.	EU: s Struktur & investeringsfonder EJFLU & ERUF. Agenda 2030, mål om ett fossilfritt Sverige.	Begreppet hållbar tillväxt: blå & grönt näringsliv, platsbundna näringar. Biobaseradsamhällsekonomi.
SD	2017:4	För en god & jämlik hälsa: utveckla det folkhälsopolitiska ramverket - för en hållbar utveckling.	Sektorövergripande arbete: styrning, samordning, uppföljning & rådgivning.	FN:s Agenda 2030.	-
	2017:21*	Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen. Digitalisering av välfärden - för en lokal & regional utveckling.	Välfärdsteknologi & Vision e-hälsa: digitalisering, standarder, tillgänglighet, flexibla & öppna former av vård. Samverkan, samordning & samarbete. Attrahera teknikleverantörer till svensk marknad - för en hållbar utveckling.	Ett nationellt FoU-organ för välfärdsteknik: Vision e-hälsa 2025.	Välfärdsteknologi, standarder, öppna former av vård.
	2017:21*	- " -	- " -	- " -	- " -
FD	2017:11*	Avståndsbaserad vägskatt för tunga lastbilar - för effektiv hållbarhet.	Tillstånd, kameraövervakning, vägkontroller, tillsyn, skattekontroller - för en hållbar utveckling.	EU kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken 2001 & revidering 2006.	Begreppet effektiv hållbarhet: effektiv innebär resurseffektivitet, & hållbarhet innebär: social hållbar utveckling av transportsystem - tillgänglighet & säkerhet, ekologiskt hållbar utveckling av transportsystem - miljöskydd, hållbar & effektiv användning av energi & naturresurser, ekonomisk hållbara utveckling av transportsystem - kvalitet, kapacitet, tillförlitlighet & tillgänglighet, kulturell hållbar utveckling av transportsystem - bevara & utveckla kulturer & kulturmiljöer.
FöD & UD	2017:16	Sveriges i Afghanistan 2002–2014: politiska, militära & diplomatiska insatser - för en hållbar utveckling.	Samverkan, samordning, bistånd, samt militära, politiska & diplomatiska insatser.	Nato & ISAF.	-

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Bilaga 5. Institutionella logiker som används i paketering - sammanfattning 1997

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	1997:97							Utveckla strategier i samhällssektorer.	Rekommendationer.
	1997:84*					Näringslivet, konsumenter, marknadsdrivet, stimulera efterfrågan.			Samarbete, teknikutveckling.
	1997:84*					Varuinriktat.			Samverkan, samordning.
	1997:145					Effektivitet.		Utveckla regeringens styrformer.	Dialog, information- & kunskapsspridning.
	1997:173					Effektivitet, kostnadsbespara.			Miljöbedömda standarder.

ND	1997:91					Företagande.			
	1997:102					Marknadsorientera, avreglera, konkurrens, flexibilitet, producentansvar.		Lagstiftning.	
UtD	1997:21							Ny läroplan.	Samordning.
	1997:108								Samordning.
	1997:157								Gemensamt meningsskapande, miljöansvar.

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Bilaga 6. Institutionella logiker som används i paketering - sammanfattning 2007

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	2007:21							Förtydligande i miljöbalken.	
	2007:38								Teknikutveckling, återtagbarhet.
	2007:60					Näringslivet, nyetablering av företag, tillväxt.			Regional tillväxt. Öka energianvändning & energieffektivitet.
	2007:80							Precisering i miljöbalken.	
	2007:89								Samverkan, samordning.
ND	2007:32					Tillväxt, marknadsföring, Sverige som varumärke.			Effekt.
	2007:36					Produktion, företagande, konkurrenskraft, tillväxt.			Bioenergi.
	2007:46								Inga ansvarsåtgärder i lag.
	2007:49					Bolagisera.			
	2007:58					Marknadsstyrt, varuägarna i centrum, konkurrenskraft, effektivitet.			Samverkan, samarbete.
	2007:59					Rationalitet, effektivitet, efterfrågestyrt.			Resurseffektivitet, hållbarhet.
UtD	2007:28							Nationell likvärdighet, demokrati, jämställdhet.	
	2007:101					Effektiv uppföljning, utvärdering & granskning.		Likvärdig nationell utbildning.	
SD	2007:15							Statliga stödfunktioner, jämställdhet.	Samverkan, samarbete.
	2007:37							Gör LOU till en separat lag, samt förenkla & förtydliga sociala kriterier.	
	2007:82					Effektivitet.		Statlig tillsyn inom socialtjänsten.	Samordning.
	2007:103					Valfrihet, efterfrågan, bostadskonsumenter.			
FD	2007:10					Effektivitet, avreglera detaljstyrning.			Samordning.
	2007:13					Tillväxt, konkurrenskraft.			Samordning, hållbar regional tillväxt.

	2007:35					Produktion, utbud, efterfrågan, effektivitetsförluster.			Geografisk rörlighet.
	2007:72					Tillväxt, konkurrenskraft.			Samverkan.
KD	2007:50					Fria aktörer, behov- & efterfrågestyrt.		Statliga anslagsposter.	Samarbete, dialog, mångfald.
AD	2007:104					Tillväxt, konkurrenskraft.			Samverkan.

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.

Bilaga 7. Institutionella logiker som används i paketering - sammanfattning 2017

Dep.	SOU	Religion	Familj	Profession	Företag	Marknad	Intressegrupp	Stat	Övrigt (ny strategi)
MED	2017:2					Efterfrågeflexibilitet, konkurrenskraft, tillväxt, export.			Samverkan, effekt, energieffektivisering, överföringskapacitet.
	2017:22					Konkurrenskraft, tillväxt.			Samverkan, teknisk utveckling, digitalisering, förnybarenergi, resurseffektivitet.
	2017:32					Konkurrenskraft, produkt- & affärsutveckling.			Samverkan.
ND	2017:1					Effektivitet, tillväxt, konkurrens, produktion, export.			Samverkan, digitalisering, biobaserad samhällsekonomi.
SD	2017:4							Tydlig styrning & uppföljning. Nationell jämlikhet.	Samordning.
	2017:21*					Effektivitet, attrahera leverantörer till svensk marknad.			Samverkan, samordning, samarbete, digitalisering, välfärdsteknologi, standarder, öppna former.
	2017:21*					..			..
FD	2017:11*					Kostnadseffektivitet, tillväxt.			Avståndsbaserad vägsatt, effektiv hållbarhet.
FöD & UD	2017:16							Politiska & diplomatiska insatser, demokrati & rättvisa.	Samverkan, samordning.

*Uppdelade SOU.er/delbetänkanden. Förkortningar redovisas i bilaga 1.